

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

Μεταφρασμένο στη Δημοτική
ΚΟΖΑΝΗ Μάρτιος 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΜΟΣ

Α΄ 5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Α΄ 5

Παραίνεση των αγίων πατέρων για προκοπή στην
τελειότητα.....5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Β΄ 12

Για το ότι πρέπει να επιδιώκουμε την «ησυχία» με κάθε δυνατό
τρόπο.....12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Γ΄ 18

Για την
κατάνυξη.....
18

ΤΟΜΟΣ

Β΄ 33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Δ΄ 33

Περί εγκρατείας... και όχι μόνο στην τροφή, αλλά και στις υπόλοιπες
κινήσεις της
ψυχής.....
.....33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄.....

38

Διάφορες διηγήσεις ωφέλιμες για τους πολέμους που ξεσηκώνει μέσα
μας το πάθος της
πορνείας.....38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΤ΄ 40

Περί ακτημοσύνης. Παράλληλα πρέπει να φυλαγόμαστε και από την
πλεονεξία.....
.....40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄.....

42

Διάφορες διηγήσεις που μας ενθαρρύνουν για υπομονή και
ανδρεία.....42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η΄ 49

Τίποτε δεν πρέπει να κάνουμε για
επίδειξη.....49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Θ΄ 53

Είναι ανάγκη να επαγρυπνούμε ώστε να μη κρίνουμε κανένα.....53

ΤΟΜΟΣ

Γ'.....57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ι'.....57

Περί
διακρίσεως.....
.57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΙΑ'.....63

Είναι ανάγκη πάντοτε να είμαστε
νηφάλιοι.....63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΙΒ'.....67

Για την αδιάλειπτη και νηφάλια
προσευχή.....67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΙΓ'.....69

Είναι ανάγκη να φιλοξενούμε και να ελεούμε με
ιλαρότητα.....69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΙΔ'.....71

Περί
υπακοής.....
.71

ΤΟΜΟΣ

Δ'.....75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΙΕ'.....75

Περί
ταπεινοφροσύνης.....
.75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΙΣΤ'.....86

Περί
ανεξικακίας.....
.86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΙΖ'.....89

Περί
αγάπης.....
.89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΙΗ'.....92

Περί διορατικών.....	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
ΙΗ'.....	97
Περί σημειοφόρων.....	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Κ'.....	100
Σχετικά με την ενάρετη ζωή.....	100
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑ'.....	103
Διάλογος αγίων Γερόντων με ερωτήσεις και αποκρίσεις.....	103
Αποφθέγματα αυτών που γήρασαν στην άσκηση,.....	106
αποφθέγματα που δηλώνουν σε περιληπτική έκθεση.....	106
την τελειότητα της αρετής τους.....	106
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΒ'.....	108
Για τους δώδεκα αναχωρητές.....	108

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Παράινεση των αγίων πατέρων για προκοπή στην τελειότητα

1. Ρώτησε κάποιος τον αββά Αντώνιο:

“Τι αν φυλάξω, θα είμαι αρεστός στον Θεό;”

Και απάντησε ο Γέροντας:

“Τήρησε αυτά που θα σου παραγγείλω:

- Όπου κι αν πάς, τον Θεό να΄χεις μπρος στα μάτια σου πάντοτε.
- Ό,τι κι αν κάνεις, να στηρίζεται στη μαρτυρία των θείων Γραφών.
- Και σ΄όποιον τόπο κι αν κατοικείς, μη μετακινείσαι εύκολα από κει.

Αυτές τις τρεις παραγγελίες κράτησέ τες και σώζεσαι”.

8. Ο αββάς Βενιαμίν πεθαίνοντας είπε στα πνευματικά του παιδιά:

“Κάντε αυτά που θα σας πω και θα μπορέσετε να σωθείτε:

Να είστε πάντοτε χαρούμενοι, να προσεύχεστε αδιάκοπα και να ευχαριστείτε τον Θεό για το κάθε τι”.

10. Είπε ο αββάς Γρηγόριος ο Θεολόγος:

“Ο Θεός από κάθε άνθρωπο που είναι βαφτισμένος αυτά τα τρία ζητάει: Από την ψυχή ορθή πίστη, από τη γλώσσα την αλήθεια και από το σώμα τη σωφροσύνη”.

13. Ο μακάριος Επιφάνιος έλεγε:

“Είναι απαραίτητο να αποκτούν, όσοι μπορούν, τα χριστιανικά βιβλία. Και μόνο που τα βλέπουμε τα βιβλία, μας κάνουν πιο διστακτικούς προς την αμαρτία, αλλά και μας παρακινούν να ανοίγουμε τα μάτια όλο και περισσότερο προς το θέλημα του Θεού”.

14. Είπε πάλι:

“Μεγάλη ασφάλεια για την αποφυγή της αμαρτίας είναι η ανάγνωση της αγίας Γραφής”.

15. Είπε επίσης:

“Η άγνοια της αγίας Γραφής είναι μεγάλος γκρεμός και βαθύ χάσμα”.

16. Είπε ακόμη:

“Το να αγνοούν οι άνθρωποι εντελώς τους θείους νόμους είναι μεγάλη προδοσία της σωτηρίας”.

8. Είπε ο ίδιος πάλι:

“Ο Θεός στους αμαρτωλούς χαρίζει και το κεφάλαιο, όταν μετανοούν, όπως στην πόρνη και τον τελώνη, ενώ από τους δικαίους ζητάει και τόκους. Και αυτό είναι ακριβώς εκείνο που έλεγε ο Κύριος στους Αποστόλους: Εάν η ευσέβειά σας δεν ξεπεράσει την ευσέβεια των Γραμματέων και των Φαρισαίων, δεν θα μπειτε στη Βασιλεία των Ουρανών”.

9. Είπε ο αββάς Ευπρέπιος:

“Εφόσον παραδέχεσαι ότι ο Θεός είναι αξιόπιστος και δυνατός, πίστευέ Του και θα μετέχεις στις ευλογίες Του.

Αν όμως το παίρνεις αψήφιστα το πράγμα, σημαίνει ότι δεν πιστεύεις”.

Και πρόσθεσε:

“Όλοι πιστεύουμε ότι είναι δυνατός ο Θεός, επίσης πιστεύουμε ότι τα πάντα μπορεί να κάνει, αλλά είναι ανάγκη να έχεις πίστη μέσα σου και για τις προσωπικές σου υποθέσεις, ότι δηλαδή και σε σένα θα κάνει θαυμαστά σημεία”.

10. Ένας αδελφός ρώτησε τον ίδιο Γέροντα:

“Πώς έρχεται στην ψυχή ο φόβος του Θεού;”

Και ο Γέροντας είπε:

“Εάν ο άνθρωπος έχει την ταπείνωση και την ακτημοσύνη, έρχεται μέσα του ο φόβος του Θεού”.

22. Στις αρχές της μοναχικής του ζωής ο ίδιος ο αββάς Ευπρέπιος επισκέφθηκε κάποιον Γέροντα και του είπε:

“Αββά, πες μου κάποιον λόγο, πώς θα μπορέσω να σωθώ;”

Κι εκείνος του είπε:

“Εάν θέλεις να σωθείς, όπου κι αν πάς, μη βιαστείς να πάρεις τον λόγο, πριν σε ρωτήσει κάποιος”.

Αυτός ένιωσε συντριβή για τον λόγο που του είπε και έβαλε μετάνοια λέγοντας:

“Αλήθεια, πολλά βιβλία διάβασα και τέτοια ωφέλεια ποτέ δε γνώρισα”. Κι έφυγε πολύ ωφελημένος.

23. Είπε η αμμάς Ευγενία: “Μας συμφέρει σαν ζητιάνοι να ζούμε, αρκεί μόνο να είμαστε μαζί με τον Ιησού.

Γιατί όποιος είναι μαζί με τον Ιησού, είναι πλούσιος κι αν ακόμη υλικά είναι φτωχός.

Αυτός ο οποίος προτιμά τα γήινα από τα πνευματικά, θα χάσει και τα δύο, ενώ εκείνος που επιθυμεί τα ουράνια, θα βρει οπωσδήποτε και επίγεια αγαθά”.

28. Είπε ο αββάς Ησαΐας ο ιερέας:

“Κάποιος από τους Πατέρες έλεγε πως ο άνθρωπος οφείλει, πάνω απ’ όλα, να αποκτήσει πίστη στον Θεό και ν’ αναζητεί συνεχώς και με πόθο τον Θεό. Να επιδιώκει επίσης την κακοπάθεια, την ταπεινοφροσύνη, την αγνότητα, τη φιλανθρωπία και την αγάπη σ’ όλους. Την υποταγή και την πραότητα, τη μακροθυμία και την υπομονή, την επιθυμία για τον Θεό, και να παρακαλεί συνεχώς τον Θεό με πόνο καρδιάς και αληθινή αγάπη για να μην κοιτάξει ποτέ προς τα πίσω, αλλά να έχει στραμμένη την προσοχή του σ’ αυτά που ακολουθούν. Να μην έχει πεποίθηση στα καλά του έργα, δηλαδή στη διακονία του, και να ζητάει από τον Θεό αδιάκοπα τη βοήθεια για ό,τι φέρνει η κάθε μέρα”.

32. Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Ησαΐα για τη φράση της προσευχής που υπάρχει στο Ευαγγέλιο:

“Τί σημαίνει το: Αγιασθήτω το όνομά σου;”

Και εκείνος αποκρίθηκε:

“Αυτό αφορά τους τελείους. Είναι αδύνατο να αγιασθεί το όνομα του Θεού από εμάς, εφόσον μας εξουσιάζουν τα πάθη”.

44. Είπε ο μακάριος Ιωάννης ο Χρυσόστομος:

“Όταν κάθεται να διαβάσεις λόγο Θεού, να επικαλείσαι στην αρχή τον Θεό ν’ ανοίξει τα μάτια της ψυχής σου, ώστε να μην περιοριστείς στο να διαβάζεις μόνο αυτά που γράφτηκαν αλλά και να τα εκτελείς, και έτσι να μη γίνει καταδίκη μας η μελέτη του βίου και των λόγων των αγίων”.

48. Ανηφορίζοντας από τη Γεθσημανή στο όρος των Ελαιών, συναντά κανείς το μοναστήρι του αββά Αβραμίου.

Σ’ αυτό το μοναστήρι ηγούμενος ήταν ο αββάς Ιωάννης ο Κυζικηνός. Τον ρωτήσαμε λοιπόν κάποια μέρα:

“Αββά, πώς μπορεί να αποκτήσει κανείς αρετή;”

Και μας απάντησε ο Γέροντας:

“Αν θέλει κανείς ν’ αποκτήσει μια αρετή, δεν μπορεί να την κάνει κτήμα του, αν δεν μισήσει την κακία που είναι ο αντίποδάς της.

- Αν λοιπόν θέλεις να έχεις πάντοτε πένθος στην ψυχή σου, μίσησε το γέλιο.
- Θέλεις να έχεις ταπείνωση; Μίσησε την υπερηφάνεια.
- Θέλεις να είσαι εγκρατής; Μίσησε τη λαιμαργία.
- Θέλεις να είσαι σώφρων; Μίσησε την ακόλαστη ζωή.
- Θέλεις να είσαι ακτήμων; Μίσησε τη φιλαργυρία.
- Αυτός που θέλει να είναι κάτοικος της ερήμου, μισεί τις πόλεις εξαιτίας των πειρασμών.
- Αυτός που θέλει να έχει ησυχία, μισεί την παρρησία.
- Αυτός που θέλει να ζει άγνωστος, μισεί την τάση για επίδειξη.
- Αυτός που θέλει να κυριαρχεί στην οργή, μισεί να περνάει τις ώρες του μαζί με πολλούς.
- Αυτός που θέλει να έχει αμνησικακία, αποφεύγει να κακολογεί τους άλλους.
- Αυτός που θέλει να είναι απερίσπαστος, μένει στη μοναξιά.
- Αυτός που θέλει να κυριαρχεί στη γλώσσα, ας κλείνει τ’ αυτιά του να μην ακούει πολλά.

- Αυτός που θέλει να έχει τον φόβο του Θεού πάντοτε, θα μισήσει τη σωματική ανάπαυση και θα αγαπήσει τη θλίψη και τη στενοχώρια”.

56. Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Μακάριο τον μέγα σχετικά με την τελειότητα. Και απάντησε ο Γέροντας τα εξής:

“Δεν μπορεί να είναι κανείς τέλειος, εάν δεν αποκτήσει ταπείνωση μεγάλη στην καρδιά και στο σώμα, εάν δεν μάθει δηλαδή:

- Να μην υπολογίζει τον εαυτό του σε καμιά περίπτωση αλλά να προτιμά να βάζει ταπεινά τον εαυτό του χαμηλότερα απ’ όλη την κτίση, να μην κρίνει διόλου κάποιον, παρά μόνο τον εαυτό του, να υπομένει την καταφρόνια και να αποστρέφεται ολόψυχα κάθε κακία.
- Να βιάζει τον εαυτό του να’ ναι μακρόθυμος, αγαθός, ν’ αγαπά τους αδελφούς, να είναι σώφρων, να κυριαρχεί στον εαυτό του, γιατί λέει η αγία Γραφή “η Βασιλεία των Ουρανών ανήκει σ’ αυτούς που ασκούν βία στον εαυτό τους και αυτοί οι αγωνιστές την κερδίζουν.
- Να βλέπει ίσια με τα μάτια, να φρουρεί τη γλώσσα και ν’ αποφεύγει ν’ ακούει μάταια πράγματα που φθείρουν την ψυχή.
- Τα χέρια να κινούνται για να κάνουν το θέλημα του Θεού, η καρδιά να είναι καθαρή έναντι του Θεού και το σώμα αμόλυντο, να έχει τη μνήμη του θανάτου καθημερινά, ν’ αποκηρύσσει την εσωτερική οργή και κακία.
- Να αποτάσσεται τα υλικά και τις σαρκικές ηδονές, να αποτάσσεται το διάβολο και όλα τα έργα αυτού και να συντάσσεται σταθερά με τον Βασιλιά των πάντων Θεό και μ’ όλες τις εντολές του, να προσεύχεται αδιάκοπα και να παραμένει κοντά στον Θεό πάντοτε, σε κάθε περίπτωση και σε κάθε εργασία”.

60. Είπε ο αββάς Μωυσής:

“Είναι αδύνατο να αποκτήσει κανείς τον Ιησού, παρά μόνο με κόπο, με ταπείνωση και με προσευχή ακατάπαυστη”.

62. Ένας αδελφός ρώτησε κάποιον Γέροντα:

“Ποιο καλό πράγμα υπάρχει, για να το κάνω και να βρω ζωή μέσα σ’ αυτό;”

Και είπε ο Γέροντας:

“Ο Θεός γνωρίζει το καλό. Όμως άκουσα ότι κάποιος από τους πατέρες ρώτησε τον αββά Νισθερώ τον μεγάλο, τον φίλο του αββά Αντωνίου:”

“Ποιο θεωρείται έργο καλό για να το κάνω;”

Κι εκείνος του είπε:

“Όλες οι αρετές δεν είναι ισοδύναμες; Η αγία Γραφή λέει ότι ο Αβραάμ υπήρξε φιλόξενος και είχε τον Θεό μαζί του. Ο Ηλίας αγαπούσε την ησυχία και ο Θεός ήταν μαζί του. Ο Δαβίδ ήταν ταπεινός και ο Θεός ήταν μαζί του. Ό,τι λοιπόν καταλαβαίνεις να θέλει η ψυχή σου που είναι σύμφωνο με το θέλημα του Θεού, αυτό κάνε και κράτα άγρυπνη την καρδιά σου”.

64. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

“Η επαγρύπνηση και η προσοχή στον εαυτό μας και η διάκριση, αυτές οι τρεις αρετές είναι οδηγοί της ψυχής”.

70. Είπε ακόμη ότι, όταν πρόκειται ένας άνθρωπος να χτίσει σπίτι, πολλά είναι τα χρειαζόμενα που συγκεντρώνει, για να μπορέσει να το στήσει το σπίτι, αλλά και είδη διάφορα συγκεντρώνει, έτσι κι εμείς ας αποκτήσουμε λίγο, έστω, απ’ όλες τις αρετές.

78. Είπε πάλι:

“Προσπάθησε όσο μπορείς να μην κακομεταχειρισθείς γενικώς κανένα, και καθαρή κράτησε την καρδιά σου στις σχέσεις σου με κάθε άνθρωπο”.

81. Είπε ο αββάς Παμβώ:

“Εάν έχεις καρδιά, μπορείς να σωθείς”.

89. Είπε κάποιος Γέροντας:

“Έχε έτοιμο το σπαθί σου για αγώνα”.

Και ο αδελφός απάντησε:

“Το θέλω αλλά δεν μ’ αφήνουν τα πάθη”.

Κι ο Γέροντας πρόσθεσε:

“Η αγία Γραφή λέει: Ζήτησέ με, όταν θλίβεσαι, και θα σε απαλλάξω και θα με δοξάσεις. Να επικαλείσαι λοιπόν Αυτόν και θα σε λυτρώσει από κάθε πειρασμό”.

93. Είπε επίσης:

“Άνθρωπέ μου, για σένα γεννήθηκε ο Χριστός, γι αυτό ήρθε ο Υιός του Θεού, για να σωθείς εσύ.

Και έγινε παιδί, και μεγάλωσε ως άνθρωπος, ενώ ήταν Θεός.

Κάποια φορά έκανε τον αναγνώστη, πήρε το ιερό βιβλίο μες στη συναγωγή και διάβασε:

“Το Πνεύμα του Κυρίου είναι και μένει σε μένα, γιατί μ’ αυτό με έχρισε”.

Άλλη φορά ως υποδιάκονος έκαμε φραγγέλιο από σχοινί και τους έβγαλε όλους έξω από το ιερό και τα πρόβατα και τα βόδια και όλα τ' άλλα.

Άλλοτε πάλι ως διάκονος, ζώστηκε την πετσέτα και έπλυνε τα πόδια των μαθητών του, δίνοντας εντολή να πλένουν κι αυτοί τα πόδια των αδελφών τους, ως Ιερέας, κάθισε ανάμεσα στους ιερείς και δίδασκε τον λαό.

Κι άλλη φορά ως επίσκοπος, πήρε άρτο, τον ευλόγησε και τον έδωσε στους μαθητές του.

Μαστιγώθηκε εξαιτίας σου και συ γι αυτόν δεν σηκώνεις ούτε μια προσβολή, ενταφιάστηκε και αναστήθηκε ως Θεός.

Όλα για μας με τη σειρά, το ένα κατόπιν του άλλου τα υπέστη, για να μας σώσει.

Ας είμαστε λοιπόν νηφάλιοι, ας είμαστε άγρυπνοι, ας περνούμε τον καιρό μας προσευχόμενοι, ας κάνουμε όσα είναι ευάρεστα σ' Αυτόν”.

98. Είπε πάλι κάποιος απ' τους Γέροντες:

“Εάν ο μέσα μας άνθρωπος είναι νηφάλιος, έχει τη δύναμη να προστατεύσει και τον έξω άνθρωπο.

Εάν όμως λείπει η εσωτερική προϋπόθεση ας φυλάξουμε με όση δύναμη έχουμε τη γλώσσα μας”.

103. Είπε κάποιος Γέροντας:

“Είτε πέφτεις να κοιμηθείς είτε σηκώνεσαι ή οτιδήποτε άλλο κάνεις, εάν έχεις τον Θεό μπροστά στα μάτια σου, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να σε φοβίσει ο εχθρός και εάν ο λογισμός με τον τρόπο αυτό μείνει σταθερά προσηλωμένος στον Θεό, τότε και η δύναμη του Θεού θα μείνει μέσα σ' αυτόν”.

111. Είπε κάποιος απ' τους πατέρες:

“Εάν δεν μισήσεις πρώτα, δεν μπορείς ν' αγαπήσεις, εάν δηλαδή δεν μισήσεις την αμαρτία, δεν μπορείς να κάνεις το θέλημα του Θεού, όπως αναφέρεται στην αγία Γραφή, “Απόφυγε το κακό και πράξε το καλό”.

Όμως και σ' αυτή την περίπτωση η ψυχική διάθεση είναι εκείνη που μετράει πάντοτε.

Γιατί ο Αδάμ αν και ήταν μέσα στον παράδεισο, παρέβη την εντολή του Θεού, ενώ ο Ιώβ, αν και ήταν καθισμένος πάνω στην κοπριά, κράτησε την αυτοκυριαρχία του.

Λοιπόν το μόνο που ζητάει ο Θεός απ' τον άνθρωπο είναι η καλή του διάθεση και να έχει πάντοτε τον φόβο του Θεού μέσα του”.

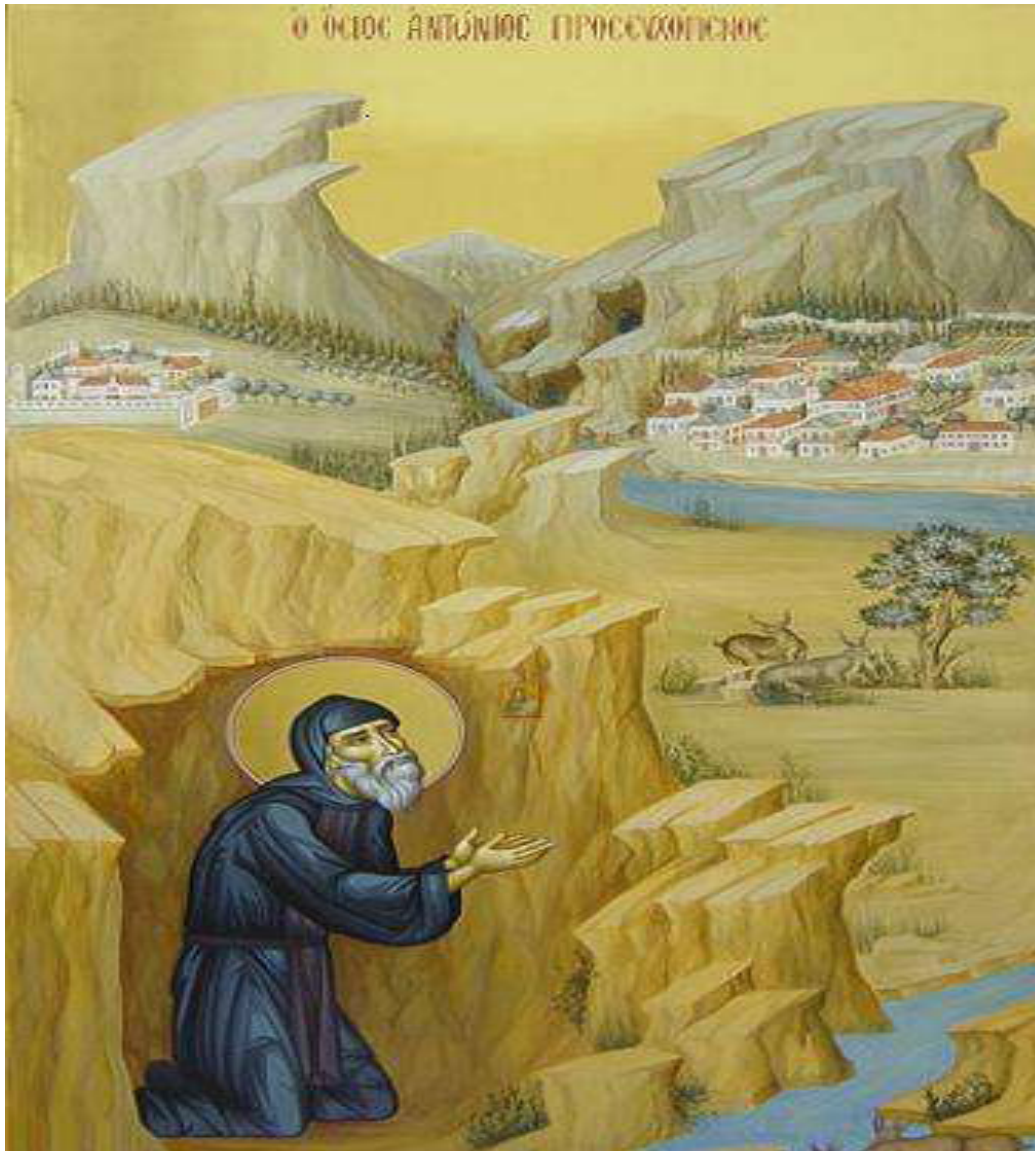
117. Είπε κάποιος Γέροντας:

“Φρόντισε με ιδιαίτερη προσοχή να μην αμαρτάνεις, για να μην προσβάλεις τον Θεό που κατοικεί μέσα σου και τον διώξεις απ' την ψυχή σου”.

147. Έλεγε κάποιος από τους Γέροντες:

“Ό,τι αποστρέφεται, μην το κάνεις στον άλλο. Αποστρέφεται το να πει κάποιος λόγια εναντίον σου; Μην κακολογήσεις κι εσύ κάποιον.

Αποστρέφεται το να σε εξευτελίσει κάποιος ή να σε εξυβρίσει ή να αρπάξει κάτι από τα υπάρχοντά σου ή ό,τι άλλο παρόμοιο μπορεί να συμβεί; Και εσύ ούτε ένα απ' αυτά μην κάνεις σε άλλον. Όποιος μπορεί να κρατήσει αυτόν τον λόγο, του αρκεί για να σωθεί”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Για το ότι πρέπει να επιδιώκουμε την «ησυχία» με κάθε δυνατό τρόπο

- 1.** Όταν ο αββάς Αντώνιος ασκήτευε στην έρημο, έπεσε κάποτε σε ακηδία και σε μεγάλη σύγχυση των λογισμών του και έλεγε στον Θεό:
“Κύριε, θέλω να σωθώ αλλά δεν μ’ αφήνουν οι λογισμοί μου. Τι να κάνω με τη θλίψη μου αυτή;

Πώς να σωθώ;”

Κάποια φορά λοιπόν βγήκε λίγο προς τα έξω και βλέπει κάποιον σαν τον εαυτό του να κάθεται και να κάνει εργόχειρο.

Μετά από λίγο άφηνε το εργόχειρο, σηκωνόταν και προσευχόταν, και ξανά καθόταν και συνέχιζε να πλέκει το σχοινί του.

Ύστερα πάλι σηκωνόταν για προσευχή.

Ήταν άγγελος Κυρίου που είχε σταλεί για να διορθώσει τον Αντώνιο και να του δώσει σιγουριά και άκουσε τον άγγελο να του λέει:

“Κάνε κι εσύ το ίδιο και θα σωθείς”.

Και ο Αντώνιος όταν τ’ άκουσε, πήρε μεγάλη χαρά και κουράγιο. Και έτσι κάνοντας προχωρούσε στο έργο της σωτηρίας του.

16. Κάποτε κάποιοι Γέροντες πήγαν στον αββά Αρσένιο και τον παρακάλεσαν θερμά να τους μιλήσει για τους ερημίτες μοναχούς, και μάλιστα γι αυτούς που δεν έχουν συναπαντήματα με άλλους ανθρώπους.

Τότε ο Γέροντας είπε:

“Όταν η παρθένος μένει στο σπίτι του πατέρα της, πολλοί ζητούν να τη μνηστευθούν, όταν όμως παντρευθεί, δεν αρέσει σε όλους, άλλοι τη βρίσκουν ψεγάδια και άλλοι την επαινούν, και δεν τιμάται, όπως πρώτα, όταν ήταν κρυμμένη.

Το ίδιο και με τα θέματα της ψυχής, από τη στιγμή που κοινοποιούνται, δεν μπορούν να ικανοποιήσουν όλους”.

17. Ο αββάς Βιτίμης διηγήθηκε το εξής:

“Κάποτε καθώς κατέβαινα στη Σκήτη, κάποιοι μου έδωσαν λίγα μήλα, για να τα μεταφέρω στους Γέροντες.

Και εγώ κτύπησα την πόρτα του κελιού του αββά Αχιλλά, για να του τα δώσω.

Μου είπε τότε εκείνος:

“Αλήθεια, αδελφέ μου, δεν θα ήθελα τούτη την ώρα να μου κτυπήσεις την πόρτα, κι αν ακόμη μου μετέφερες το μάννα.

Μην πάς και σε κανένα άλλο κελί”.

Εγώ τότε ανεχώρησα για το κελί μου και πρόσφερα τα μήλα στην εκκλησία”.

11. Κάποιος αδελφός ρώτησε τον αββά Ησαΐα:

“Πώς πρέπει να ησυχάζει κανείς μέσα στο κελί;”

Και αποκρίθηκε ο Γέροντας:

“Το να ησυχάζει κανείς στο κελί σημαίνει να εκθέτει συνεχώς τον εαυτό του ενώπιον του Θεού και να επιστρατεύει όλη του τη δύναμη για να αντιστέκεται σε κάθε λογισμό που σπέρνει ο εχθρός, γιατί αυτό σημαίνει αναχώρηση από τον κόσμο”.

Και είπε ο αδελφός:

“Τι σημαίνει κόσμος; ”

- “Κόσμος είναι -απάντησε ο Γέροντας- το να διασπάται κανείς σε πολλές και διάφορες υποθέσεις.
- Κόσμος είναι το να ενεργούν οι άνθρωποι τα αντίθετα προς την ανθρώπινη φύση και να ικανοποιούν τα σαρκικά τους θελήματα.
- Κόσμος είναι το να νομίζει κανείς ότι μένει παντοτινά στη ζωή αυτή.
- Κόσμος είναι να φροντίζει για το σώμα προς βλάβην της ψυχής και να καυχιέται γι αυτά που αφήνει πίσω του.

Κι αυτά δεν τα είπα από μόνος μου, αλλά ο Ιωάννης ο Απόστολος είναι που τα λέει:

Μην αγαπάτε τον κόσμο μήτε όσα είναι του κόσμου”.

23. Ένας αδελφός τον ρώτησε:

“Τι χρειάζεται να κάνει ο ησυχαστής; ”

Κι αυτός είπε:

“Ο ησυχαστής είναι ανάγκη να κάνει τις τρεις αυτές εργασίες:

- να έχει φόβο Θεού συνεχώς,
- να ζητάει υπομονετικά
- και να μη χαλαρώσει στην καρδιά του η μνήμη του Θεού”.

28. Είπε η αμμάς Θεοδώρα:

“Καλό πράγμα είναι η ζωή της ησυχίας, ο συνετός άνθρωπος ησυχάζει, αληθινά, είναι σπουδαίο να ζει τον ησυχίο βίο η μοναχή ή ο μοναχός και προπάντων οι νέοι. Να ξέρεις όμως ότι, αν κάποιος έχει την πρόθεση να ζήσει τη ζωή της ησυχίας, έρχεται αμέσως ο πονηρός και βαρύνει την ψυχή με ακηδία, με αδιαφορία, με λογισμούς, βαρύνει και το σώμα με αρρώστιες, με ατονία, με λύσιμο των γονάτων και όλων των μελών, γενικά παραλύει τη δύναμη της ψυχής και του σώματος, οπότε λέει κανείς “είμαι άρρωστος και δεν μπορώ να κάνω την ακολουθία μου”. Όμως αν είμαστε νηφάλιοι, όλα αυτά διαλύονται. Ήταν ένας μοναχός που μόλις άρχιζε να κάνει την ακολουθία του, τον έπιανε ρίγος και πυρετός, πονούσε το κεφάλι του και τότε έλεγε στον εαυτό του: “Να, είμαι άρρωστος και κάποια ώρα μπορεί να

πεθάνω, λοιπόν ας σηκωθώ πριν πεθάνω και ας κάνω την ακολουθία μου”. Με αυτόν τον λογισμό πίεζε τον εαυτό του και έκαμνε την ακολουθία του και μόλις σταματούσε η προσευχή, σταματούσε και ο πυρετός, και πάλι την ώρα της ακολουθίας ερχόταν ο πυρετός, και πάλι την ώρα της ακολουθίας ερχόταν ο πυρετός, και ξανά μ’ αυτόν τον λογισμό αντιστεκόταν ο αδελφός και έκαμνε την ακολουθία του και τελικά νίκησε τον αρνητικό λογισμό”.

30. Ένας αδελφός ζούσε σε κοινόβιο, κρατώντας αυστηρή άσκηση.

Όταν μερικοί αδελφοί της Σκήτης άκουσαν γι αυτόν, ήρθαν να τον δουν και μπήκαν στον τόπο, όπου ο ίδιος εργαζόταν.

Εκείνος αφού τους ασπάστηκε, στράφηκε πίσω και άρχισε να εργάζεται.

Οι αδελφοί βλέποντας αυτό που έκανε του λένε:

“Ιωάννη, ποιος σου έδωσε το σχήμα ή ποιος σε έκανε μοναχό και δεν σου δίδαξε να παίρνεις απ’ τους αδελφούς το επανωφόρι και να τους λες: ευχηθείτε ή καθίστε;”

Τους απαντά:

“Ο Ιωάννης ο αμαρτωλός δεν ευκαιρεί γι αυτά”.

32. Ζούσε κάποτε στην Αλεξάνδρεια ένας μορφωμένος άνθρωπος που τον έλεγαν Κοσμά. Ήταν αξιοθαύμαστος και πολύ ενάρετος, με ταπεινό φρόνημα, σπλαχνικός, εγκρατής, παρθένος, άνθρωπος της ησυχίας, φιλόξενος, φίλος των φτωχών.

Επειδή εγώ του είχα μεγάλη οικειότητα, μια φορά του λέω:

“Κάνε αγάπη, πόσο χρόνο ζεις τη ζωή της ησυχίας;”

Επειδή σώπαινε και δεν μου έδινε κα μια απάντηση, πάλι του λέω:

“Για χάρη του Κυρίου πες μου”.

Κι εκείνος, αφού για λίγο κρατήθηκε, μου λέει:

“Έχω τριάντα τρία χρόνια”.

Πάλι του λέω:

“Κάνε τέλεια την αγάπη, γιατί ξέρεις πολύ καλά ότι για ωφέλεια της ψυχής σε ρωτώ, πες μου, τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα της ησυχαστικής σου ζωής τι κατόρθωσες;”

Εκείνος, αφού αναστέναξε από τα βάθη της καρδιάς, μου λέει:

“Ένας άνθρωπος κοσμικός τι μπορεί να κατορθώσει και μάλιστα τη στιγμή που κάθεσαι στο σπίτι του;”

Όμως εγώ τον παρακαλούσα:

“Για χάρη του Κυρίου πες μου και ωφέλησέ με”.

Και επειδή τον πίεσα πολύ, είπε:

“Συγχώρεσέ με, αυτά τα τρία ξέρω ότι κατόρθωσα: να μη γελώ, να μην ορκίζομαι και να μη λέω ψέματα”.

Εγώ όταν τ’ άκουσα, δόξασα τον Θεό”.

36. Είπε ο αββάς Ησαΐας στον αββά Μακάριο:

“Πες μου έναν λόγο”.

Και ο Γέροντας του λέει:

“Να αποφεύγεις τους ανθρώπους”.

Τον ρωτάει ο αββάς Ησαΐας:

“Τι σημαίνει να αποφεύγει κανείς τους ανθρώπους;”

Και ο Γέροντας του απαντά:

“Σημαίνει να καθίσεις στο κελί σου και να κλάψεις τις αμαρτίες σου”.

38. Ένας αδελφός επισκέφτηκε στη Σκήτη τον αββά Μωυσή και του ζήτησε να του πει κάποιον λόγο.

Και ο Γέροντας του λέει:

“Πήγαινε, κάθισε στο κελί σου, και το κελί σου θα σου τα διδάξει όλα”.

45. Ο αββάς Ιωσήφ λέει στον αββά Νισθερώ:

“Τι να κάνω με τη γλώσσα μου, που δεν μπορώ να τη συγκρατήσω;”

Του λέει ο Γέροντας:

“Βρίσκεις ανάπαυση, αν μιλήσεις;”

“Όχι”, του απαντά.

Τότε λέει ο Γέροντας:

“Αφού δεν έχεις ανάπαυση, γιατί μιλάς; Καλύτερα να σιωπάς και, αν γίνεται συζήτηση, προτιμότερο πολλά να ακούς παρά να λες”.

60. Διηγήθηκε κάποιος ότι τρεις φιλόπονοι άνθρωποι, φίλοι μεταξύ τους, έγιναν μοναχοί.

Ο πρώτος διάλεξε σαν έργο του να ειρηνεύει τους ανθρώπους, που είχαν εχθρικές σχέσεις μεταξύ τους, σύμφωνα με τον Ευαγγελικό λόγο:

“Μακάριοι οι ειρηνοποιοί”.

Ο δεύτερος να επισκέπτεται τους αρρώστους και ο τρίτος έφυγε για να ησυχάσει στην έρημο.

Ο πρώτος λοιπόν, αν και κόπιασε για να σταματήσει τις διαμάχες των ανθρώπων, δεν μπόρεσε να τους θεραπεύσει όλους και, επειδή έπεσε σε ακηδία, πήγε σ’ αυτόν που υπηρετούσε τους αρρώστους και τον βρήκε κι

αυτόν να παραμελεί το έργο του, καθώς δεν επαρκούσε να εφαρμόσει πλήρως την εντολή.

Συμφώνησαν λοιπόν και οι δύο και πήγαν να δουν τον ερημίτη. Του εξέθεσαν τη θλίψη τους και τον παρακάλεσαν να τους πει τι κατόρθωσε αυτός.

Εκείνος, αφού έμεινε αμίλητος για λίγο, έριξε κατόπιν νερό στη λεκάνη και τους λέει:

“Προσέξτε το νερό”.

Ήταν βέβαια ταραγμένο.

Μετά από λίγο τους λέει πάλι:

“Προσέξτε και τώρα πώς έγινε το νερό”.

Και μόλις πρόσεξαν το νερό, βλέπουν σαν σε καθρέπτη τα πρόσωπά τους.

Τους λέει λοιπόν τότε:

“Έτσι είναι κι αυτός που ζει ανάμεσα σε ανθρώπους. Εξαιτίας της ταραχής δεν βλέπει τα σφάλματά του. Όταν όμως ησυχάσει και προπαντός στην έρημο, τότε βλέπει τα ελαττώματα του εαυτού του”.

62. Είπε ένας Γέροντας:

“Όπως ακριβώς σ’ έναν δρόμο, όπου πηγαινοέρχονται πολλοί πεζοί, ποτέ δεν φυτρώνει χορτάρι ούτε κι αν το σπείρεις, γιατί πατιέται το χώμα, έτσι συμβαίνει και με μας.

Παραιτήσου από κάθε φροντίδα και θα δεις να φυτρώνουν αυτά, που δεν γνώριζες, ότι βρίσκονταν μέσα σου, επειδή πάνω σ’ αυτά περπατούσες”.

65. Ένας Γέροντας είπε:

“Εκείνος που αμάρτησε στον Θεό, οφείλει να ξεκόψει τον εαυτό του από κάθε ανθρώπινη αγάπη, έως ότου πληροφορηθεί ότι ο Θεός έγινε φίλος του. Γιατί η αγάπη των ανθρώπων μας εμποδίζει από την αγάπη του Θεού”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Για την κατάνυξη

1. Είπε ο αββάς Αντώνιος:

“Έχοντας το φόβο του Θεού ζωντανό στη σκέψη μας, να θυμόμαστε πάντοτε το θάνατο.

Να μισήσουμε τον κόσμο και όλα τα του κόσμου, να μισήσουμε κάθε σαρκική ανάπαυση, να απαρνηθούμε στη ζωή αυτή, για να ζήσουμε με τον Θεό. Να θυμάστε τι υποσχεθήκατε στον Θεό. Γιατί αυτό θα μας το ζητήσει την ημέρα της κρίσεως.

Ας δοκιμασθούμε λοιπόν με την πείνα, τη δίψα και τη γύμνια.

Ας αγρυπνήσουμε, ας πενήσουμε, ας στενάξουμε με την καρδιά μας.

Ας ερευνήσουμε αν γίναμε άξιοι του Θεού. Να αγαπήσουμε τη θλίψη, για να βρούμε τον Θεό.

Να καταφρονήσουμε τη σάρκα, για να σωθεί η ψυχή μας”.

2. Έλεγαν για τον αββά Αρσένιο, ότι όλο τον χρόνο της ζωής του καθισμένος στο εργόχειρό του, είχε στον κόρφο του ένα μαντήλι για τα δάκρυα που έπεφταν από τα μάτια του.

3. Ένας αδελφός παρακάλεσε τον αββά Αμμωνά:

“Πες μου έναν λόγο”.

Και ο Γέροντας του λέει:

“Πήγαινε και να σκέφτεσαι, όπως σκέφτονται οι κακούργοι που είναι στη φυλακή, εκείνοι πάντα ρωτούν τους ανθρώπους που είναι ο άρχοντας και πότε έρχεται, και κλαίνει από την αγωνία.

Έτσι και ο μοναχός οφείλει πάντα να προσέχει την ψυχή του και να λέει:

“Αλίμονό μου, πώς θα μπορέσω να παρουσιασθώ στο βήμα του Χριστού και τι θα του απολογηθώ;”

Αν σ' αυτό έχεις διαρκώς στραμμένη την προσοχή σου, μπορείς να σωθείς”.

6. Ένας αδελφός είπε στον αββά Ποιμένα:

“Με ταράζουν οι λογισμοί μου και δεν μ’ αφήνουν να φροντίσω για τις αμαρτίες μου, αλλά με κάνουν να προσέχω τις ελλείψεις του αδελφού μου”. Ο Γέροντας του μίλησε τότε για τον αββά Διόσκορο, ότι στο κελί του έκλαιγε πάντοτε για τον εαυτό του, ενώ ο μαθητής του καθόταν στο άλλο κελί.

Πήγε λοιπόν κάποια φορά ο μαθητής στο κελί του Γέροντα και τον βρήκε να κλαίει, οπότε του λέει:

“Πάτερ, γιατί κλαις;”

Κι ο Γέροντας του απαντά:

“Τις αμαρτίες μου, παιδί μου, κλαίω”.

Του λέει ο αδελφός:

“Δεν έχεις αμαρτίες, πάτερ”

Και ο Γέροντας του αποκρίνεται:

“Αλήθεια, αν αφεθώ να δω τις αμαρτίες μου, δεν μου φθάνουν άλλοι τρεις ή τέσσερις να κλαίνε μαζί μου γι’ αυτές”.

Είπε λοιπόν ο αββάς Ποιμήν: “Έτσι είναι ο άνθρωπος που γνώρισε τον εαυτό του”.

8. Ο αββάς Ηλίας είπε:

“Εγώ τρία πράγματα φοβούμαι,

- την έξοδο της ψυχής από το σώμα,
- τη συνάντησή μου με τον Θεό και
- την έκδοση της καταδικαστικής απόφασης για μένα”.

9. Ο αββάς Ησαΐας είπε:

“Είναι απαραίτητο αυτός που ζει τη ζωή της ησυχίας να βάζει τον φόβο της συνάντησης με τον Θεό μπροστά από την ανάσα του, γιατί ενόσω η αμαρτία πείθει την καρδιά του να την ακολουθεί, δεν ήρθε ο φόβος του Θεού μέσα του ακόμα και βρίσκεται μακριά από το έλεος του Θεού”.

14. Έλεγε ο αββάς Ησαΐας:

- “Αλίμονό μου, αλίμονό μου, γιατί δεν αγωνίσθηκα για τη σωτηρία μου.
- Αλίμονό μου, αλίμονό μου, γιατί δεν αγωνίσθηκα να καθαρίσω τον εαυτό μου, ώστε να είμαι άξιος να γείρει λίγο προς το μέρος μου ο ελεήμων Θεός.
- Αλίμονό μου, αλίμονό μου, γιατί δεν αγωνίσθηκα να βγω νικητής στους πολέμους των εχθρών σου, ώστε Εσύ να βασιλεύσεις μέσα μου”.

15. Είπε πάλι:

- Αλίμονό μου, που ολόγουρά μου βρίσκεται τ' όνομά Σου, κι όμως εγώ υπηρετώ τους εχθρούς σου.
- Αλίμονό μου, αλίμονό μου, γιατί κάνω αυτά που αηδιάζει ο Θεός, γι αυτό και δεν με θεραπεύει”.

16. Είπε ακόμη:

- “Αλίμονό μου, αλίμονό μου, γιατί έχω απέναντί μου κατηγορούς για όσα γνωρίζω και για όσα δεν γνωρίζω και δεν μπορώ να τα αρνηθώ.
- Αλίμονό μου, αλίμονό μου, πώς μπορώ να συναντήσω τον Κύριό μου και τους αγίους του, αφού οι εχθροί μου δεν άφησαν ούτε ένα μέλος μου καθαρό ενώπιον του Θεού;”

17. Ο μακάριος Θεόφιλος, ο αρχιεπίσκοπος, έλεγε:

“Πόσο μεγάλο φόβο και τρόμο και δυσκολία έχουμε να αντικρίσουμε, την ώρα που η ψυχή χωρίζεται από το σώμα! Τότε μας πλησιάζει στρατιά και δύναμη των αντίθετων δυνάμεων, οι άρχοντες του σκότους, οι κυρίαρχοι της πονηρίας και αρχές και εξουσίες, τα πονηρά δηλαδή πνεύματα, και κρατούν την ψυχή σαν σε κάποια δίκη, παρουσιάζοντας ενώπιόν της όλα τα αμαρτήματα, που είτε με επίγνωση είτε από άγνοια έκανε, από τη νεαρή ηλικία μέχρι την ώρα που στα ξαφνικά την κατέλαβαν. Στέκονται λοιπόν και την κατηγορούν για όλα, όσα έκανε. Λοιπόν, ποιόν τρόπο νομίζεις ότι αισθάνεται εκείνη την ώρα, έως ότου βγει η απόφαση και ελευθερωθεί απ' αυτά; Αυτή είναι η κρίσιμη ώρα για την ψυχή, μέχρι να δει ποιο θα είναι το αποτέλεσμα γι αυτήν.

Επίσης και οι θείες δυνάμεις στέκονται ακριβώς απέναντι στις αντίθετες και με τη σειρά τους παρουσιάζουν τα καλά της έργα. Σκέψου λοιπόν, η ψυχή μες στη μέση με τι φόβο και τρόμο στέκεται, έως ότου βγει η απόφαση της δίκης της από τον δίκαιο Κριτή, και αν είναι άξια, οι πρώτοι διώχονται επιτιμητικά και την ψυχή την αρπάζουν οι Θείες δυνάμεις από τα χέρια των δαιμόνων και στο εξής κατοικεί αμέριμνη, σύμφωνα μ' αυτό που έχει γραφεί: “Όλοι όσοι θα κατοικούν σε σένα θα ευφραίνονται”.

Έτσι εκπληρώνεται και άλλος λόγος της Γραφής, “Έφυγε μακριά τους κάθε πόνος, λύπη και στεναγμός”.

Τότε ελευθερωμένη πια προχωρεί σ' εκείνη την απεριγραπτη χαρά και δόξα, στην οποία και θα εγκατασταθεί.

Εάν όμως βρεθεί να έχει ζήσει με αμέλεια, ακούει τη φοβερότατη φωνή:

“Να απομακρυνθεί ο ασεβής, για να μη δει τη δόξα του Κυρίου”.

Τότε την ψυχή αυτή την περιμένει ημέρα οργής, ημέρα θλίψης και ανάγκης, το σκοτάδι και η μαυρίλα. Αφού παραδοθεί στην κόλαση και στην αιώνια φωτιά, θα είναι καταδικασμένη να τιμωρείται στους απέραντους αιώνες. Τότε πού είναι η καύχηση του κόσμου, πού η κενοδοξία, πού η καλοπέραση και η απόλαυση, πού η επίδειξη, πού η ανάπαυση, πού τα μεγάλα λόγια, πού τα χρήματα και η υψηλή καταγωγή, πού ο πατέρας, πού η μητέρα, πού οι αδελφοί; Ποιος από αυτούς θα μπορέσει να γλιτώσει αυτήν την ψυχή, που θα την καίει η φωτιά και πικρά βάσανα θα την κατέχουν;

Αφού αυτά έτσι έχουν, τι λογής πρέπει να είναι η δική μας ζωή με άγια αναστροφή και με κάθε ευλάβεια προς τον Θεό;

Τι αγάπη έχουμε χρέος να αποκτήσουμε, τι λογής συμπεριφορά, τι τρόπο ζωής, τι λογής πορεία;

Ποια ακρίβεια στην κάθε μας ενέργεια, τι λογής πρέπει να' ναι η προσευχή μας, πόση βεβαιότητα να έχουμε;

Αυτά λοιπόν αφού τα περιμένουμε να συμβούν, ας φροντίσουμε να μας βρει ο Κύριος ακηλίδωτους και άμεμπτους, με ειρήνη, για να αξιωθούμε να τον ακούσουμε να λέει:

“Ελάτε οι ευλογημένοι από τον Πατέρα μου και κληρονομήστε τη βασιλεία, που έχει ετοιμασθεί για σας από τότε που δημιουργήθηκε ο κόσμος”.

21. Είπε ο αββάς Ιακώβ:

“Όπως ακριβώς σ' ένα σκοτεινό θάλαμο, όταν μπει ένα λυχνάρι, τον φωτίζει, έτσι και ο φόβος του Θεού, εάν έλθει στην καρδιά του ανθρώπου, τη φωτίζει και της διδάσκει όλες τις αρετές και τις εντολές του Θεού”.

23. Είπε ο αββάς Λογγίνος:

- “Η νηστεία ταπεινώνει το σώμα,
- η αγρυπνία καθαρίζει τον νου,
- η ησυχία φέρνει το πένθος,
- το πένθος βαπτίζει τον άνθρωπο και τον απαλλάσσει από την αμαρτία”.

24. Ο αββάς Λογγίνος είχε μεγάλη κατάνυξη την ώρα της προσευχής και της ψαλμωδίας του, και μια φορά του λέει ένας μαθητής του:

“Αββά, αυτός είναι ο πνευματικός κανόνας, να κλαίει ο μοναχός, όταν κάνει την ακολουθία του;”

Και ο Γέροντας του απαντά:

“Ναι, παιδί μου, αυτός είναι ο κανόνας, που επιζητεί ο Θεός.

Βέβαια ο Θεός δεν έπλασε τον άνθρωπο να κλαίει, αλλά να χαίρεται και να ευφραίνεται και να τον δοξάζει, όπως οι άγγελοι, με την καθάρη και αναμάρτητη ζωή του.

Όμως ο άνθρωπος έπεσε στην αμαρτία και γι αυτό είναι ανάγκη να κλαίει, ενώ όπου δεν υπάρχει αμαρτία, εκεί δεν έχει θέση το κλάμα”.

28. Είπε ο αββάς Παφνούτιος, ο μαθητής του αββά Μακαρίου, ότι είπε ο Γέροντας:

“Όταν ήμουν μικρό παιδί, μαζί με άλλα παιδιά έβοσκα μοσχάρια.

Κάποια μέρα πήγαν να κλέψουν σύκα, και καθώς έτρεχαν, έπεσε ένα από τα σύκα κι εγώ το πήρα και το έφαγα.

Από τότε, όποτε το θυμάμαι αυτό, κάθομαι και κλαίω”.

29. Διηγήθηκαν για τον αββά Μακάριο τον μεγάλο ότι περπατώντας κάποια φορά στην έρημο, βρήκε παραπεταμένο πάνω στο χώμα ένα κρανίο νεκρού. Το κούνησε λίγο με το φοινικένιο ραβδί του λέγοντάς του: “Συ, ποιος είσαι; Αποκρίσου με”.

Το κρανίο του μίλησε και είπε: “Εγώ ήμουν αρχιερέας των ειδωλολατρών που παρέμειναν σ’ αυτόν τον τόπο, κι εσύ είσαι ο αββάς Μακάριος που έχει μέσα σου το άγιο Πνεύμα.

Όποια ώρα λοιπόν σπλαχνίζεσαι αυτούς που είναι στην κόλαση, παρηγορούνται λίγο”.

Τον ρωτάει ο αββάς Μακάριος: “Και τι λογής παρηγοριά έχουν;”

Και απαντά το κρανίο: “Όση είναι η απόσταση μεταξύ ουρανού και γης, τόση είναι η φωτιά κάτω από μας.

Καθώς λοιπόν στεκόμαστε μέσα στη φωτιά από το κεφάλι ως τα πόδια, δεν είναι δυνατόν ο ένας να δει το πρόσωπο του άλλου, γιατί η ράχη του ενός είναι κολλημένη στη ράχη του άλλου.

Όταν όμως προσεύχεσαι για μας, βλέπει εν μέρει ο ένας το πρόσωπο του άλλου”.

Έκλαψε τότε ο Γέροντας και είπε: “Αλίμονο στην ημέρα που γεννήθηκε ο άνθρωπος, εάν αυτή είναι η παρηγοριά της κόλασης”.

Τον ξαναρωτάει ο Γέροντας: “Υπάρχει άλλο χειρότερο βάσανο απ’ αυτό;”

Και λέει το κρανίο: “Το μεγαλύτερο βάσανο είναι κάτω από μας”.

“Και ποιοι είναι σ’ αυτό;” ρωτά ο Γέροντας.

“Εμείς -απαντά το κρανίο- πού δεν γνωρίσαμε τον Θεό, βρίσκουμε έστω λίγο έλεος.

Εκείνοι όμως που γνώρισαν τον Θεό και τον αρνήθηκαν και δεν έκαναν το θέλημά του, αυτοί είναι που βρίσκονται κάτω από μας”.

Μετά απ’ αυτά πήρε ο Γέροντας το κρανίο του, το έθαψε στη γη και συνέχισε τον δρόμο του.

30. Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Μωυσή:

“Τι να κάνει ο άνθρωπος σε κάθε πειρασμό που του έρχεται ή σε κάθε λογισμό που του υποβάλλει ο εχθρός;”

Ο Γέροντας απαντά:

“Οφείλει να κλαίει μπροστά στον αγαθότατο Θεό, για να τον βοηθήσει και πολύ γρήγορα θα βρει ανάπαυση, αν παρακαλεί με επίγνωση, γιατί είναι γραμμένο: Δεν θα φοβηθώ τι θα μου κάνει άνθρωπος”.

31. Είπε ο αββάς Μωυσής:

“Όσοι νικηθήκαμε από κάποιο σωματικό πάθος, ας μην αμελήσουμε να μετανοήσουμε και να πενθήσουμε τους εαυτούς μας, προτού μας βρει το πένθος της κρίσεως”.

32. Είπε πάλι:

“Με τα δάκρυα αποκτά ο άνθρωπος τις αρετές και με τα δάκρυα επίσης συγχωρούνται οι αμαρτίες.

Την ώρα όμως που κλαις, μην υψώσεις τον τόνο του αναστεναγμού σου. Και ας μη γνωρίζει το αριστερό σου χέρι τι κάνει το δεξί. Το αριστερό βέβαια είναι η κενοδοξία”.

39. Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

“Τι να κάνω με τις αμαρτίες μου;”

Και απαντώντας ο Γέροντας του λέει:

“Αυτός που θέλει να λυτρωθεί από τις αμαρτίες του, με δάκρυα λυτρώνεται απ’ αυτές και εκείνος που θέλει να αποκτήσει αρετές, με δάκρυα τις αποκτά.

Γιατί το να κλαίμε είναι η οδός που μας παρέδωσε η Γραφή, καθώς και οι πατέρες, που έλεγαν: Κλάψτε, άλλη οδός δεν υπάρχει παρά μόνον αυτή”.

40. Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

“Τι να κάνω μ’ αυτές τις εσωτερικές ανησυχίες που με ταράζουν;”

Του απαντά ο Γέροντας:

“Να κλάψουμε μπροστά στην αγαθότητα του θεού ακούραστα, έως ότου μας δώσει το έλεός του”.

41. Ο αββάς Ιωσήφ διηγήθηκε ότι ο αββάς Ισαάκ είπε:

“Κάποτε καθόμουν μαζί με τον αββά Ποιμένα και τον είδα να πέφτει σε έκσταση.

Επειδή του είχα πολύ θάρρος, του έβαλα μετάνοια παρακαλώντας τον “πες μου, πού ήσουν;”

Εκείνος αναγκάστηκε και είπε:

“Ο λογισμός μου ήταν εκεί στον Σταυρό του Σωτήρος, όπου έστεκε η αγία Μαρία η Θεοτόκος και έκλαιγε, και εγώ ήθελα πάντοτε έτσι να κλαίω”.

42. Ένας αδερφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα: “Τι να κάνω;”

Ο Γέροντας του απαντά: “Την ώρα που ο Θεός θα μας επισκεφθεί, για ποιο πράγμα θα ανησυχήσουμε;”

Του λέει ο αδελφός: “Για τις αμαρτίες μας”.

Λέει λοιπόν ο Γέροντας:

“Ας μπορούμε επομένως στο κελί μας και μένοντας εκεί ας θυμόμαστε τις αμαρτίες μας και τότε ο Κύριος θα μας βοηθάει σε όλα”.

43. Ο μακάριος Αθανάσιος, ο επίσκοπος της Αλεξάνδρειας, παρακάλεσε τον αββά Παμβώ να κατέβει από την έρημο στην Αλεξάνδρεια.

Πραγματικά, κατέβηκε και βλέποντας μια θεατρίνα, γέμισαν δάκρυα τα μάτια του.

Όταν τον ρώτησαν όσοι ήταν κοντά του να μάθουν γιατί έκλαψε, είπε:

“Δύο πράγματα μου έφεραν τα δάκρυα, το ένα η απώλεια εκείνης, και το άλλο το ότι εγώ δεν έχω τόση φροντίδα να αρέσω στον Θεό, όση έχει αυτή, προκειμένου να αρέσει σε ανήθικους ανθρώπους”.

44. Ο αββάς Παύλος είπε:

“Μέχρι τον λαιμό είμαι βυθισμένος σε βούρκο και κλαίω μπροστά στον Κύριο λέγοντας: Ελέησέ με”.

46. Έλεγαν για τον αββά Σεραπίωνα, ότι η ζωή του ήταν σαν ενός πουλιού.

Δεν απέκτησε ποτέ κανένα πράγμα του κόσμου αυτού ούτε έμεινε σε κελί, αλλά τυλιγμένος ένα σεντόνι και κρατώντας ένα μικρό Ευαγγέλιο τριγυρνούσε έτσι σαν να μην είχε σώμα.

Πολλές φορές τον έβρισκαν να κάθεται στον δρόμο έξω από ένα χωριό και να κλαίει γοερά και τον ρωτούσαν:

“Γέροντα, γιατί κλαις έτσι;”

Κι εκείνος τους απαντούσε:

“Ο Κύριος μου, μου εμπιστεύθηκε τα πλούτη του, αλλά εγώ τα έχασα, γι αυτό θέλει να με τιμωρήσει”.

Εκείνοι, σαν τον άκουγαν, νόμιζαν ότι μιλάει για χρυσάφι και πολλές φορές του έριχναν ένα κομμάτι ψωμί και του έλεγαν:

“Αδελφέ, δέξου το αυτό και φάε, όσο για τα πλούτη που έχασες, ο Θεός έχει τη δύναμη να σου τα στείλει”.

Και ο Γέροντας αποκρινόταν: “Αμήν”.

47. Είπε η αμμάς Συγκλητική:

“Αυτούς που πρωτοέρχονται στον Θεό τους περιμένει αγώνας και κόπος πολύς, ύστερα όμως ακολουθεί χαρά ανείπωτη.

Όπως ακριβώς αυτοί που θέλουν ν’ ανάψουν φωτιά, στην αρχή καπνίζονται και τα μάτια τους δακρύζουν και κατόπιν πετυχαίνουν αυτό που θέλουν. Και μάλιστα η Γραφή λέει, “ο Θεός μας είναι φωτιά που κατακαίει”.

Έτσι πρέπει κι εμείς τη θεϊκή φωτιά να την ανάψουμε μέσα μας με δάκρυα και κόπο”.

48. Είπε ο αββάς Υπερέχιος:

“Ο μοναχός τη νύκτα την κάνει μέρα αγρυπνώντας και επιμένοντας στην προσευχή.

Έτσι κατανύσσοντας την καρδιά του χύνει δάκρυα και επικαλείται από τον ουρανό έλεος”.

49. Κάποιοι αδελφοί επισκέφθηκαν τον αββά Φίλικα, έχοντας μαζί τους ανθρώπους κοσμικούς, και τον παρακάλεσαν να τους πει ένα λόγο, αλλά ο Γέροντας σιωπούσε.

Καθώς όμως τον παρακαλούσαν πολλή ώρα, τους είπε: “Θέλετε ν’ ακούσετε κάποιο λόγο;”

Του λένε: “Ναι, αββά”, και ο Γέροντας τους είπε:

“Τώρα πια δεν υπάρχει λόγος.

Άλλοτε, όταν ρωτούσαν τους Γέροντες οι αδελφοί και έκαμναν όσα τους έλεγαν, ο Θεός τους φώτιζε πώς να μιλήσουν.

Τώρα όμως, επειδή ρωτούν βέβαια, αλλά δεν τηρούν αυτά που ακούν, ο Θεός πήρε από τους Γέροντες τη χάρη κι έτσι δεν βρίσκουν τι να πουν, γιατί ακριβώς δεν υπάρχει αυτός που θα τα εφαρμόσει”.

Όταν τα άκουσαν αυτά οι αδελφοί στέναξαν και είπαν: “Αββά, προσευχήσου για μας”.

55. Διηγήθηκε ένας Γέροντας ότι κάποιος αδελφός ήθελε να φύγει για να μονάσει, αλλά τον εμπόδιζε η ίδια η μητέρα του.

Αυτός όμως δεν παραιτούνταν από τον σκοπό του και έλεγε: “Θέλω να σώσω την ψυχή μου”.

Η μητέρα του αν και προσπάθησε πολύ να τον εμποδίσει, δεν τα κατάφερε και τελικά υποχώρησε στην επιθυμία του.

Έφυγε λοιπόν, έγινε και μοναχός, αλλά ξόδεψε τη ζωή του με αμέλεια.

Κάποτε πέθανε η μητέρα του και μετά από ένα χρονικό διάστημα συνέβη να αρρωστήσει κι αυτός πολύ βαριά και κάποια στιγμή ήρθε σε έκσταση και αρπάχθηκε στην κρίση, εκεί βρήκε τη μητέρα του ανάμεσα στους κατάδικους.

Εκείνη λοιπόν, μόλις τον είδε, έκπληκτη του λέει: “Τι συμβαίνει, παιδί μου; Και συ καταδικάσθηκες να’ ρθεις στον τόπο αυτό; Και πού πήγαν τα λόγια που έλεγες; Θέλω να σώσω την ψυχή μου;”

Ντροπιάστηκε βέβαια μ’ αυτά που άκουσε και στεκόταν καταλυπημένος μη μπορώντας να της δώσει καμιά απάντηση.

Οικονόμησε όμως ο φιλόανθρωπος Θεός και μετά το όραμα αυτό ανέλαβε από την ασθένειά του.

Και επειδή σκέφθηκε ότι από τον Θεό του έγινε μια τέτοια επίσκεψη, έγινε έγκλειστος και φρόντιζε για τη σωτηρία του, μετανοώντας και κλαίοντας για όσα μες στην αμέλεια του έκανε πιο μπροστά.

Και τόσο μεγάλη ήταν η κατάνυξη του, ώστε πολλοί τον παρακαλούσαν να υποχωρήσει λίγο, μήπως και πάθει κάποια ζημιά από το υπερβολικό κλάμα.

Αυτός όμως δεν παρηγοριόταν με τίποτε και έλεγε:

“Εάν δεν μπόρεσα να αντέξω τον εξευτελισμό από τη μητέρα μου, πώς θα σηκώσω κατά την ημέρα της κρίσεως την αισχύνη μπροστά στον Χριστό και τους αγίους αγγέλους;”

56. Είπε κάποιος Γέροντας:

“Εάν υπήρχε περίπτωση, κατά την παρουσία του Θεού μετά την ανάσταση, να ξεψυχήσουν από φόβο οι άνθρωποι, όλος ο κόσμος θα πέθαινε από τρόμο και έκπληξη.

Τι θέαμα θα είναι να βλέπει κανείς να ανοίγουν οι ουρανοί και τον Θεό να εμφανίζεται με οργή και αγανάκτηση και αναρίθμητες στρατιές αγγέλων, και μαζί ολόκληρη την ανθρωπότητα!

Γι αυτό οφείλουμε να ζούμε έτσι, ωσάν κάθε μέρα να ζητάει ο Θεός να λογοδοτούμε για τον τρόπο της ζωής μας”.

57. Ένας αδελφός ρώτησε κάποιον Γέροντα:

“Πώς έρχεται ο φόβος του Θεού στις ψυχές;”

Ο Γέροντας απάντησε:

“Αν ο άνθρωπος έχει την ταπείνωση και την ακτημοσύνη και το να μην κρίνει τους άλλους, θα έρθει ο φόβος του Θεού σ’ αυτόν”.

58. Ένας αδελφός επισκέφθηκε κάποιον Γέροντα και τον ρώτησε:

“Αββά, για ποιον λόγο η καρδιά μου είναι σκληρή και δεν φοβούμαι τον Θεό;”

Και του είπε ο Γέροντας:

“Νομίζω πώς αν ένας άνθρωπος έχει παντοτινό έλεγχο μέσα του, αποκτά τον φόβο του Θεού”.

Τον ξαναρωτά ο αδελφός: “Και τι είναι ο έλεγχος;”

Και απαντά ο Γέροντας:

“Είναι το να ελέγχει ο άνθρωπος σε κάθε περίπτωση τις κινήσεις της ψυχής του λέγοντας στον εαυτό του:

“Θυμήσου ότι κάποια ώρα θα συναντήσεις τον Θεό”.

Να προσθέτει και αυτό: “Τι έχω εγώ να κάνω με τους ανθρώπους;”

Νομίζω πως αν μείνει κανείς σταθερά σ’ αυτά, θα έρθει ο φόβος του Θεού μέσα του”.

59. Είδε κάποτε ένας Γέροντας κάποιον να γελά και του λέει:

“Πρόκειται να απολογηθούμε ενώπιον ουρανού και γης για όλη μας τη ζωή και συ γελάς;”

60. Είπε ένας Γέροντας:

“Όπως μας συνοδεύει παντού η σκιά μας, κατά τον ίδιο τρόπο πρέπει να έχουμε μέσα μας τα δάκρυα και τη συντριβή, όπου κι αν βρισκόμαστε”.

61. Κάποιος αδελφός ρώτησε έναν Γέροντα: “Τι να κάνω;”

Και του είπε ο Γέροντας: “Οφείλουμε να χύνουμε δάκρυα πάντοτε.

Συνέβη κάποτε κάποιος από τους πατέρες να πεθάνει και μετά από πολλή ώρα επανήλθε στον εαυτό του και τον ρωτήσαμε:

“Τι είδες εκεί, αββά;” Και μας είπε τότε κλαίοντας:

“Άκουσα εκεί έναν ασταμάτητο θρήνο απ’ αυτούς πού έλεγαν αλίμονό μου, αλίμονό μου”.

Το ίδιο και εμείς οφείλουμε να λέμε πάντοτε”.

62. Αδελφός ζήτησε από κάποιον Γέροντα να μάθει λέγοντας:

“Πόσο επιθυμεί η ψυχή μου τα δάκρυα, καθώς ακούω τους Γέροντες να μιλούν γι αυτά, αλλά δεν έρχονται και θλίβομαι”.

Και ο Γέροντας του είπε:

“Οι Ισραηλίτες περίμεναν σαράντα χρόνια για να μπουν στη γη της επαγγελίας.

Τα δάκρυα είναι η γη της επαγγελίας, στην οποία εάν επιστρέψεις, δεν έχεις στο εξής να φοβηθείς πόλεμο.

Έτσι ο Θεός θέλει να θλίβεται η ψυχή, για να επιθυμεί πάντοτε να μπει στη χώρα εκείνη”.

64. Δύο σαρκικοί αδελφοί απαρνήθηκαν τον κόσμο και πήγαν στο όρος της

Νιτρίας, όπου και υποτάχτηκαν σ’ έναν πνευματικό πατέρα.

Ο Θεός έδωσε και στους δύο το χάρισμα των δακρύων και της κατανύξεως.

Μια φορά λοιπόν ο Γέροντας σε όραμα βλέπει τους δύο αδελφούς να στέκονται και να προσεύχονται κρατώντας στα χέρια φύλλα χαρτιού γραμμένα και να τα βρέχουν με τα δάκρυά τους.

Του ενός τα γράμματα σβήνονταν εύκολα, ενώ του άλλου ύστερα από κόπο, γιατί φαίνονταν σαν να ήταν γραμμένα με έγκαυστη μελάνη.

Ο Γέροντας παρακάλεσε τον Θεό να του δοθεί εξήγηση για το όραμα.

Πραγματικά του παρουσιάστηκε ένας άγγελος Κυρίου και του λέει:

“Τα γράμματα στα χαρτιά είναι τα αμαρτήματά τους. Ο ένας με φυσικό τρόπο αμάρτησε και γι αυτό εύκολα διαλύονται τα σφάλματά του. Ο άλλος μολύνθηκε με ακάθαρτα και βρωμερά παρά φύσιν αμαρτήματα και γι αυτό χρειάζεται να καταβάλει περισσότερο κόπο για μετάνοια και πολλή ταπείνωση”.

Από το όραμα και ύστερα έλεγε ο Γέροντας στον αδελφό:

“Κόπιασε, αδελφέ, γιατί τα γράμματα είναι εγκαυστά και με κόπο εξαλείφονται”, αλλά δεν του φανέρωσε το πράγμα μέχρι τον θάνατό του, για να μην του κόψει την προθυμία.

Ωστόσο όλο και περισσότερο του έλεγε: “Κόπιασε, αδελφέ, γιατί με κόπο σβήνουν”.

66. Ένας αδελφός προχωρημένος στην πνευματική ζωή, την ώρα που έκαμνε τον κανόνα του μαζί με τον δικό του αδελφό, του ήταν αδύνατο να συγκρατήσει τα δάκρυά του και σταματούσε να λέει τον ψαλμό. Μια φορά ο αδελφός τον παρακάλεσε να του πει τι σκέφτεται την ώρα του κανόνα και κλαίει τόσο πικρά.

Αυτός του είπε: “Συγχώρησέ με, αδελφέ. Εγώ πάντοτε όταν κάνω τον κανόνα μου, βλέπω τον κριτή κι εμένα τον ίδιο να στέκομαι μπροστά του σαν κατάδικος και να ανακρίνομαι και να μου λέει: “Γιατί αμάρτησες;”

Λοιπόν, επειδή δεν έχω τι να απολογηθώ, μου κλείνεται το στόμα και γι αυτό χάνω τον στίχο του ψαλμού. Συγχώρησέ με όμως, που σε θλίβω. Κι αν σε αναπαύει, ας κάνει

ο καθένας μας χωριστά από τον άλλον τον κανόνα του”.

Του λέει ο αδελφός: “Όχι, πάτερ, γιατί κι αν ακόμη εγώ δεν έχω πένθος, αλλ’ όμως, όταν σε βλέπω, κακίζω τον εαυτό μου”.

Κι ο Θεός είδε την ταπείνωσή του και χάρισε και σ’ αυτόν το πένθος του αδελφού του.

67. Ένας από τους αδελφούς πήγε σε κάποιον Γέροντα που κατοικούσε στο όρος Σινά και τον παρακάλεσε:

“Πάτερ, πες μου πώς πρέπει να προσεύχομαι, γιατί πολύ εξόργισα τον Θεό”.

Κι ο Γέροντας του λέει: “Παιδί μου, εγώ όταν προσεύχομαι, έτσι λέω:

Κύριε, αξίωσέ με να σε υπηρετήσω, όπως υπηρετήσα τον Σατανά, κι αξίωσέ με να σε αγαπήσω, όπως αγάπησα την αμαρτία”.

68. Είπε πάλι: “Καλό είναι ο άνθρωπος να απλώνει τα χέρια του προς τον ουρανό για προσευχή και να παρακαλάει τον Θεό, να περάσει ήρεμα η ψυχή κατά την έξοδο της μέσα από όλους αυτούς που επιχειρούν να την εμποδίσουν στον αέρα”.

75. Ένας Γέροντας είπε:

“Σε κείνον που μετανοεί αρμόζει να κάνει αυτά:

- Να ζήσει μόνος,

- να έχει φροντίδα για την ψυχή του,
- να πενθεί για τις αμαρτίες του,
- να μην έχει μέριμνα για τα πράγματα αυτού του κόσμου,
- κανένα να μη στενοχωρήσει, τον εαυτό του να θλίβει,
- τον εαυτό του να ελέγχει,
- να ζει στερημένα, να κρίνει τον εαυτό του,
- πάντοτε να αγρυπνεί και με πόνο καρδιάς να ζητάει από τον Θεό το έλεός του”.

76. Ένας Γέροντας είπε: “Όπως κάθε αμαρτία, που θα κάνει ο άνθρωπος, είναι έξω από το σώμα, ενώ αυτός που πορνεύει αμαρτάνει στο σώμα του, γιατί απ’ αυτό έρχεται το μόλυσμα, έτσι κάθε εργασία που θα κάνει ο άνθρωπος είναι έξω από το σώμα, ενώ εκείνος που χύνει δάκρυα καθαρίζει την ψυχή και το σώμα. Γιατί το δάκρυ καθώς κατεβαίνει από πάνω, ξεπλένει και αγιάζει όλο το σώμα”.

80. Είπε πάλι:

“Το να μιλάει κανείς για την πίστη και να διαβάσει τα δόγματα είναι πράγματα που ξηραίνουν την κατάνυξη του ανθρώπου και την εξαφανίζουν, ενώ οι βίοι και οι λόγοι των Γερόντων δίνουν φως στην ψυχή”.

81. Ένας αδελφός ρώτησε κάποιον Γέροντα: “Για ποιον λόγο η ψυχή μου αγαπά την ακαθαρσία;”

Και ο Γέροντας του είπε: “Η ψυχή θέλει τα πάθη, αλλά το Πνεύμα του Θεού είναι πού τη συγκρατεί.

Πρέπει να χύνουμε δάκρυα για τις αμαρτίες μας και τις ακάθαρτες διαθέσεις μας.

Είδες τη Μαρία, όταν έσκυψε στο μνήμα και έκλαιε, πώς της μίλησε ο Κύριος; Το ίδιο θα συμβεί και με την ψυχή”.

82. Ένας Γέροντας είπε:

“Ένας άνθρωπος που κάθεται στο κελί του και μελετάει τους ψαλμούς, μοιάζει με άνθρωπο που ζητάει τον βασιλιά.

Ενώ εκείνος που θρηνώντας ζητάει κάτι, κρατάει τα πόδια του βασιλιά, παρακαλώντας να βρει έλεος από μέρους του, όπως είχε κάνει η πόρνη”.

83. Είπε ένας Γέροντας:

“Λίγο - λίγο συνήθισε την καρδιά σου να λέει για τον καθέναν από τους αδελφούς:

“Στ’ αλήθεια, αυτός είναι πιο προχωρημένος από μένα στον δρόμο του Θεού”.

Και πάλι: “Αυτός είναι καλύτερος από μένα”.

Και έτσι σιγά-σιγά θα φθάσεις στο σημείο να βάζεις τον εαυτό σου κάτω από όλους, και θα κατοικήσει μέσα σου το Πνεύμα του Θεού.

Ενώ, αν περιφρονήσεις έναν άνθρωπο, φεύγει η χάρη του Θεού από σένα και παραδίνεις τον εαυτό σου σε σαρκικούς μολυσμούς και σου σκληρύνεται η καρδιά και δεν θα υπάρχει καμιά κατάνυξη μέσα σου”.

85. Είπε πάλι:

“Αλίμονό σου, ψυχή, γιατί συνήθισες μόνο να ζητάς τον λόγο του Θεού και να τον ακούς και τίποτε να μην κάνεις από όσα ακούς.

Αλίμονό σου, σώμα, γιατί ξέρεις αυτά που σε μολύνουν και πάντοτε αυτά ζητάς, τον χορτασμό και την απόλαυση.

Αλίμονο στον νεώτερο που γεμίζει την κοιλιά του και δίνει εμπιστοσύνη στο θέλημά του, γιατί έτσι είναι μάταιη η απάρνηση του κόσμου που έκανε”.

87. Κάποιος Γέροντας ζούσε μόνος στη μονή των Μονιδίων και η παντοτινή του προσευχή ήταν η εξής:

“Κύριε, δεν έχω τον φόβο σου μέσα μου, γι αυτό στείλε μου κάποιον κεραυνό ή κάποια άλλη δύσκολη περίσταση, ή αρρώστια ή δαίμονα, μήπως έστω και μ’ αυτόν τον τρόπο φοβηθεί η πωρωμένη μου ψυχή”.

Αυτά έλεγε και συνέχιζε να παρακαλεί τον Θεό.

“Ξέρω ότι είναι αδύνατο να με συγχωρήσεις.

Γιατί αμάρτησα πολύ σε σένα, Δέσποτα, αλλ’ αν είναι δυνατόν λόγω της ευσπλαχνίας σου, συγχώρεσέ με.

Αν όμως αυτό δεν μπορεί να γίνει, τιμώρησέ με εδώ στη γη, Δέσποτα, και εκεί μη με παιδεύσεις, αλλ’ εάν και αυτό είναι αδύνατο, τιμώρησέ με εδώ κατά ένα μέρος και εκεί ανακούφισέ με, έστω και λίγο, από την τιμωρία της κόλασης. Άρχισε από τώρα να με παιδεύεις, αλλά ας μην περιπέσω στην οργή σου, Δέσποτα”.

Μ’ αυτή την επιμονή ένα ολόκληρο χρόνο με ασταμάτητα δάκρυα, με πολλή ταπείνωση στους λογισμούς του και με νηστείες παρακαλούσε τον Θεό και σκεπτόταν:

“Άραγε τι να σημαίνει ο λόγος που είπε ο Χριστός: Μακάριοι οι πενθούντες ότι αυτοί παρακληθήσονται;”

Και κάποια ημέρα ενώ καθόταν κατά γης θλιμμένος και θρηνούσε κατά τη συνήθειά του, νύσταξε, και να, του παρουσιάστηκε ο Χριστός με ιλαρό πρόσωπο και με γλυκιά φωνή του είπε:

“Τι έχεις, άνθρωπε, γιατί τόσο κλαις;”

Του απάντησε εκείνος: “Επειδή έπεσα, Κύριε”.

Και ο Ιησούς που του εμφανίστηκε του λέει: “Σήκω επάνω”.

Αποκρίθηκε τότε ο πεσμένος στη γη: “Δεν μπορώ, αν δεν μου δώσεις το χέρι σου”.

Και άπλωσε Εκείνος το χέρι του και τον σήκωσε και του λέει πάλι με καλοσύνη:

“Γιατί κλαις, άνθρωπέ μου, γιατί τόσο λυπάσαι;”

“Και δεν θέλεις, Κύριε, -ρωτά ο αδελφός- να κλάψω και να λυπηθώ που τόσο σε πίκρανα;”

Τότε ο Κύριος άπλωσε το χέρι του πάνω στο κεφάλι του αδελφού, το αγκάλιασε και του λέει:

“Μη θλίβεσαι, ο Θεός θα είναι βοηθός σου από δω και πέρα. Επειδή εσύ πόνεσες, δεν θα στρέφεται πια η λύπη μου εναντίον σου. Εφόσον για σένα έχω χύσει το αίμα μου, δεν θα δείξω πολύ περισσότερο τη φιλανθρωπία μου και σε σένα και σε κάθε ψυχή που μετανοεί;”

Ο αδελφός συνήλθε κατόπιν από την οπτασία και ένιωσε την καρδιά του πλημμυρισμένη από χαρά, γιατί βεβαιώθηκε ότι ο Θεός τον ελέησε και έζησε σ’ όλη του τη ζωή με πολλή ταπείνωση ευχαριστώντας τον Θεό.

90. Κάποιος Γέροντας, κατά τη διάρκεια της νύχτας, μη γνωρίζοντας ότι ο μαθητής του άκουε, θρηνούσε πικρά με ολολυγμούς.

Τα δόντια του έτριζαν κι έπεφταν άφθονα τα δάκρυά του.

Και όταν τον παρακάλεσε ο μαθητής του να του πει τι του συμβαίνει, είπε:

“Ήρθα σε κατάνυξη και είδα τις ψυχές των αμαρτωλών στον Άδη σε ποια θλίψη είναι και δεν μπορώ από την ώρα εκείνη να παρηγορηθώ”.

93. Κάποιος είδε ένα νέο μοναχό να γελάει και του είπε:

“Μη γελάς, αδελφέ, γιατί διώχνεις τον φόβο του Θεού απ’ την ψυχή σου”.

103. Είπε πάλι:

“Εάν περιπέσεις σε αμάρτημα και μετά αποκαταστήσεις τις σχέσεις σου με τον Θεό και αρχίσεις τη ζωή του πένθους και της μετάνοιας, πρόσεξε μην παύσεις να πονάς και να στενάζεις ενώπιον του Κυρίου ως την ημέρα του θανάτου σου, γιατί υπάρχει κίνδυνος να ξαναπέσεις γρήγορα στον ίδιο βόθρο.

Η κατά Θεόν λύπη είναι χαλινάρι της ψυχής, που τη συγκρατεί για να μην ξαναπέσει”.

108. Κάποιος Γέροντας που έμενε στο κελί του ολομόναχος, έκανε εξήντα χρόνια μοναχός χωρίς να σταματήσει ποτέ να κλαίει.

Και έλεγε πάντα: “Τον χρόνο της ζωής μας τον έχει δώσει ο Θεός για μετάνοια και πολύ θα τον αναζητήσουμε κάποτε”.

110. Κάποιος αδελφός ρώτησε έναν Γέροντα:

“Τι να κάνω, αββά, πού, όταν δω κάποιον να αμαρτάνει, τον κατακρίνω, και όταν ακούσω για έναν αδελφό πώς είναι αμελής, τον μισώ και θα χάσω έτσι την ψυχή μου;”

Και είπε ο Γέροντας:

“Όταν ακούσεις κάτι τέτοιο, απομακρύνσου αμέσως απ’ τον λογισμό αυτό κάνοντας ένα άλμα και σπεύσε να θυμηθείς τη φοβερή ημέρα της Κρίσεως, αναλογίσου δίπλα σου το φρικτό βήμα, τον αδέκαστο δικαστή, τους πύρινους ποταμούς, που ρέουν μπροστά σ’ εκείνο το βήμα κοχλάζοντας μέσα στη φοβερή φλόγα, τις ακονισμένες ρομφαίες, τις σκληρές τιμωρίες, την κόλαση που δεν έχει τέλος, τη νύχτα την άφεγγη, το σκοτάδι το εξώτερο, το φαρμακερό φίδι, τα άλυτα δεσμά, το τρίξιμο των δοντιών και τον οδυρμό που δεν έχει παρηγοριά. Αυτά λοιπόν να σκέπτεσαι, την αναπόφευκτη δηλαδή πανωλεθρία.

Κι εκείνος ο δικαστής δεν έχει ανάγκη από κατηγορούς ούτε από μάρτυρες ούτε από αποδείξεις ούτε από έλεγχο. Αλλά ανάλογα με τα πεπραγμένα θα παρουσιασθεί μπροστά στα μάτια του κάθε ενόχου. Τότε κανείς δεν θα βρεθεί να βγει και να μας γλιτώσει από την τιμωρία, ούτε πατέρας ούτε γιος ούτε μητέρα μήτε θυγατέρα μήτε κανείς άλλος συγγενής, ούτε γείτονας ούτε φίλος ούτε συνήγορος. Μήτε μπορεί την ενοχή να την εξαγοράσει το χρήμα, ο περίσσιος πλούτος ή η δύναμη. Όλα αυτά σαν να ’ταν σκόνη θα εξαφανισθούν απ’ τη μέση, και μόνος ο κρινόμενος θα πάρεις τις απολαβές του για όσα έπραξε, ή την αθωωτική απόφαση ή την καταδικαστική. Τότε κανείς άλλος δεν θα μπορεί να κριθεί για χάρη άλλου.

Ο καθένας θα κριθεί χωριστά για όσα διέπραξε.

Γνωρίζοντας αυτές τις αλήθειες μην κατακρίνεις κανέναν και θα είσαι πάντα ειρηνικός”.

ΤΟΜΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Περί εγκρατείας... και όχι μόνο στην τροφή, αλλά και στις υπόλοιπες κινήσεις της ψυχής

- 1.** Κάποιοι αδελφοί από τη σκήτη ξεκίνησαν να επισκεφθούν τον αββά Αντώνιο. Μπήκαν λοιπόν σ' ένα καράβι για να πάνε και σ' αυτό βρήκαν έναν άλλο Γέροντα, που ήθελε κι αυτός να πάει εκεί.
Δεν τον γνώριζαν όμως αυτόν οι αδελφοί.
Καθισμένοι λοιπόν μέσα στο καράβι ανέφεραν μεταξύ τους αποφθέγματα Πατέρων ή ρητά από τη Γραφή και από ανάμεσα για το εργόχειρό τους.
Ο Γέροντας έμενε εντελώς σιωπηλός. Σαν βγήκαν στο λιμάνι, παρατήρησαν ότι και ο Γέροντας πήγαινε προς τον αββά Αντώνιο.
Κι όταν έφτασαν εκεί τους είπε ο αββάς Αντώνιος:
“Καλή συνοδεία βρήκατε τον Γέροντα αυτόν”.
Και στον Γέροντα είπε:
“Καλούς αδελφούς είχες μαζί σου, αββά”.
Και ο Γέροντας του απαντά:
“Καλοί βέβαια είναι, αλλά η αυλή τους δεν έχει πόρτα, και όποιος θέλει μπαίνει στον στάβλο και λύνει το γαϊδούρι”.
Και αυτό το είπε, γιατί ό,τι ερχόταν στο στόμα τους, το έλεγαν.
- 8.** Ο ίδιος βάδιζε κάποτε μαζί με τους μαθητές του, και ένας απ' αυτούς βρήκε πάνω στον δρόμο ένα μικρό αρακά χλωρό και λέει στον Γέροντα:
“Πάτερ, μου επιτρέπεις να το πάρω αυτό;”
Τον κοίταξε με απορία ο Γέροντας και του λέει: “Εσύ το έβαλες εκεί;”
“Όχι” απαντά ο αδελφός.
“Και πώς λοιπόν θέλεις να πάρεις -του λέει ο Γέροντας- αυτό που δεν το έβαλες εσύ;”
- 20.** Έλεγαν για τον αββά Ελλάδιο ότι έτρωγε ψωμί και αλάτι. Όταν έφτανε το Πάσχα έλεγε στον εαυτό του: “Οι αδελφοί τρώνε ψωμί και αλάτι. Εγώ όμως οφείλω να κάνω λίγο κόπο για το Πάσχα και επειδή τις άλλες μέρες τρώγω καθιστός, τώρα που είναι Πάσχα θα κάνω τον κόπο να τρώγω όρθιος”.
- 21.** Έλεγαν για τον αββά Ελλάδιο ότι έμεινε είκοσι χρόνια στα Κελλία και δεν σήκωσε ποτέ τα μάτια του να δει τη στέγη της εκκλησίας.
- 22.** Έλεγαν για τον αββά Ζήωνα ότι βαδίζοντας κάποτε στην Παλαιστίνη κουράστηκε και έκατσε να φάει κοντά σ' έναν κήπο με αγγουριές.

Και του λέει ο λογισμός του: “Πάρε ένα αγγουράκι και φάγε, δεν είναι τίποτε αυτό”.

Κι αυτός απάντησε στον λογισμό του: “Οι κλέφτες πάνε στην κόλαση”.

Σηκώθηκε λοιπόν και στάθηκε μέσα στον καύσωνα πέντε μέρες. Και αφού τσιγαρίσθηκε, είπε: “Δεν μπορώ να αντέξω την κόλαση”.

Λέγει τότε στον λογισμό του: “Αν δεν μπορείς, μην κλέβεις για να τρως”.

23. Είπε ο αββάς Ησαΐας:

“Τη σιωπή να την αγαπάς περισσότερο από το λόγο. Γιατί η σιωπή φέρνει θησαυρό, ενώ η ομιλία τον διασκορπίζει”.

29. Είπε ο αββάς Ιωάννης ο Κολοβός:

“Εάν ένας βασιλιάς θελήσει να καταλάβει μια εχθρική πόλη, πρώτα δεσμεύει το νερό και την τροφή. Και έτσι οι εχθροί κινδυνεύοντας να πεθάνουν από την πείνα υποτάσσονται σ’ αυτόν. Το ίδιο ισχύει και για τα σαρκικά πάθη. Εάν ο άνθρωπος ζήσει με νηστεία και πείνα, οι εχθροί που είναι στην ψυχή του χάνουν τη δύναμή τους”.

33. Κάποιος αδελφός ρώτησε τον αββά Ισιδώρο, τον πρεσβύτερο της Σκήτης:

“Γιατί οι δαίμονες σε φοβούνται τόσο πολύ;”

Και του απαντά ο Γέροντας: “Από την ώρα που έγινα μοναχός προσπάθω να μην επιτρέπω την οργή να ανέβει στο στόμα μου”.

37. Κάποιος από τους Γέροντες πήγε στον συνασκητή του για να πάν να επισκεφθούν τον αββά Ιωσήφ.

Του λέει λοιπόν: “Πες στον μαθητή σου να μας στρώσει το γαϊδουράκι”.

Και του αποκρίνεται εκείνος: “Φώναξέ τον και ό,τι θέλεις θα στο κάνει”.

Τον ρωτά “πώς ονομάζεται” και απαντά ο άλλος “δεν γνωρίζω”.

Πόσον καιρό είναι μαζί σου -λέει ο Γέροντας- και δεν ξέρεις το όνομά του;”

“Δύο χρόνια” του απαντά.

“Αν εσύ δύο χρόνια δεν γνωρίζεις το όνομα του μαθητή σου -λέει ο επισκέπτης Γέροντας- εγώ τι χρειάζεται να το μάθω σε μια μέρα;”

45. Είπε ο αββάς Μακάριος:

“Εάν επιπλήττοντας κάποιον, αισθανθείς μέσα σου να κινείται οργή, ικανοποιείς δικό σου πάθος.

Και δεν σε υποχρεώνει κανείς να χάσεις τον εαυτό σου, για να σώσεις άλλους”.

46. Προσφέρθηκαν κάποτε στον αββά Μακάριο σταφύλια που επιθυμούσε να τα φάει. Από εγκράτεια όμως τα έστειλε σε έναν αδελφό άρρωστο πού κι αυτός είχε την επιθυμία να φάει σταφύλια. Αυτός τα πήρε, έδειξε μάλιστα πάρα πολύ χαρούμενος, γιατί ήθελε να κρύψει την εγκράτειά του, και κατόπιν τα έστειλε σε άλλον αδελφό με τη δικαιολογία ότι δεν έχει όρεξη για οτιδήποτε φαγώσιμο. Τα πήρε κι εκείνος και έκανε το ίδιο, αν και είχε μεγάλη επιθυμία να τα γευθεί. Καθώς λοιπόν σε πολλούς αδελφούς πήγαν τα σταφύλια και κανείς δεν θέλησε να τα φάει, ο τελευταίος επίσης αδελφός δεν τα έφαγε και τα έστειλε στον αββά Μακάριο πιστεύοντας ότι του προσφέρει σπουδαίο δώρο. Ο Μακάριος όμως τα αναγνώρισε και αφούερεύνησε τι ακριβώς συνέβη, θαύμασε και ευχαρίστησε το Θεό για την τόσο μεγάλη εγκράτεια των αδελφών.

54. Είπε πάλι:

“Εάν ο άνθρωπος θα θυμάται το ρητό της Γραφής ότι τα λόγια σου θα σε δικαιώσουν και τα λόγια σου θα σε καταδικάσουν, θα προτιμάει μάλλον να σιωπά”.

55. Είπε ακόμη ο Γέροντας ότι ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Παμβώ εάν είναι καλό να επαινούμε τον πλησίον.

Και του απάντησε: “Καλύτερη είναι η σιωπή”.

84. Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Τιθή:

“Πώς να περιφρουρήσω την καρδιά μου;”

Κι ο Γέροντας του λέει:

“Πώς να φυλάξουμε την καρδιά μας, όταν είναι ανοικτές η γλώσσα μας και η κοιλιά μας;”

87. Είπε πάλι:

“Εκείνος που δεν κυριαρχεί στη γλώσσα του σε ώρα οργής, αυτός ούτε στα πάθη του θα κυριαρχήσει ποτέ”.

88. Είπε ακόμη: “Προτιμότερο είναι να τρώει κανείς κρέας και να πίνει κρασί, παρά να τρώει τις σάρκες των αδελφών του με την καταλαλιά”.

104. Βγήκε έξω κάποια φορά ο Γέροντας τη νύκτα και με βρήκε να κοιμάμαι στην αυλή του κελιού.

Και άρχισε ο Γέροντας να με θρηνεί και έλεγε κλαίοντας:

“Άραγε πού βρίσκεται ο λογισμός του και κοιμάται τόσο αμέριμνα;”

106. Κάποιος από τους Γέροντες επισκέφθηκε άλλον Γέροντα, ο οποίος είπε στον μαθητή του:

“Κάνε μας λίγη φακή”. Και έκανε. “Μούσκεψε και ψωμί” και μούσκεψε.

Και παρέμειναν μιλώντας για πνευματικά θέματα ως την έκτη ώρα της άλλης μέρας.

Και λέει στον μαθητή του πάλι:

“Κάνε μας λίγη φακή, παιδί μου”.

Και του απαντά ο μαθητής: “Από χθες την έκανα”.

Και τότε σηκώθηκαν και έφαγαν.

107. Αρρώστησε κάποιος από τους Γέροντες και επειδή δεν μπορούσε να δεχθεί τροφή, τον παρακαλούσε πολλές μέρες ο μαθητής του να του κάνει λίγο κουρκούτι από σιμιγδάλι. Πράγματι πήγε, το έκανε και του το έφερε να φάει. Αλλά υπήρχε εκεί κρεμασμένο ένα αγγείο με λίγο μέλι μέσα και ένα άλλο με λίγο λάδι από λινόσπορο, μύριζε μάλιστα αυτό, γιατί ήταν από πολύ καιρό και προοριζόταν για το λυχνάρι. Και ο αδελφός κατά λάθος έβαλε στο φαγητό του Γέροντα απ’ αυτό αντί για μέλι.

Ο Γέροντας όταν το δοκίμασε, δεν έβγαλε μιλιά αλλά έφαγε σιωπηλός. Ο αδελφός επέμεινε να πάρει και δεύτερη φορά και ο Γέροντας βιάζοντας τον εαυτό του έφαγε.

Του δίνει και τρίτη φορά, αλλά δεν θέλησε να φάγει λέγοντας: “Αλήθεια, παιδί μου, δεν μπορώ”.

Κι ο αδελφός για να του κάνει τη διάθεση, του λέει: “Ωραίο είναι, αββά μου, να, κι εγώ θα φάω μαζί σου”.

Μόλις όμως το δοκίμασε και αντιλήφθηκε τι έκανε, έπεσε με το πρόσωπο στη γη λέγοντας:

“Αλίμονό μου, αββά, σε σκότωση, και συ μου φόρτωσες την αμαρτία που δεν μίλησες”.

Κι ο Γέροντας του λέει: “Παιδί μου, μη θλίβεσαι, εάν ήθελε ο Θεός να φάω μέλι, μέλι θα είχες βάλει”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Διάφορες διηγήσεις ωφέλιμες για τους πολέμους που ξεσηκώνει μέσα μας

το πάθος της πορνείας

1. Είπε ο αββάς Αντώνιος: “Νομίζω πώς το σώμα έχει μία φυσική κίνηση που έχει γίνει ένα μ’ αυτό, αλλά δεν ενεργεί χωρίς τη συγκατάθεση της ψυχής, σημειώνει μόνο στο σώμα μια απαθή κίνηση. Υπάρχει όμως και άλλη κίνηση που προέρχεται από το ότι τρέφουμε και περιποιούμαστε το σώμα με φαγητά και ποτά. Και η θερμότητα του αίματος που οφείλεται σ’ αυτά, διεγείρει το σώμα σε ενέργεια.

Γι αυτό και έλεγε ο Απόστολος: “Μη μεθάτε με κρασί που οδηγεί στην ασωτεία”.

Αλλά και ο Κύριος, όταν έδινε εντολές στους μαθητές του, είπε:

“Προσέχετε μη σκληρύνουν οι καρδιές σας μέσα στην κραιπάλη και στη μέθη”.

Υπάρχει όμως και μια άλλη κίνηση σ’ αυτούς που αγωνίζονται πνευματικά. Αυτή προέρχεται από την δολιότητα και τον φθόνο των δαιμόνων.

Ώστε πρέπει να γνωρίζουμε ότι τρεις σωματικές κινήσεις υπάρχουν. Μια η φυσική, η άλλη από απροσεξία στις τροφές και η τρίτη από τους δαίμονες”.

14. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

“Όπως ο σωματοφύλακας του βασιλιά στέκεται στο πλάι του πάντοτε έτοιμος, το ίδιο και η ψυχή πρέπει να είναι σε εγρήγορση απέναντι στον δαίμονα της σαρκικής αμαρτίας”.

24. Διηγούνταν για την αμμά Σάρρα ότι υπέμεινε δεκατρία χρόνια σφοδρό πόλεμο από τον δαίμονα της πορνείας και ποτέ δεν προσευχήθηκε για να απομακρυνθεί ο πόλεμος, αλλά μόνο έλεγε: “Θεέ μου, δος μου δύναμη”.

25. Είπαν επίσης για την ίδια ότι κάποια φορά το πονηρό πνεύμα της πορνείας της επετέθη σφοδρότερα θυμίζοντάς την τα μάταια πράγματα του κόσμου αυτού.

Αλλά αυτή ανυποχώρητη χάρις στο φόβο του Θεού και την άσκησή της, ευθύς ανέβηκε στο δωμάτιό της να προσευχηθεί.

Της παρουσιάζεται τότε το πνεύμα της πορνείας σωματικά και της λέει: “Εσύ με νίκησες, Σάρρα”.

Κι εκείνη απαντά: “Δεν σε νίκησα εγώ, αλλά ο Δεσπότης μου Χριστός”.

34. Είπε ένας Γέροντας: “Λέει ο εχθρός στον Πατέρα, στέλνω τους δικούς μου στους δικούς σου για να καταστρέψω τους δικούς σου. Κι αν δεν μπορώ να περάσω την πονηριά μου στους εκλεκτούς σου, τουλάχιστον τους δημιουργώ φαντασίες μέσα στη νύκτα”.

Και λέει σ’ αυτόν ο Σωτήρας: “Εάν ποτέ το έκτρωμα θα κληρονομήσει τον πατέρα του, άλλο τόσο κι αυτό θα λογαριασθεί ως αμαρτία στους εκλεκτούς μου”.

35. Για την αντιμετώπιση των βλαβερών λογισμών αποκρίθηκε κάποιος Γέροντας:

“Παρακαλώ, αδελφέ, όπως σταματήσαμε τις βλαβερές πράξεις, ας σταματήσουμε και τους λογισμούς. Γιατί τι είμαστε, παρά χώμα που προήλθε από χώμα;”

42. Πολεμήθηκε κάποτε ένας μαθητής μεγάλου Γέροντα από σαρκικό πειρασμό.

Και ο Γέροντας βλέποντας τον κόπο του, του λέει: “Θέλεις να παρακαλέσω τον Θεό να σου ξαλαφρώσει τον πόλεμο;”

Κι αυτός είπε: “Όχι, αββά, γιατί αν και κοπιάζω, αλλά βλέπω καρπό από τον κόπο μου. Καλύτερα παρακάλεσε τον Θεό να μου δίνει υπομονή να τον αντέξω”.

Κι ο αββάς τότε του είπε: “Σήμερα διαπίστωσα ότι έχεις προκόψει και με έχεις ξεπεράσει”.

80. Είπε επίσης ο Γέροντας ότι οι πονηροί λογισμοί μοιάζουν τις μύγες που μπαίνουν μέσα στο σπίτι.

Αν λοιπόν τις σκοτώνεις τμηματικά, μία-μία καθώς μπαίνουν, δεν κουράζεσαι. Αν όμως αφήσεις να γεμίσει το σπίτι, πολύς κόπος θα χρειαστεί για να τις βγάλεις.

Μπορεί βέβαια να το κατορθώσεις, μπορεί όμως να αποκάμεις και να τις αφήσεις να σου ρημάξουν το σπίτι.

87. Είπε ένας Γέροντας: “Η αμεριμνία, η σιωπή και η καλυμμένη εσωτερική εργασία γεννούν την καθαρότητα”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

Περί ακτημοσύνης. Παράλληλα πρέπει να φυλαγόμαστε και από την πλεονεξία

1. Κάποιος αδελφός που απαρνήθηκε τον κόσμο, μοίρασε τα υπάρχοντά του στους φτωχούς, κράτησε όμως λίγα για τον εαυτό του και πήγε στον αββά Αντώνιο. Όταν το έμαθε αυτό ο Γέροντας του λέει:
“Εάν θέλεις να γίνεις μοναχός, πήγαινε στο τάδε χωριό, αγόρασε κρέας, τύλιξέ το στο σώμα σου γυμνό και έλα κατόπιν εδώ”.

Έκανε ο αδελφός όπως του υπέδειξε, αλλά τα σκυλιά και του πουλιά ξέσχισαν το σώμα του.

Όταν γύρισε στον Γέροντα, τον ρώτησε να μάθει εάν έγιναν τα πράγματα όπως τον συμβούλεψε.

Και καθώς εκείνος του έδειχνε το καταξεσχισμένο σώμα του, του λέει ο άγιος Αντώνιος:

“Εκείνοι που απαρνούνται τον κόσμο και θέλουν να έχουν χρήματα, έτσι κατακόπτονται από τους δαίμονες που τους πολεμούν”.

7. Πήγε κάποιος αδελφός στον Αγάθωνα και του 'πε: “Αφησέ με να μένω μαζί σου”.

Καθώς όμως πήγαινε βρήκε στο δρόμο ένα κομμάτι νίτρο και το 'φερε αυτό.

Και ο Γέροντας τον ρώτησε: “Από πού βρήκες το νίτρο;”

“Στο δρόμο -είπε ο αδελφός- το βρήκα καθώς περπατούσα, και το πήρα”.

Του λέει τότε ο Γέροντας: “Εάν ήλθες να κατοικήσεις μαζί μου, αυτό που δεν το έβαλες εσύ εκεί, πώς το πήρες;”

Και τον έστειλε να το πάει στο μέρος απ' όπου το είχε πάρει.

18. Είπε επίσης:

“Είναι αδύνατο να ζήσει κανείς σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, εάν είναι φιλήδονος και φιλοχρήματος”.

22. Επισκέφθηκαν κάποτε μερικοί αδελφοί τον αββά Μακάριο στη Σκήτη.

Μέσα στο κελί του δεν υπήρχε τίποτε εκτός από νερό χαλασμένο, και του είπαν:

“Αββά, έλα πάνω στο χωριό και θα σε φροντίζουμε”.

Κι ο Γέροντας τους λέει: “Αδελφοί, γνωρίζετε το ψωμάδικο του τάδε στην πόλη;”

“Ναι” του είπαν.

“Το ξέρω κι εγώ” τους αποκρίθηκε.

“Ξέρετε και το χωράφι του δείνα απ' όπου περνάει ο ποταμός;”

Του είπαν: “Ναι”.

Και κατέληξε ο Γέροντας: “Κι εγώ το ξέρω. Όταν λοιπόν θέλω κάτι, δεν σας έχω ανάγκη. Παίρνω τα πόδια μου και πηγαίνω”.

30. Είπε ο αββάς Υπερέχιος:

“Η θεληματική ακτημοσύνη είναι θησαυρός για τον μοναχό. Θησαύρισε, αδελφέ μου, για τον Ουρανό, γιατί ατέλειωτοι είναι οι αιώνες της αναπαύσεως”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄

Διάφορες διηγήσεις που μας ενθαρρύνουν για υπομονή και ανδρεία

1. Πήγαν κάποιοι στον αββά Αντώνιο και του είπαν:

“Πες μας κάποιο λόγο πώς να σωθούμε”.

Και ο Γέροντας τους λέει:

“Ακούσατε τι λέει η Γραφή; Σας αρκεί αυτή”.

Αλλά αυτοί είπαν:

“Θέλουμε και από σένα, πάτερ, να ακούσουμε”.

Και ο Γέροντας τους είπε:

“Το Ευαγγέλιο λέει: Αν κάποιος σε χτυπήσει στο δεξί μάγουλο, γύρισέ του και το άλλο”.

“Δεν μπορούμε -του λένε- να το κάνουμε αυτό”.

“Εάν δεν μπορείτε να στρέψετε και το άλλο -λέει ο Γέροντας- υπομείνετε τουλάχιστον το ράπισμα στο ένα”.

“Ούτε αυτό μπορούμε”, του απαντούν.

Ξαναμιλάει ο Γέροντας:

“Εάν ούτε αυτό μπορείτε, μην ανταποδίδετε τα ίσα”.

Λένε πάλι:

“Ούτε αυτό μπορούμε”.

Τότε ο Γέροντας γυρνάει και λέει στον μαθητή του:

“Κάνε τους λίγο κουρκούτι, γιατί είναι άρρωστοι. Εάν το ένα δεν μπορείτε και το άλλο δεν θέλετε, τι να σας κάνω;”

4. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

“Τα σημάδια της προκοπής του μοναχού στους πειρασμούς φαίνονται”.

6. Ο αββάς Βησσαρίων είπε:

“Σαράντα χρόνια δεν έπεσα στο πλευρό μου, αλλά κοιμόμουν καθιστός ή όρθιος”.

15. Είπε ο αββάς Ησαΐας:

“Τίποτε δεν ωφελεί τόσο τον αρχάριο όσο οι προσβολές και οι περιφρονήσεις.

Όπως δηλαδή προκόβει το δένδρο που ποτίζεται καθημερινά, το ίδιο και ο αρχάριος που περιφρονείται και υπομένει”.

20. Είπε πάλι ότι κάποιος Γέροντας έμεινε σε κάποιο ιερό ειδωλολατρικό.

Πήγαν λοιπόν οι δαίμονες και του λένε: “Φύγε από τον τόπο μας”.

Και ο Γέροντας τους είπε: “Εσείς δεν έχετε τόπο”.

Άρχισαν τότε να του σκορπίζουν εντελώς τα βάρια του κι ο Γέροντας επέμενε να τα μαζεύει.

Κατόπιν τον έπιασε ο δαίμονας από το χέρι και τον έσυρε έξω.

Μόλις έφτασε στην πόρτα ο Γέροντας, με το άλλο του το χέρι έπιασε την πόρτα κρίζοντας:

“Ιησού, βοήθησέ με” και ευθύς ο δαίμονας εξαφανίστηκε και ο Γέροντας αναλύθηκε στα δάκρυα.

Τον ρώτησε τότε ο Κύριος: “Γιατί κλαίς;”

“Γιατί τολμούν -είπε ο Γέροντας- να πιάσουν τον άνθρωπο και να τον μεταχειρίζονται έτσι”.

“Εσύ αμέλησες -του παρατήρησε ο Κύριος- γιατί μόλις με ζήτησες, να πώς σου βρέθηκα”.

Και αυτά που λέω σημαίνουν ότι χρειάζεται πολύς κόπος. Εάν δεν κοπιάσει κανείς, δεν μπορεί να έχει τον Θεό μαζί του. Γιατί Αυτός για χάρη μας σταυρώθηκε.

24. Είπε η αμμάς Θεοδώρα ότι κάποτε ένας ευλαβής δεχόταν βρισιές από κάποιον και του λέει:

“Μπορούσα κι εγώ με τον ίδιο τρόπο να σου μιλήσω, αλλά η εντολή του Θεού μου κλείνει το στόμα”.

30. Είπε ο αββάς Ισίδωρος:

“Η σοφία των αγίων αυτή είναι, να έχουν επίγνωση του θελήματος του Θεού. Γιατί όλα τα νικά ο άνθρωπος υπακούοντας στην αλήθεια, καθώς είναι πλασμένος κατ’ εικόνα και ομοίωση του Θεού. Και απ’ όλα τα πνεύματα το φοβερότερο είναι το να ακολουθεί κανείς τη δική του καρδιά, δηλαδή τι του υπαγορεύει ο λογισμός του και όχι ο νόμος του Θεού. Και αυτό ύστερα του προκαλεί θλίψη, γιατί παραμένει γι αυτόν άγνωστο το μυστήριο του Θεού και δεν βρίσκει την οδό των αγίων για να βαδίζει σ’ αυτήν. Τώρα λοιπόν είναι καιρός να κάνουμε το θέλημα του Θεού, γιατί η σωτηρία κερδίζεται σε καιρό θλίψεως καθώς λέει η Γραφή:

“Με την υπομονή σας, θα σώσετε την ψυχή σας”.

35. Έλεγε ο αββάς Ματόης:

“Προτιμώ εργασία ελαφριά και συνεχή παρά εξουθενωτική εξαρχής που γρήγορα όμως σταματάει”.

58. Είπε ο αββάς Φορτάς:

“Εάν ο Θεός θέλει να ζω, γνωρίζει πώς θα με εξοικονομήσει. Εάν όμως δεν θέλει, τι σκοπό έχει για μένα η ζωή;”

Δεν δεχόταν τίποτε από κανένα, αν και ήταν κρεβατωμένος. Και έλεγε:

“Εάν προσφέρει κανείς κάποια φορά κάτι σε μένα και δεν το κάνει για τον Θεό, ούτε εγώ έχω κάτι να του δώσω ούτε θα ‘χει μισθό από τον Θεό,

εφόσον δεν το πρόσφερε για τον Θεό, και έτσι αδικείται αυτός που πρόσφερε.

Όσοι έχουν αφιερωθεί στον Θεό και σ' Αυτόν αποβλέπουν μόνο, πρέπει να έχουν τέτοια ευλάβεια, ώστε τίποτε να μην εκλαμβάνουν ως καταφρόνια, έστω κι αν συμβεί άπειρες φορές να αδικούνται”.

63. Επισκέφθηκαν κάποιοι αδελφοί στην έρημο ένα φημισμένο Γέροντα και του είπαν:

“Πώς μένεις καρτερικά εδώ, αββά, σηκώνοντας την κακοπάθεια αυτή;”

Και ο Γέροντας αποκρίθηκε:

“Όλη η κακοπάθειά μου όσον χρόνο βρίσκομαι εδώ, δεν συγκρίνεται ούτε με μια μέρα της κόλασης”.

68. Ένας Γέροντας μόναζε στην έρημο και το διάστημα που περπατούσε για να προμηθεύεται το νερό ήταν δώδεκα μίλια.

Κάποια φορά λοιπόν που πήγε να πάρει νερό, βαρέθηκε και είπε:

“Τι χρειάζεται αυτός ο κόπος; Θα 'ρθω να μείνω κοντά στο νερό”.

Μόλις το 'πε αυτό, στρέφει το κεφάλι και βλέπει κάποιον να τον ακολουθεί και να μετράει τα βήματά του.

Τον ρωτάει ευθύς: “Ποιος είσαι εσύ;”

“Άγγελος Κυρίου -του απαντά- σταλμένος να μετρήσω τα βήματά σου για να σου δώσω τον μισθό σου”.

Μόλις τ' άκουσε αυτό ο Γέροντας, ενθαρρύνθηκε, έγινε προθυμότερος και πήγε άλλα πέντε μίλια πιο βαθιά στην έρημο.

80. Ήταν ένας Γέροντας στη Θηβαΐδα που έμενε σ' ένα σπήλαιο και είχε έναν υποτακτικό μαθητευόμενο. Συνήθιζε ο Γέροντας κάθε βράδυ να του δίνει ωφέλιμες συμβουλές και μετά από τη νουθεσία, έκανε προσευχή και τον έστελνε να κοιμηθεί. Κάποτε συνέβη μερικοί ευλαβείς λαϊκοί, επειδή γνώριζαν τη μεγάλη άσκηση του Γέροντα, να τους επισκεφθούν και να προσφέρουν σ' αυτούς κάποιο φαγητό να φάνε. Αφού έφυγαν αυτοί, κάθισε πάλι ο Γέροντας το βραδάκι, όπως το συνήθιζε, και νουθετούσε τον αδελφό. Την ώρα όμως που του μιλούσε, τον πήρε ο ύπνος. Και ο αδελφός έμεινε κοντά του, έως ότου ξυπνήσει και του κάνει την ευχή. Καθώς λοιπόν καθόταν πολλή ώρα και ο Γέροντας δεν ξυπνούσε, ενοχλήθηκε από τους λογισμούς του να πάει να κοιμηθεί χωρίς να του κάνει την απόλυση. Αλλά βίασε τον εαυτό του και αντιστάθηκε στον λογισμό και παρέμεινε. Πάλι

όμως ενοχλήθηκε και δεν έφυγε. Κατά τον ίδιο τρόπο ενοχλήθηκε επτά φορές και αντιστάθηκε στον λογισμό. Αργότερα, αφού είχε προχωρήσει η νύκτα, ξύπνησε ο Γέροντας και τον βρήκε να κάθεται δίπλα του και του λέει:

“Δεν έφυγες μέχρι αυτή την ώρα;”

Κι εκείνος είπε:

“Όχι, αββά, γιατί δεν μου ‘κανες απόλυση”.

“Και γιατί -τον ρωτάει ο Γέροντας- δεν με ξύπνησες;”

“Δεν τόλμησα -απαντά ο μαθητής- να σε σκουντήσω για να μη σου διακόψω τον ύπνο”.

Σηκώθηκαν ευθύς, άρχισαν τον όρθρο και όταν τελείωσε η ακολουθία, απέλυσε τον αδελφό ο Γέροντας. Και την ώρα που καθόταν μόνος, ήρθε σε έκσταση και βλέπει κάποιον να του δείχνει έναν τόπο λαμπρό στον οποίο υπήρχε ένας θρόνος και επάνω στον θρόνο ήταν τοποθετημένα επτά στεφάνια.

Και ρώτησε αυτόν που του τα έδειχνε:

“Τίνος είναι αυτά;”

Κι εκείνος είπε:

“Του μαθητή σου. Τον τόπο και τον θρόνο του τα χάρισε ο Θεός για την υπακοή του. Και τα επτά στεφάνια τα κέρδισε αυτή τη νύκτα”.

Απόρησε ο Γέροντας γι αυτό που άκουσε και γεμάτος από δέος καλεί τον αδελφό και του λέει:

“Πες μου, τι έκανες τη νύκτα αυτή;”

“Συγχώρα με, αββά -απάντησε εκείνος- δεν έκανα τίποτε”.

Ο Γέροντας νομίζοντας ότι από ταπεινοφροσύνη δεν ομολογεί, του είπε:

“Δεν θα σ’ αφήσω να φύγεις, εάν δεν μου πεις τι έκανες ή τι σκέφτηκες τη νύκτα αυτή”.

Αλλά ο αδελφός επειδή γνώριζε καλά ότι τίποτε δεν έχει κάνει, δεν είχε τι να πει.

Και λέει στον πατέρα:

“Αββά, δεν έκανα τίποτε, παρά μόνο ότι ενοχλήθηκα από λογισμούς επτά φορές να φύγω χωρίς να μου κάνεις την απόλυση, αλλά δεν έφυγα”.

Όταν τ’ άκουσε αυτό ο Γέροντας, κατάλαβε ότι κάθε φορά που πάλευε και νικούσε τον λογισμό του, κέρδιζε ένα στεφάνι από τον Θεό. Στον αδελφό βέβαια δεν είπε τίποτε, αλλά τα διηγήθηκε αυτά σε ανθρώπους

πνευματικούς χάριν ωφελείας, για να γνωρίζουμε ότι και για λογισμούς πού δεν έχουν ιδιαίτερη σπουδαιότητα ο Θεός μας στεφανώνει.

Καλό λοιπόν είναι να βιάζουμε πάντοτε τον εαυτό μας από αγάπη για τον Θεό.

Γιατί η Βασιλεία των Ουρανών βιάζεται και την αρπάζουν αυτοί που αγωνίζονται.

81. Κάποτε ένας Γέροντας που έμενε στα Κελλία μόνος, αρρώστησε. Και επειδή δεν είχε κανέναν να τον εξυπηρετεί, σηκωνόταν και ό,τι έβρισκε στο κελί του το έτρωγε με διάκριση. Έμεινε άρρωστος πολλές μέρες και κανείς δεν ήρθε να τον επισκεφθεί. Όταν πέρασαν τριάντα μέρες και κανείς δεν είχε έρθει, έστειλε ο Θεός έναν άγγελο να τον υπηρετεί.

Έμεινε εκεί ο άγγελος επτά ημέρες και τότε θυμήθηκαν οι Πατέρες τον Γέροντα και είπαν μεταξύ τους:

“Μήπως πέθανε ο τάδε Γέροντας;”

Πήγαν πράγματι και μόλις χτύπησαν την πόρτα, έφυγε ο άγγελος.

Ο Γέροντας φώναζε δυνατά από μέσα:

“Φύγετε απ' εδώ, αδελφοί!”

Αλλά παραβίασαν την πόρτα και μπήκαν και τον ρώτησαν γιατί φώναζε.

Κι εκείνος τους είπε:

“Τριάντα ημέρες ήμουν άρρωστος και κανείς δεν ήρθε να με δει.

Και να, εδώ και επτά ημέρες έστειλε ο Θεός τον άγγελό του να με υπηρετεί.

Και μόλις ήλθατε, έφυγε από κοντά μου”.

Μετά το λόγο αυτό, εκοιμήθη. Και οι αδελφοί θαύμασαν και δόξασαν τον Θεό, που δεν εγκαταλείπει αυτούς που ελπίζουν σ' Αυτόν.

82. Είπε ένας Γέροντας:

“Εάν σε βρει αρρώστια σωματική, μη χάνεις το θάρρος σου.

Γιατί αν θέλησε ο Κύριός σου να υποφέρεις στο σώμα, ποιος είσαι σύ πού θα δυσφορήσεις;

Αυτός δεν σε φροντίζει για όλα;

Μήπως ζεις εν τη απουσία του;

Να είσαι καρτερικός λοιπόν και να Τον παρακαλείς να σου δίνει αυτά που σου συμφέρουν, δηλαδή να γίνεται το θέλημά Του.

Να ζεις με καρτερία και να τρέφεις από ελεημοσύνη (όσο είσαι άρρωστος)”.

87. Έλεγε κάποιος από τους Γέροντες για τον φτωχό Λάζαρο:

“Δεν βρίσκουμε να έχει κάνει αυτός καμιά αρετή, μόνο πού δεν γόγγυσε ποτέ κατά του Θεού ότι δεν τον σπλαχνίστηκε, αντίθετα, σήκωσε τον πόνο του με ευγνωμοσύνη και δεν κατέκρινε τον πλούσιο. Γι αυτό ο Θεός τον δέχθηκε ως δικό του”.

89. Είπε άλλος Γέροντας:

“Ο λόγος για τον οποίο δεν προκόβουμε είναι ότι δεν γνωρίζουμε τα μέτρα μας, ούτε έχουμε υπομονή στο έργο που αρχίζουμε αλλά θέλουμε άκοπα να αποκτούμε αρετή.

Επιπλέον πηγαίνουμε από τόπο σε τόπο νομίζοντας ότι θα βρούμε κάποιον τόπο πού δεν υπάρχει διάβολος”.

97. Ένας από τους Πατέρες κατοικούσε σε κάποιον τόπο και έκανε ζωή υποδειγματική.

Αυτός είχε έναν αδελφό που ήταν ηγούμενος μιας Λαύρας. Σκέφθηκε λοιπόν κάποια μέρα:

“Γιατί να κάθομαι εδώ και να κοπιάζω; Θα πάω στον αδελφό μου και αυτός θα μου δίνει τα χρειαζόμενα”.

Σηκώθηκε και πήγε στον αδελφό του, ο οποίος μόλις τον είδε χάρηκε. Λέγει λοιπόν του αδελφού του:

“Θέλω να μείνω εδώ αλλά δώσ' μου ένα κελί για να μένω μόνος”.

Του έδωσε, αλλά από την ώρα εκείνη και ύστερα λησμόνησε ότι ο αδελφός του ήλθε εκεί.

Οι αδελφοί της Λαύρας βλέποντας ότι είναι αδελφός του ηγουμένου, νόμιζαν ότι ο αδελφός του, του προσφέρει ό,τι χρειάζεται και δεν του πήγαν τίποτε, ούτε τον κάλεσαν σε κελί να πάρει τουλάχιστον ψωμί.

Και αυτός καθώς ήταν διστακτικός από σεβασμό, δεν ενοχλούσε κανέναν.

Σκέφθηκε τότε και είπε:

“Ίσως δεν είναι θέλημα Θεού να μείνω εδώ”.

Παίρνει λοιπόν το κλειδί του κελιού, το επιστρέφει στον αδελφό του και του λέει:

“Συγχώρα με, δεν μπορώ να μένω εδώ”.

Εκείνος εξεπλάγη και του λέει:

“Πότε ήλθες εδώ;”

“Εσύ δεν μου έδωσες το κλειδί του κελιού;” τον ρωτάει.

“Πίστεψέ με -του λέει ο αδελφός του- δεν θυμόμουν ότι ήλθες εδώ. Αλλά για τ’ όνομα του Κυρίου, πες μου ποιος λογισμός σε έκανε και ήλθες εδώ;”

Κι εκείνος του είπε:

“Ακριβώς με τέτοια ελπίδα, να βρω δηλαδή ανάπαυση κοντά σου”.

Τότε του λέει ο αδελφός του:

“Δίκαια λοιπόν μ’ έκανε ο Θεός να σε λησμονήσω, γιατί δεν στήριξες την ελπίδα σου σ’ Εκείνον, αλλά σε μένα”.

Έτσι σηκώθηκε και επέστρεψε στο τόπο που κατοικούσε πρώτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄

Τίποτε δεν πρέπει να κάνουμε για επίδειξη

7. Είπε ο αββάς Ησαΐας:

“Νομίζω πώς είναι πολύ σπουδαίο και πολύτιμο αγαθό να νικήσει κανείς την κενοδοξία και να προκόψει στη γνώση του Θεού. Γιατί αυτός που πέφτει στην εξουσία αυτού του πονηρού πάθους της κενοδοξίας, γίνεται ξένος προς την ειρήνη, σκληραίνει η καρδιά του προς τους εν Χριστώ αδελφούς και τελική συμφορά του είναι ότι πέφτει στην υψηλοφροσύνη, δηλαδή στην υπερηφάνεια, που είναι η μάνα όλων των κακών.

Εσύ όμως, πιστέ δούλε του Χριστού, κράτα κρυφή την εργασία σου, και με πόνο καρδιάς φρόντισε να μη χάσεις τον μισθό της εργασίας σου εξαιτίας της ανθρωπαρέσκειας. Γιατί αυτός που κάνει κάτι για να επιδειχθεί στους ανθρώπους απομακρύνεται από τον μισθό του, όπως είπε ο Κύριος”.

12. Πήγε άλλος αδελφός σ’ αυτόν (στον αββά Θεόδωρο της Φέρμης) και άρχισε να μιλάει και να ερευνά για πράγματα, τα οποία ακόμη δεν είχε αρχίσει να τα εφαρμόζει. Και του λέει ο Γέροντας:

“Ακόμη δεν βρήκες πλοίο, ούτε τις αποσκευές σου φόρτωσες, και πριν ταξιδέψεις, έφτασες κιόλας σ’ εκείνη την πόλη;

Πρώτα άρχισε την εργασία και καθώς την κάνεις, θα φθάσεις σ' αυτά που τώρα λες”.

16. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

“Μάθε στην καρδιά σου να εφαρμόζει αυτά που διδάσκει η γλώσσα σου”.

17. Είπε επίσης:

“Οι άνθρωποι παρουσιάζουν με πληρότητα τη διδασκαλία, αλλά ελάχιστα απ' αυτά εφαρμόζουν”.

20. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

“Εκείνος που με κάθε τρόπο επιδιώκει τη φιλία των ανθρώπων, απομακρύνεται εντελώς από τη φιλία του Θεού.

Δεν είναι καλό να θέλει κανείς να αρέσει σε όλους. Γιατί η Γραφή λέει:

Αλίμονο σας όταν όλοι οι άνθρωποι σας επαινούν”.

22. Ο αββάς Αμμούν της Ραιθούς ρώτησε τον αββά Σισόη:

“Όταν διαβάζω την Αγία Γραφή γυρεύει ο λογισμός μου να φτιάξει κάποιες ωραίες φράσεις, για να έχω ν' απαντώ, όταν με ρωτούν”.

Κι ο Γέροντας του λέει:

“Δεν χρειάζεται. Καλύτερα είναι από την καθαρότητα του νου (της καρδιάς) να αποκτήσεις και το να μη μεριμνάς τι θα πεις, και σωστά να μιλάς”.

26. Είπε η αγία Συγκλητική:

“Όπως ακριβώς ο θησαυρός όταν βγει στο φανερό, με τον καιρό λιγοστεύει και τελικά εξαφανίζεται, κατά τον ίδιο τρόπο και η αρετή, όταν γίνεται γνωστή και κοινοποιείται, χάνεται. Και όπως το κερί λιώνει, όταν πλησιάσει τη φωτιά, το ίδιο και η ψυχή διασκορπίζεται από τους επαίνους και χαλαρώνει”.

28. Κάποια φορά που καθόταν ο αββάς Τιθόης, κοντά εκεί ήταν ένας

αδελφός αλλά δεν το ήξερε αυτό και στέναξε, και δεν κατάλαβε ότι ήταν ο αδελφός δίπλα, γιατί βρισκόταν σε έκσταση. Κατόπιν όμως του έβαλε μετάνοια και είπε: “Συγχώρεσέ με, αδελφέ, δεν έγινα ακόμα μοναχός, αφού στέναξα μπροστά σου”.

31. Ένας αδελφός, ασκητής που δεν έτρωγε ψωμί, επισκέφθηκε κάποιον

ονομαστό Γέροντα. Βρέθηκαν εκεί τη μέρα εκείνη κι άλλοι ξένοι και

μαγείρευσε ο Γέροντας για χάρη τους λίγο φαγητό. Όταν κάθισαν να φάνε, ο ασκητής έβαλε για τον εαυτό του μόνο ρεβίθια μουσκεμένα και έτρωγε. Όταν σηκώθηκαν απ' το τραπέζι, τον πήρε ιδιαίτερα ο Γέροντας και του 'πε: "Αδελφέ, όταν επισκέπτεσαι κάποιον, μη δείχνεις τη μοναχική σου άσκηση. Αν, πάλι, θέλεις να κρατάς οπωσδήποτε την άσκησή σου, να κάθεσαι στο κελί σου και να μην πηγαίνεις πουθενά". Ο ασκητής πήρε ένα καλό μάθημα από τα λόγια του Γέροντα και στο εξής στις συναντήσεις με τους αδελφούς δεν ξεχώριζε.

32. Είπε κάποιος από τους Πατέρες ότι στις όχθες του ποταμού, κοντά στο χωριό όπου ο μακάριος Σιλουανός ζούσε στην Παλαιστίνη, κατοικούσε ένας αδελφός που προσποιούνταν τον σαλό. Έτσι, κάθε φορά που τον συναντούσε κάποιος αδελφός, άρχιζε και γελούσε. Γι αυτό λοιπόν κι εκείνος τον άφηνε κι έφευγε.

Συνέβη κάποια φορά να επισκεφθούν τον αββά Σιλουανό τρεις Πατέρες. Και αφού έκαναν προσευχή, τον παρακάλεσαν να στείλει κάποιον μαζί τους για να δουν τους αδελφούς μέσα στα κελιά τους. Είπαν επίσης στον Γέροντα:

"Κάνε αγάπη και δώσε εντολή στον αδελφό να μας πάει σ' όλους".

Και ο Γέροντας ενώπιόν τους είπε στον αδελφό:

"Να πας τους Πατέρες σε όλους".

Ιδιαίτερα όμως του παρήγγειλε:

"Πρόσεξε, να μην τους πάς σ' εκείνον τον σαλό, για να μην σκανδαλισθούν".

Καθώς περνούσαν απ' τα κελιά των αδελφών οι Πατέρες, έλεγαν στον οδηγό τους:

"Δείξε αγάπη να μας πας σε όλους".

Και απαντούσε εκείνος:

"Βεβαίως".

Όμως δεν τους πήγε στο κελί του σαλού σύμφωνα με την εντολή του Γέροντα.

Όταν επέστρεψαν στον Γέροντα τους είπε:

"Είδατε τους αδελφούς;"

"Ναι -του είπαν- και ευχαριστούμε. Αλλά λυπούμαστε που δεν πήγαμε σ' όλους".

Ρωτάει τότε ο Γέροντας τον οδηγό τους:

"Δεν σου είπα να τους πάς σε όλους;"

“Έτσι έκανα, πάτερ” απάντησε ο αδελφός.

Αλλά και την ώρα που έφευγαν οι Πατέρες είπαν πάλι στον Γέροντα:

“Αληθινά σας είμαστε ευγνώμονες, που είδαμε τους αδελφούς, για ένα μόνο λυπούμαστε που δεν τους είδαμε όλους”.

Παίρνει τότε ο αδελφός τον Γέροντα ιδιαίτερα και του λέει:

“Στον σαλό αδελφό δεν τους πήγα”.

Αφού έφυγαν οι Πατέρες, ο Γέροντας καλοσκέφτηκε αυτό που έγινε, σηκώνεται λοιπόν και πάει στον αδελφό που προσποιούνταν τον σαλό.

Χωρίς να χτυπήσει, ανοίγει σιγά-σιγά το μάνδαλο και αιφνιδιάζει τον αδελφό.

Εκείνος καθισμένος έκανε την πνευματική του εργασία και είχε δύο καλαθάκια, το ένα από τα δεξιά και το άλλο από τα αριστερά.

Σαν είδε τον Γέροντα, άρχισε -όπως συνήθιζε- να γελάει. Κι ο Γέροντας του λέει:

“Άσ’ τα τώρα αυτά και πες μου ποια είναι η άσκησή σου”.

Εκείνος πάλι γελούσε. Συνέχισε ο αββάς Σιλουανός:

“Το ξέρεις πολύ καλά ότι εκτός Σαββάτου και Κυριακής δεν βγαίνω από το κελί, αλλά τώρα ήρθα μεσοβδόμαδα, γιατί ο Θεός μ’ έστειλε εδώ”.

Φοβήθηκε ο αδελφός και βάζοντας μετάνοια στον Γέροντα, του λέει:

“Συγχώρεσέ με, πάτερ. Κάθε πρωί αρχίζω την πνευματική μου εργασία έχοντας τα χαλίκια αυτά μπροστά μου. Εάν μου έρθει καλός λογισμός, ρίχνω ένα χαλίκι στο δεξιό ζεμπίλι, αν έρθει πονηρός λογισμός, ρίχνω στο αριστερό. Το απόγευμα μετρώ τα χαλίκια και αν του δεξιού είναι περισσότερα, τρώγω, αν όμως του αριστερού είναι περισσότερα, δεν τρώγω.

Την επόμενη μέρα πάλι εάν μου έρθει πονηρός λογισμός, λέγω στον εαυτό μου: Πρόσεξε τι κάνεις, γιατί πάλι δεν θα φας”.

Θαύμασε σαν τ’ άκουσε ο αββάς Σιλουανός, και είπε:

“Πράγματι οι Πατέρες που ήρθαν σήμερα άγιοι άγγελοι ήταν, που ήθελαν να κάνουν γνωστή την αρετή του αδελφού.

Γιατί και με την παρουσία τους ένιωσα μεγάλη χαρά και ευφροσύνη πνευματική”.

37. Είπε ένας Γέροντας:

“Εκείνος που φανερώνει τα καλά του έργα και τα κάνει γνωστά στον κόσμο, μοιάζει με τον σποριά που ρίχνει τον σπόρο στην επιφάνεια της γης και

έρχονται τα πτηνά του ουρανού και τον τρώνε. Ενώ εκείνος πού κρύβει την άσκησή του, όπως βάζει ο σποριάς τον σπόρο μέσα στις γης τα αυλάκια, αυτός ακριβώς θα έχει άφθονη συγκομιδή”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄

Είναι ανάγκη να επαγρυπνούμε ώστε να μη κρίνουμε κανένα

1. Σε κάποιον αδελφό που έμενε στο κοινόβιο του αββά Ηλία, συνέβη κάποτε ένας πειρασμός. Γι αυτό τον έδιωξαν από κει και πήγε κοντά στον αββά Αντώνιο, στο όρος. Αφού έμεινε ο αδελφός κοντά του κάποιο χρονικό διάστημα, τον έστειλε ο αββάς στο κοινόβιο απ΄ όπου είχε φύγει. Εκείνοι

όμως μόλις τον είδαν, τον ξανάδιωξαν και ο αδελφός γύρισε πάλι στον αββά Αντώνιο και του είπε:

“Δεν θέλησαν να με δεχθούν, πάτερ”.

Τον έστειλε πάλι ο Γέροντας και τους μήνυσε το εξής:

“Ένα καράβι ναυάγησε μέσα στο πέλαγος, έχασε το φορτίο του και με κόπο πολύ έφθασε στη στεριά.

Και εσείς ό,τι σώθηκε και έφθασε στη στεριά, θέλετε να το καταποντίσετε;”

Κι εκείνοι όταν άκουσαν ότι ο αββάς Αντώνιος τον έστειλε, ευθύς τον δέχθηκαν.

8. Είπε ο αββάς Ησαΐας:

“Εάν σου έρθει λογισμός να κατακρίνεις τον πλησίον για κάποιο αμάρτημά του, πρώτα να σκεφθείς ότι εσύ είσαι περισσότερο αμαρτωλός απ’ αυτόν και εκείνα που νομίζεις ότι σωστά τα κάνεις, μην πιστέψεις ότι ήσαν αρεστά στον Θεό. Και έτσι δεν θα τολμήσεις να καταδικάσεις τον πλησίον”.

9. Είπε επίσης:

“Εάν δεν κατακρίνεις τον πλησίον αλλά εξουθενώνεις τον εαυτό σου, παρέχεις ανάπαυση στη συνείδησή σου”.

9. Πήγε κάποτε ο αββάς Ισαάκ ο Θηβαίος σε κάποιο κοινόβιο και είδε έναν αδελφό να σφάλει και τον κατέκρινε.

Όταν επέστρεψε στην έρημο, ήλθε άγγελος Κυρίου και στάθηκε μπροστά στην πόρτα του κελιού του και του είπε:

“Δεν σου επιτρέπω να μπεις”.

Κι εκείνος παρακαλούσε κι έλεγε:

“Τι συμβαίνει;”

Αποκρίθηκε ο άγγελος και του είπε:

“Ο Θεός με έστειλε λέγοντας: Πες του, πού προστάζεις να βάλω τον αδελφό που έσφαλε και τον καταδίκασες”.

Ευθύς μετανόησε ο αββάς και είπε:

“Αμάρτησα, συγχώρεσέ με”.

Και ο άγγελος του είπε:

“Σήκω, σε συγχώρεσε ο θεός. Και στο εξής να προσέχεις να μην κρίνεις κανέναν, προτού τον κρίνει ο Θεός”.

10. Έλεγε ο αββάς Παφνούτιος, ο μαθητής του αββά Μακαρίου:

“Παρακάλεσα τον Γέροντά μου λέγοντας: Πες μου κάποιον λόγο”.

Κι εκείνος είπε:

“Να μην κακομεταχειριστείς κανέναν ούτε να τον κατακρίνεις. Αυτά να κάνεις και σώζεσαι”.

11. Έλεγαν για τον αββά Μακάριο τον μεγάλο ότι είχε γίνει, όπως λέει η Γραφή, θεός επίγειος. Γιατί όπως ακριβώς ο Θεός σκεπάζει τον κόσμο, έτσι και ο αββάς Μακάριος σκέπαζε τα ελαττώματα που έβλεπε στους άλλους, σαν να μη τα έβλεπε, και εκείνα που άκουε σαν να μη τα άκουε.

12. Κάποιος αδελφός της Σκήτης κάποτε έσφαλε. Έγινε συγκέντρωση στην οποία κάλεσαν τον αββά Μωυσή αλλ’ αυτός δεν θέλησε να πάει.

Του παρήγγειλε τότε ο πρεσβύτερος: “Έλα, γιατί σε περιμένουν όλοι”.

Κι εκείνος σηκώθηκε και πήγε κρατώντας στην πλάτη ένα καλάθι τρύπιο που το γέμισε άμμο.

Οι Πατέρες που βγήκαν να τον προϋπαντήσουν του λένε: “Τι είναι αυτό, πάτερ;”

“Οι αμαρτίες μου -απαντά ο Γέροντας- που κυλούν και πέφτουν πίσω μου και δεν τις βλέπω. Και ήλθα εγώ σήμερα να κρίνω τα σφάλματα άλλου”.

Όταν τ’ άκουσαν αυτά οι Πατέρες, δεν είπαν τίποτε εναντίον του αδελφού αλλά τον συγχώρεσαν.

18. Κάποιος αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

“Πες μου, πώς θα γίνω μοναχός;”

Και ο Γέροντας είπε:

“Εάν θέλεις να βρεις ανάπαυση και σ’ αυτόν τον κόσμο και στη μέλλουσα ζωή, να λες σε κάθε περίπτωση: Ποιος είμαι εγώ; Και να μην κατακρίνεις κανένα”.

20. Είπε επίσης:

“Μπορεί ένας άνθρωπος να φαίνεται ότι σιωπά ενώ η καρδιά του κατακρίνει τους άλλους, ένας τέτοιος άνθρωπος πάντοτε λαλεί.

Και μπορεί ένας άλλος να μιλάει από το πρωί ως το βράδυ και όμως κρατάει σιωπή γιατί δεν λέει τίποτε περισσότερο απ’ όσα ωφελούν”.

21. Ρώτησε ένας αδελφός τον αββά Ποιμένα:

“Εάν δω κάποιο σφάλμα του αδελφού μου, είναι καλό να το σκεπάζω;”

Κι ο Γέροντας απάντησε:

“Όποια ώρα σκεπάσουμε το σφάλμα του αδελφού μας, σκεπάζει και ο Θεός το δικό μας.

Και όποια ώρα θα φανερώσουμε του αδελφού το σφάλμα, θα φανερώσει και ο Θεός το δικό μας”.

28. Ρώτησε ένας αδελφός τον αββά Ποιμένα:

“Τι να κάνω πού όταν πάω να κάνω την πνευματική μου εργασία με κυριεύει η αμέλεια;”

Κι ο Γέροντας του είπε:

“Να μην εξευτελίσεις κανέναν ούτε να τον κατακρίνεις. Κανέναν να μην κατηγορήσεις και ο Θεός θα σου δώσει ανάπαυση και η πνευματική σου εργασία θα γίνεται ήρεμα”.

29. Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

“Τι να κάνω;”

Κι ο Γέροντας του είπε:

“Είναι γραμμένο: Την ανομία μου εγώ θα την εξαγγείλω και θα φροντίσω να απαλλαγώ από την αμαρτία μου”.

40. Κάποιος αδελφός έκανε μια ερώτηση σ' έναν άγιο Γέροντα για να έχει μια βάση, ώστε να μην αμαρτάνει με τον λογισμό.

“Ας υποθέσουμε -είπε- ότι βλέπω κάποιον να κάνει κάτι και το λέω αυτό σε κάποιον άλλο, και βλέπω ότι δεν τον κατακρίνω, αλλά απλώς το συζητούμε. Αυτό παύει να είναι κατάκριση;”

Ο Γέροντας είπε: “Εάν μιλάς με εμπάθεια έχοντας κάτι εναντίον του, είναι κατάκριση, αν όμως είσαι ελεύθερος από πάθος, δεν είναι κατάκριση. Αλλά για να μη μεγαλώνει το κακό, η σιωπή είναι προτιμότερη”.

42. Άκουσε κάποιος από τους αγίους Πατέρες ότι ένας αδελφός έπεσε στο αμάρτημα της πορνείας. Και είπε:

“Ω, άσχημα έκανε”.

Μετά από λίγες μέρες πεθαίνει ο αδελφός. Και πάει άγγελος του θεού με την ψυχή του αδελφού στον Γέροντα και του λέει:

“Δες αυτόν που κατέκρινες, πέθανε. Πού παραγγέλλεις να τον βάλω, στη Βασιλεία του Θεού ή στην κόλαση;”

Μετά απ' αυτό, μέχρι την ώρα του θανάτου του ο Γέροντας ζητούσε ασταμάτητα από τον Θεό με δάκρυα και πόνο πολύ να τον συγχωρήσει.

49. Είπε κάποιος Γέροντας:

“Εάν δεις αδελφό να αμαρτάνει, μη ρίξεις την αιτία σ’ αυτόν αλλά στον πολέμιό του, και πες: ‘Όπως αυτός νικήθηκε, έτσι κι εγώ.

Κλαίε και ζήτα τη βοήθεια του Θεού και δείχνε συμπόνια σ’ αυτόν που άθελά του πάσχει. Γιατί κανείς δεν θέλει να αμαρτήσει στον Θεό, αλλά όλοι σφάλουμε”.

54. Είπε ένας Γέροντας:

“Τίποτε δεν παροργίζει τόσο τον Θεό και τίποτε δεν απογυμνώνει τόσο τον άνθρωπο από τη χάρη, ώστε να φτάσει και σε εγκατάλειψη από μέρους του Θεού, όσο το να κατηγορεί τον πλησίον του ή να τον κατακρίνει ή να τον εξουθενώνει. Και είναι τόσο βαρύτερη η κατάκριση από κάθε άλλη αμαρτία, ώστε ο ίδιος ο Χριστός λέει:

“Υποκριτή, βγάλε πρώτα το δοκάρι που έχεις στο μάτι σου και τότε θα δεις καθαρά για να βγάλεις το σκουπιδάκι πού βρίσκεται στο μάτι του αδελφού σου”.

Παρομοίασε δηλαδή το αμάρτημα του πλησίον με το σκουπιδάκι, ενώ την κατάκριση με το δοκάρι.

Είναι τόσο κακό το να κατακρίνει κανείς, σχεδόν ξεπερνά κάθε αμαρτία.

Επομένως τίποτε δεν είναι βαρύτερο, αδελφοί μου, ούτε χειρότερο από το να καταδικάσουμε ή να εξουθενώσουμε τον πλησίον.

Γιατί να μην προτιμούμε να κατακρίνουμε τον εαυτό μας;

Και εννοώ τα κακά τα δικά μας πού καλά τα γνωρίζουμε και για τα οποία πρόκειται να δώσουμε λόγο στον Θεό.

Γιατί αρπάζουμε το δικαίωμα της κρίσης του Θεού;

Τι θέλουμε από το πλάσμα του, τι θέλουμε από τον πλησίον;

Τι ζητάμε από τα βάρη του άλλου;

Έχουμε, αδελφοί, τι να φροντίσουμε. Ο καθείς ας προσέχει τον εαυτό του και τις δικές του κακίες.

Η εξουσία να δικαιώνει και να καταδικάζει, ανήκει μόνο στον Θεό, που γνωρίζει και την κατάσταση του καθενός και τη δύναμη, τον τρόπο της ζωής και τα χαρίσματά του, την ιδιοσυγκρασία και τις ικανότητές του, ανήκει στον Θεό που κρίνει ανάλογα με το καθένα απ’ αυτά, όπως ο ίδιος μόνος τα γνωρίζει”.___

ΤΟΜΟΣ Γ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄

Περί διακρίσεως

2. Κάποιοι αδελφοί πήγαν στον αββά Αντώνιο να του αναφέρουν τα οράματα που έβλεπαν, και να πληροφορηθούν απ' αυτόν εάν πρόκειται για αληθινά οράματα ή τα δημιουργούν οι δαίμονες.

Αυτοί είχαν ένα γαϊδουράκι που τους ψόφησε στον δρόμο.

Μόλις έφθασαν στον Γέροντα, πρόλαβε και τους είπε:

“Πώς ψόφησε το γαϊδουράκι στον δρόμο;”

“Πού το ξέρεις, αββά;” τον ρώτησαν.

Κι εκείνος τους είπε:

“Οι δαίμονες μου το φανέρωσαν”.

“Μα κι εμείς -είπαν- γι αυτό το θέμα ήρθαμε να σε ρωτήσουμε, γιατί βλέπουμε οράματα και πολλές φορές βγαίνουν αληθινά. Αλλά μη τυχόν πέφτουμε σε πλάνη;”

Και ο Γέροντας παίρνοντας ως παράδειγμα αυτό που συνέβη με τον όνο, τους πληροφόρησε ότι προέρχονται από τους δαίμονες.

5. Κάποιος αδελφός είπε στον αββά Αντώνιο:

“Προσευχήσου για μένα”.

Και ο Γέροντας του λέει:

“Ούτε εγώ σε σπλαχνίζομαι ούτε ο Θεός, εάν συ ο ίδιος δεν σπεύσεις με ζήλο να ζητήσεις από τον Θεό”.

6. Είπε επίσης ότι ο Θεός δεν επιτρέπει να ῥθουν οι μεγάλοι πειρασμοί στη γενιά αυτή όπως στις παλαιότερες, γιατί γνωρίζει ότι είναι αδύναμοι και δεν αντέχουν.

7. Είπε ο αββάς Αντώνιος ότι θα ῥθει εποχή, πού οι άνθρωποι θα φέρονται όπως οι παράφρονες. Και όταν θα βλέπουν κάποιον πού δεν θα συμπεριφέρεται ως παράφρων, θα τα βάζουν μαζί του και θα του λένε: “Εσύ είσαι τρελός”, επειδή δεν είναι όμοιος μ’ αυτούς.

19. Είπε ο αββάς Αγάθων:

“Εάν κάποιος μου είναι υπερβολικά αγαπητός αλλά καταλάβω ότι με παρασύρει σε κάποιο ελάττωμα, κόβω αμέσως τις σχέσεις μου μαζί του”.

33. Είπε επίσης ο αββάς Δανιήλ:

“Όσο ακμάζει το σώμα, τόσο η ψυχή αδυνατίζει, και όσο το σώμα αδυνατίζει, τόσο η ψυχή ακμάζει”.

35. Ρωτήθηκε ο μακάριος Επιφάνιος εάν αρκεί ένας δίκαιος άνθρωπος για να κινήσει τον Θεό σε ευσπλαχνία, και είπε:

“Ναι, γιατί ο ίδιος ο Θεός είπε: Ψάξτε να βρείτε έναν άνθρωπο ο οποίος να είναι στην πράξη δίκαιος και ευσεβής και θα φανώ σπλαχνικός για όλο το λαό”.

40. Είπε ο αββάς Ησαΐας:

“Η απλότητα και το να μην έχουμε περί πολλού τον εαυτό μας, καθαρίζει την καρδιά από την πονηρία”.

47. Ο ίδιος είπε:

“Καμιά αρετή δεν μπορεί να αναμετρηθεί με την αρετή, να μην εξουθενώνουμε τον άλλον”.

50. Ρωτήθηκε από κάποιον η αμμάς Θεοδώρα σχετικά με τα ακούσματα που φθάνουν στ’ αυτιά μας:

“Πώς είναι δυνατόν -είπε- όταν γενικά τ’ αυτιά μας δέχονται λόγια κοσμικών ανθρώπων ή οποιαδήποτε άλλα άσχετα, να παραμένουν προσανατολισμένα στον Θεό μόνο;”

Και η αμμάς του λέει:

“Όπως ακριβώς αν κάθεται σε τραπέζι όπου υπάρχουν πολλά φαγητά και τρως βέβαια, αλλά όχι με ευχαρίστηση, το ίδιο και όταν κοσμικά λόγια φθάνουν στ’ αυτιά σου, την καρδιά σου να έχεις στραμμένη στον Θεό και μ’ αυτή τη διάθεση δεν θ’ ακούς με ευχαρίστηση και δεν παθαίνεις καμιά ζημιά”.

64. Είπε ο αββάς Ιακώβ:

“Δεν χρειάζονται τα λόγια μοναχά, γιατί πολλά λένε οι άνθρωποι τούτον τον καιρό, χρειάζονται έργα.

Αυτό είναι το ζητούμενο και όχι τα λίγα τα άκαρπα”.

78. Ρωτήθηκε ο αββάς Μιώς από έναν στρατιωτικό εάν ο Θεός δέχεται τον μετανοημένο.

Κι εκείνος αφού τον κατήχησε λέγοντάς του πολλά, τον ρώτησε:

“Πες μου, αγαπητέ, εάν σχισθεί η χλαίνη σου, την πετάς;”

“Όχι, -είπε- τη ράβω πάλι και τη χρησιμοποιώ”.

“Αν λοιπόν εσύ -του λέει ο Γέροντας- λυπάσαι το ρούχο σου, ο Θεός δεν θα λυπηθεί το δικό του πλάσμα;”

83. Ένας αδελφός συμβουλευθήκε τον αββά Ποιμένα:

“Διέπραξα -είπε- μεγάλη αμαρτία και θέλω να μπω σε κανόνα μετανοίας για τρία χρόνια”.

Και ο Γέροντας του λέει:

“Πολύ είναι”.

“Μήπως για ένα χρόνο;” ρωτάει ο αδελφός.

“Πολύ είναι” απαντά πάλι ο Γέροντας.

Αυτοί που βρίσκονταν εκεί είπαν:

“Μέχρι σαράντα μέρες;”

Και πάλι ο Γέροντας είπε:

“Είναι πολύ”.

Και πρόσθεσε:

“Εγώ πιστεύω ότι εάν ο άνθρωπος μετανοήσει με όλη του την καρδιά και δεν συνεχίσει να κάνει την αμαρτία, και μέσα σε τρεις μέρες τον δέχεται ο Θεός”.

96. Κάποιος αδελφός είπε στον αββά Ποιμένα:

“Αν δω κάτι, το βλέπεις σωστό να μιλήσω γι αυτό;

Ο Γέροντας του λέει:

“Είναι γραμμένο ότι όποιος εκφράσει γνώμη, πριν του δώσουν τον λόγο, προδίδει αμυαλοσύνη και είναι ντροπή του.

Αν σε ρωτήσουν, μίλησε, αλλιώς σώπαινε”.

102. Κάποιος αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

“Εάν βρεθεί ένας άνθρωπος να κάνει κάποια αμαρτία και μετανοήσει, θα τον συγχωρήσει ο Θεός;”

Και ο Γέροντας του λέει:

“Μα, ο Θεός που έδωσε εντολή στους ανθρώπους να κάνουν αυτό, πολύ περισσότερο δεν θα το κάνει ο ίδιος;

Είναι γνωστό ότι στον Πέτρο έδωσε εντολή: Μέχρι εβδομήντα φορές το εφτά να συγχωρούμε”.

111. Ρώτησε κάποιος αδελφός τον αββά Ποιμένα:

“Τι είναι μετάνοια για την αμαρτία;”

Και ο Γέροντας απάντησε:

“Το να μην κάνει κανείς στο εξής την αμαρτία. Γι αυτό τον λόγο οι δίκαιοι ονομάστηκαν άμεμπτοι, γιατί έπαυσαν να αμαρτάνουν και έγιναν δίκαιοι”.

121. Άλλος αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

“Είναι προτιμότερο το να μιλάει κανείς ή να σιωπά;”

Ο Γέροντας είπε:

“Εκείνος που μιλάει, επειδή το θέλει ο Θεός, καλά κάνει.

Και εκείνος που σιωπά, γιατί το θέλει ο Θεός, επίσης καλά κάνει”.

147. Είπε ο αββάς Παλλάδιος:

“Η ψυχή που ασκείται κατά Θεόν πρέπει ή να μαθαίνει με εμπιστοσύνη ακούγοντας όσα δεν γνωρίζει, ή να διδάσκει με σαφήνεια όσα έμαθε με την πείρα. Αν κανένα από τα δυο δεν θέλει, δεν είναι στα καλά της. Γιατί είναι αρχή απομάκρυνσης από τον Θεό η χορτασιά της διδασκαλίας και η ανορεξία να ακούσει λόγο Θεού, για τον οποίο πάντοτε πεινάει η ψυχή του ανθρώπου που αγαπάει τον Θεό”.

155. Κάποιος αδελφός ρώτησε τον αββά Σισόη:

“Τι να κάνω, αββά, που έπεσα;”

“Σήκω πάνω πάλι” απαντά ο Γέροντας.

“Σηκώθηκα -του λέει ο αδελφός- και ξαναέπεσα”.

“Σήκω ξανά και ξανά”, λέει ο Γέροντας.

Και ρωτάει ο αδελφός:

“Ως πότε;”

“Έως ότου -αποκρίνεται ο Γέροντας- σε βρει η ώρα του θανάτου είτε στο καλό είτε στην πώση.

Γιατί σ’ όποια κατάσταση βρεθεί ο άνθρωπος, σ’ αυτήν και φεύγει”.

159. Έλεγε κάποιος από τους Γέροντες:

“Παρεκάλεσα τον αββά Σισόη να μου πει έναν λόγο, και μου είπε ότι όσα μπορεί ο άνθρωπος να τα αποφύγει και δεν λαμβάνει τα μέτρα του, είναι σαν να προκαλεί την αμαρτία”.

173. Είπε ο αββάς Υπερέχιος:

“Άληθινά σοφός είναι όχι αυτός που διδάσκει με τα λόγια, αλλά εκείνος που παιδαγωγεί με το παράδειγμα”.

189. Ρωτήθηκε Γέροντας:

“Ποιο είναι το έργο του μοναχού;”

Και απάντησε:

“Η διάκριση”.

192. Ρωτήθηκε Γέροντας:

“Τι πρέπει να κάνει ο μοναχός;”

Και είπε:

“Να επιδιώκει κάθε τι το καλό και να απέχει από κάθε κακό”.

196. Είπε Γέροντας:

“Το να βιάζει κανείς σ’ όλες τις περιπτώσεις τον εαυτό του, αυτός είναι ο δρόμος του Θεού”.

197. Είπε Γέροντας:

“Μην κάνεις τίποτε, προτού εξετάσει την καρδιά σου αν αυτό που θέλεις να κάνεις είναι σύμφωνο με το θέλημα του Θεού”.

204. Είπε Γέροντας:

“Να μη θέλεις ν’ αποφεύγεις την καταφρόνια από μέρους των άλλων”.

209. “Ο Θεός -είπε άλλος Γέροντας- ζητάει από τον άνθρωπο τούτα: Τον νού, τον λόγο και την πράξη”.

212. Ο ίδιος είπε:

“Ο άνθρωπος έχει ανάγκη από τα εξής:

- Να φοβάται την κρίση του Θεού,
- να μισήσει την αμαρτία,
- να αγαπήσει την αρετή και
- να προσεύχεται στον Θεό αδιάλειπτα”.

223. Είπε Γέροντας:

“Οι Προφήτες έγραψαν τα βιβλία (της Γραφής). Ήρθαν κατόπιν οι Πατέρες και τα εφάρμοσαν. Οι μεταγενέστεροι τα αποστήθισαν.

Ήρθε κι αυτή η γενεά, τα έγραψε και τα τοποθέτησε στα ράφια, όπου μένουν αχρησιμοποίητα”.

260. Είπε Γέροντας:

“Ο άνθρωπος που εκούσια προσφέρει τον εαυτό του σε θλίψη, πιστεύω ότι μεταξύ των μαρτύρων τον λογαριάζει ο Θεός.

Γιατί τα δάκρυα του ανθρώπου αυτού υπολογίζονται ως αίμα”.

302. Είπε Γέροντας:

“Το ψέμα το εκπροσωπεί ο παλιός άνθρωπος, ενώ, αντίθετα, την αλήθεια ο αναγεννημένος άνθρωπος”.

303. Είπε επίσης:

“Η ρίζα των καλών έργων είναι η αλήθεια. Το ψέμα είναι θάνατος”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

Είναι ανάγκη πάντοτε να είμαστε νηφάλιοι

3. Είπε ο αββάς Αντώνιος:

“Αυτός που χτυπάει τη μάζα του σιδήρου, πιο μπροστά βάζει στο μυαλό του τι πρόκειται να κάνει, δρεπάνι, μαχαίρι, τσεκούρι;

Έτσι και εμείς οφείλουμε να έχουμε στο μυαλό μας ποια αρετή επιδιώκουμε, για να μην πάει χαμένος ο κόπος μας”.

4. Ένας αδελφός παρακάλεσε τον αββά Αρσένιο να ακούσει απ’ το στόμα του κάποιον λόγο.

Και ο Γέροντας είπε:

“Να αγωνίζεσαι μ’ όλη σου τη δύναμη για να γίνεται η εσωτερική σου εργασία όπως τη θέλει ο Θεός, και έτσι θα κυριαρχήσεις και στα πάθη που εκδηλώνονται εξωτερικά”.

5. Είπε επίσης:

“Αν αναζητήσουμε τον Θεό, θα μας εμφανισθεί και, αν τον κρατήσουμε, θα μείνει μαζί μας”.

6. Έλεγε ο αββάς Δανιήλ:

Με κάλεσε κάποια φορά ο αββάς Αρσένιος και μου είπε:

“Ανάπαυσε τον πατέρα σου, ώστε, όταν απέλθει στον Κύριο, να τον παρακαλέσει για χάρη σου και να έχεις προκοπή”.

7. Είπε ο αββάς Αγάθων:

“Ο μοναχός δεν πρέπει να αφήσει τη συνείδησή του να τον κατηγορήσει σε καμία περίπτωση”.

8. Είπε επίσης ότι:

“Χωρίς την τήρηση των εντολών του Θεού, δεν είναι δυνατόν να προχωρήσει ο άνθρωπος ούτε σε μια αρετή”.

9. Είπε άλλη φορά:

“Είναι ανάγκη ο άνθρωπος να έχει όλη την ώρα στραμμένη τη σκέψη του στο ότι θα τον κρίνει ο Θεός”.

13. Είπε ο αββάς Αλώνιος:

“Εάν ο άνθρωπος δεν πει μέσ’ την καρδιά του ότι σ’ αυτόν τον κόσμο εγώ μόνον και ο Θεός είμαστε, δεν θα βρει ανάπαυση”.

14. Είπε επίσης:

“Εάν θέλει ο άνθρωπος, από το πρωί ως το δειλινό φθάνει σε μέτρα θεϊκά”.

18. Είπε ο αββάς Ησαΐας:

“Η ολιγωρία και το ότι κατακρίνουμε κάποιον με τον λογισμό μας, δεν μας αφήνουν να δούμε το φως του Θεού”.

22. Είπε ο αββάς Πέτρος:

“Όποιος αναζητεί τον Κύριο με πόνο καρδιάς, θα εισακουσθεί αυτός, και ό,τι ζητήσει με επίγνωση και φροντίδα και πόνο καρδιάς, ελεύθερος από κάθε τι κοσμικό και φροντίζοντας για την ψυχή του πώς θα την παραστήσει στο βήμα του Κυρίου ακατάκριτη, σ’ αυτόν θα τα δώσει ο Κύριος”.

23. Ο αββάς Θεόδωρος του Ενάτου είπε:

“Εάν λογαριάσει ο Θεός την αμέλειά μας στις προσευχές και την αιχμαλωσία του νου σε λογισμούς τις ώρες της ψαλμωδίας, σωτηρία μην περιμένουμε”.

24. Είπε ο αββάς Θεόδωρος της Σκήτης:

“Ερχεται ο λογισμός, με ταραίζει και με απασχολεί, δεν έχει βέβαια τη δύναμη να προχωρήσει στην πράξη, αλλά ωστόσο γίνεται εμπόδιο στην αρετή. Ο άνθρωπος όμως που επαγρυπνεί στην ψυχή του, πετάει πέρα τον λογισμό και σηκώνεται για προσευχή”.

27. Είπε η αμμάς θεοδώρα:

“Ήταν κάποιος μοναχός ο οποίος, επειδή είχε πολλούς πειρασμούς, είπε:
“Θα φύγω από δω”.

Και μόλις έβαλε τα πέδιλά του, βλέπει και κάποιον άλλον άνθρωπο να φοράει τα δικά του πέδιλα και να του λέει:

"Εξαιτίας μου δεν φεύγεις; Να, που εγώ θα πηγαίνω μπροστά από σένα, όπου κι αν πας".

45. Είπε ο αββάς Μακάριος ο Μέγας:

"Οφείλει η ψυχή τις ώρες της ψαλμωδίας να συμμαζεύει τους λογισμούς της με κατάνυξη και τίποτε άλλο να μην έχει στον νου παρά την αναμονή του Κυρίου και την αγάπη της την έμφυτη να την διαφυλάττει γι αυτόν και μόνο.

Και όπως ακριβώς η μητέρα μαζεύει τα παιδιά στο σπίτι, για να τα διδάξει και να τα συμβουλευσει, έτσι και η ψυχή έχει χρέος τους λογισμούς της πού περιπλανώνται εδώ κι εκεί, να τους συμμαζεύει από παντού σαν δικά της τέκνα, έστω κι αν η αμαρτία τους διασκορπίζει, ώστε όσο εξαρτάται απ' αυτήν ακατάπαυστα να συμμαζεύει τους λογισμούς και να αναμένει τον Κύριο με πίστη βεβαία, για να έρθει και να της διδάξει την αληθινή προσευχή, την απερίσπαστη από την αναζήτηση Αυτού και μόνον".

46. Είπε ο αββάς Μωυσής:

"Δεν μπορεί κανείς να μπει στον στρατό του Χριστού, αν δεν γίνει σαν φωτιά όλος, αν δεν καταφρονήσει τη δόξα και την καλοπέραση, αν δεν ξεριζώσει τις απαιτήσεις του παλαιού ανθρώπου και δεν τηρήσει όλες τις εντολές του Θεού".

48. Είπε επίσης:

"Οφείλει ο άνθρωπος να νεκρώσει τον εαυτό του ως προς κάθε τι αμαρτωλό, προτού χωρισθεί από το σώμα, για να μην κάνει ζημιά σε κανένα άνθρωπο".

61. Είπε ο αββάς Ποιμένας:

"Η πονηριά των ανθρώπων είναι κρυμμένη πίσω τους".

65. Είπε επίσης:

"Οι εξής τρεις αρχές είναι χρήσιμες: Το να φοβάσαι τον Κύριο, να προσεύχεσαι και να κάνεις το καλό στον πλησίον".

77. Ρώτησαν κάποτε τον αββά Σιλουανό:

"Τι είδους ασκήσεις έκανες, πάτερ, για να αποκτήσεις τη φρόνηση αυτή;"

Και αποκρίθηκε:

"Ποτέ δεν άφησα στην καρδιά μου λογισμό που παροργίζει τον Θεό".

78. Ρώτησε ο αββάς Μωυσής τον αββά Σιλουανό:

“Μπορεί ο άνθρωπος κάθε μέρα να βάζει αρχή;”

Και ο Γέροντας είπε:

“Εάν είναι αγωνιστής, μπορεί και κάθε ώρα να βάζει αρχή”.

81. Είπε η μακαρία Συγκλητική:

“Τέκνα μου, όλοι γνωρίζουμε τον τρόπο να σωθούμε, αλλά εξαιτίας της αμελείας μας μένουμε πίσω στη σωτηρία”.

84. Είπε ο αββάς Υπερέχιος:

“Η σκέψη σου ας είναι παντοτινά στη Βασιλεία των Ουρανών και γρήγορα θα την κληρονομήσεις”.

85. Είπε ακόμη:

“Η ζωή του μοναχού ας μιμείται τη ζωή των αγγέλων και να κατακαίει την αμαρτία”.

97. Είπε Γέροντας:

“Όπως κανένας δεν μπορεί να βλάψει αυτόν που στέκεται κοντά στον βασιλιά, έτσι ούτε ο Σατανάς μπορεί να κάνει κάτι εις βάρος μας, αν η ψυχή μας είναι κοντά στον Θεό. Γιατί λέει: “Πλησιάστε με και θα σας πλησιάσω κι εγώ”.

Αλλά επειδή συνεχώς παίρνουν αέρα τα μυαλά μας, εύκολα αρπάζει ο εχθρός την ταλαίπωρη ψυχή μας και τη ρίχνει στα άτιμα πάθη”.

99. Έλεγαν για κάποιον Γέροντα ότι όταν του έλεγε ο λογισμός:

“Άσε την σημερινή ημέρα και αύριο μετανοείς”, αντέκρουε τον λογισμό λέγοντας:

“Όχι, σήμερα θα μετανοήσω και αύριο ας γίνει το θέλημα του Θεού”.

119. Είπε Γέροντας:

“Να σκέφτεσαι πάντοτε τα καλά, για να τα κάνεις και πράξη. Καμιά σκέψη του ανθρώπου δεν ξεφεύγει από τον Θεό.

Να κρατάς τον νου σου καθαρό από κάθε κακό”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

Για την αδιάλειπτη και νηφάλια προσευχή

8. Είπε ο αββάς Ευάγριος:

“Είναι μεγάλη υπόθεση να προσεύχεται ο άνθρωπος χωρίς να περισπάται και μεγαλύτερη είναι να ψάλλει χωρίς να περισπάται”.

9. Είπε πάλι:

“Όταν εμφανισθεί στην καρδιά σου λογισμός πού σε καταπολεμεί, μη ζητάς στην προσευχή σου άλλα αντ’ άλλων, αλλά ακόνιζε εναντίον του εχθρού το ξίφος των δακρύων”.

15. Ρώτησαν κάποιοι τον αββά Μακάριο:

“Πώς πρέπει να προσευχόμαστε;”

Και ο Γέροντας τους είπε:

“Δεν χρειάζεται να φλυαρούμε, αλλά να υψώνουμε τα χέρια και να λέμε:

"Κύριε, όπως θέλεις και όπως γνωρίζεις, ελέησέ με".

Και αν προμηνύεται πόλεμος:

"Κύριε, βοήθει με", και γνωρίζει ο ίδιος τι μας συμφέρει και θα μας ελεήσει”.

16. Είπε ο αββάς Μωυσής:

“Εάν δεν συμφωνήσει η πράξη με την προσευχή, είναι χαμένος ο κόπος σου”.

Και τον ρώτησε άλλος αδελφός:

“Και τι σημαίνει να συμφωνεί πράξη και προσευχή;”

“Σημαίνει -είπε ο Γέροντας- αυτά για τα οποία προσευχόμαστε να μας απαλλάξει ο Θεός, να μην τα κάνουμε πια.

Γιατί όταν ο άνθρωπος παραιτείται από τα θελήματά του, τότε ο Θεός γίνεται φίλος του και δέχεται την προσευχή του”.

22. Είπε πάλι:

“Για κάθε τι πού θα το υπομείνεις με φιλόσοφη διάθεση, θα βρεις τον καρπό του στην ώρα της προσευχής”.

23. Είπε επίσης:

“Εάν επιθυμείς να προσευχηθείς, όπως πρέπει, μη λυπήσεις καμιά ψυχή, αλλιώς, χαμένος ο κόπος σου”.

24. “Να μη θέλεις οι υποθέσεις σου να προχωρούν, όπως εσύ νομίζεις, αλλά όπως αρέσει στον Θεό. Έτσι θα είσαι ατάραχος και θα ευχαριστείς στην προσευχή σου τον Θεό”.

28. Έλεγαν για κάποιον Γέροντα ότι επί τέσσερις μήνες επισκεπτόταν κάποιον αδελφό στη Σκήτη και ούτε μια φορά δεν τον βρήκε εύκαιρο. Κάποια άλλη φορά πού τον επισκέφθηκε πάλι και στάθηκε έξω από την πόρτα, τον άκουσε θρηνώντας να λέει:

“Κύριε, μήπως δεν φτάνει στα αυτιά σου η κραυγή μου; Ελέησέ με, για τις αμαρτίες μου είναι που μοχθώ έτσι παρακαλώντας σε”.

34. Είπε Γέροντας:

“Όταν ο άνθρωπος προσέχει να μην βλάψει τον πλησίον, τότε ενθαρρύνεται ο λογισμός του ότι η προσευχή του έγινε δεκτή από τον Θεό.

Αν όμως βλάψει τον πλησίον, η προσευχή του γίνεται σιχαμερή και είναι απαράδεκτη.

Γιατί ο στεναγμός του αδικημένου δεν πρόκειται να αφήσει την προσευχή του άδικου ανθρώπου να φθάσει ενώπιον του Θεού”.

35. Είπε επίσης:

“Εάν ακούσεις για κάποιον ότι σε έβρισε, και σε επισκεφθεί, μην του δείξεις ότι το έμαθες, αλλά χαριτολόγησε μαζί του και καλοσύνεψε το πρόσωπό σου απέναντί του, για να έχεις παρησία στην προσευχή σου”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ΄

Είναι ανάγκη να φιλοξενούμε και να ελεούμε με ιλαρότητα

1. Είπε ο αββάς Απολλώς για την υποδοχή των αδελφών:

“Καθώς έρχονται οι αδελφοί, πρέπει να υποκλινόμαστε με σεβασμό, την ώρα εκείνη στον Θεό υποκλινόμαστε και όχι σ’ αυτούς. Γιατί λέει "είδες τον αδελφό σου, είδες τον Θεό σου". Και αυτό, κατά τη μαρτυρία της Γραφής, το έχουμε παραλάβει από τον Αβραάμ. Ακόμη όταν τους υποδέχεστε, να σπεύδετε μ’ όλη σας την καλή διάθεση να τους αναπαύσετε. Και αυτό το γνωρίζουμε από το παράδειγμα του Λώτ που με την επιμονή του φιλοξένησε τους αγγέλους”.

2. Έλεγε ο μακαριστός Επιφάνιος ότι με πάρα πολύ μικρό αντάλλαγμα πουλάει ο Θεός τα αγαθά του σ’ εκείνους που σπεύδουν να τα αγοράσουν, για ένα κομματάκι ψωμί, ένα τιποτένιο ρούχο, ένα ποτήρι κρύο νερό, έναν οβολό.

Πρόσθετε και τούτο: Όταν ο άνθρωπος δανείζεται από άλλον άνθρωπο, είτε γιατί είναι πολύ φτωχός είτε για να βελτιώσει κάπως τη ζωή του, την ώρα που επιστρέφει το δάνειο εκφράζει βέβαια την μεγάλη του ευγνωμοσύνη, αλλά το εξοφλεί κρυφά, επειδή ντρέπεται. Ενώ ο δεσπότης Θεός ενεργεί

αντίστροφα. Δανείζεται κρυφά αλλά τα επιστρέφει ενώπιον αγγέλων, αρχαγγέλων και δικαίων ψυχών.

13. Αδελφός είπε στον αββά Ποιμένα:

“Εάν δώσω στον αδελφό μου λίγο ψωμί ή κάτι άλλο, οι δαίμονες μολύνουν την πράξη αυτή σαν να γίνεται από ανθρωπαρέσκεια”.

Απαντά ο Γέροντας:

“Κι αν ακόμη γίνεται από ανθρωπαρέσκεια, εμείς θα δώσουμε στον αδελφό ό,τι χρειάζεται”.

Και του είπε την εξής παραβολή:

“Δυο άνθρωποι ήσαν γεωργοί και κατοικούσαν στην ίδια πόλη. Ο ένας απ’ αυτούς έσπειρε και είχε λίγη σοδειά και ακάθαρτη.

Ο άλλος αμέλησε και δεν έσπειρε, γι αυτό δεν είχε καθόλου σοδειά. Αν έπεφτε πείνα, ποιος από τους δυο θα είχε να ζήσει;”

“Αυτός που έβγαλε τη λίγη και ακάθαρτη σοδειά” αποκρίθηκε ο αδελφός.

“Έτσι λοιπόν κι εμείς -λέει ο Γέροντας- ας σπέρνουμε λίγα, έστω και ακάθαρτα, για να μην πεθάνουμε από την πείνα”.

14. Αδελφός επισκέφθηκε τον αββά Ποιμένα μετά από τις δυο πρώτες εβδομάδες της Σαρακοστής.

Εξαγόρευσε τους λογισμούς του και καθώς αναπαύθηκε η ψυχή του, του λέει:

“Παρά λίγο θα εμπόδιζα τον εαυτό μου να έρθει σήμερα εδώ”.

“Γιατί;” τον ρωτά ο Γέροντας.

“Σκέφθηκα -του λέει ο αδελφός- μην τυχόν δεν μου ανοίξετε, επειδή είναι η περίοδος της Σαρακοστής”.

Και ο αββάς Ποιμήν αποκρίνεται:

“Εμείς δεν μάθαμε να κλείνουμε την ξύλινη θύρα, αλλά μάλλον τη θύρα της γλώσσας”.

15. Παρακάλεσε ο αββάς Θεόδωρος της Φέρμης τον αββά Παμβώ:

“Πές μου έναν λόγο”.

Και με πολλή δυσκολία ο Γέροντας του είπε:

“Θεόδωρε, πήγαινε και να ‘σαι σπλαχνικός προς όλους. Γιατί η ευσπλαχνία βρίσκει πάντα παρησία ενώπιον του Θεού”.

26. Αδελφός επισκέφθηκε κάποιον αναχωρητή και φεύγοντας του λέει:

“Συγχώρεσέ με, αββά, γιατί σε εμπόδισα από τον κανόνα σου”.

“Ο δικός μου κανόνας -αποκρίθηκε- είναι να σε αναπαύσω και να σε στείλω ειρηνικό”.

27. Κάποιος αναχωρητής έμενε πολύ κοντά σε κοινόβιο και έκανε πολλή άσκηση.

Συνέβη να πάνε κάποιοι στο κοινόβιο και πίεσαν κι αυτόν να φάει εκτός της ορισμένης ώρας του.

Κατόπιν τον ρώτησαν οι αδελφοί:

“Την ώρα εκείνη δεν στενοχωρήθηκες, αββά;”

Κι εκείνος είπε:

“Η στενοχώρια η δική μου είναι, αν κάνω το δικό μου θέλημα”.

31. Δυο αδελφοί επισκέφθηκαν κάποτε έναν Γέροντα, ο οποίος συνήθιζε να μην τρώει κάθε μέρα. Όταν όμως είδε τους αδελφούς χάρηκε και είπε ότι η νηστεία έχει μισθό, αλλά εκείνος πού τρώει χάριν της αγάπης εκπληρώνει δυο εντολές, μία γιατί παραιτείται από το δικό του θέλημα και άλλη γιατί εφαρμόζει την κατεξοχήν εντολή του Θεού, αναπαύοντας τους αδελφούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΔ΄

Περί υπακοής

1. Είπε ο αββάς Αντώνιος:

“Η υπακοή που συνοδεύεται με την εγκράτεια υποτάσσει θηρία”.

9. Έλεγαν για τον αββά Σιλουανό ότι είχε έναν μαθητή, πού τον έλεγαν Μάρκο. Αυτός είχε μεγάλη υπακοή και ήταν καλλιγράφος. Ο Γέροντας τον αγαπούσε ιδιαίτερα για την υπακοή του. Είχε και άλλους ένδεκα μαθητές, οι οποίοι στενοχωρούνταν, γιατί αυτόν τον αγαπούσε παραπάνω απ’ αυτούς. Το έμαθαν οι Γέροντες και λυπήθηκαν. Πήγαν λοιπόν κάποια μέρα και άρχισαν να τον ελέγχουν. Τους πήρε μαζί του, βγήκαν έξω και κτύπησε ένα - ένα τα κελιά λέγοντας:

“Αδελφέ τάδε, έλα, γιατί σε χρειάζομαι”.

Αλλά κανείς απ’ αυτούς δεν τον ακολούθησε αμέσως.

Πήγε και στο κελί του Μάρκου και κτύπησε λέγοντας:

“Μάρκο”.

Εκείνος μόλις άκουσε τη φωνή του Γέροντα, αμέσως πήδησε έξω, και τον έστειλε σε διακονία.

Λέει τότε στους Γέροντες:

“Πού είναι οι άλλοι αδελφοί, Πατέρες;”

Μπήκε κατόπιν στο κελί του αδελφού να δει την καλλιγραφία πού έκανε, και παρατήρησε ότι είχε ξεκινήσει να κάνει το όμικρον αλλά μόλις άκουσε τον Γέροντα, δεν έστριψε την πέννα να το ολοκληρώσει. Του είπαν τότε οι Γέροντες:

“Πράγματι, αυτόν που εσύ αγαπάς, αββά, αυτόν και εμείς αγαπούμε, γιατί και ο Θεός τον αγαπά”.

13. Είπε ο αββάς Μιώς, ότι η αληθινή υπακοή έχει αντάλλαγμα την υπακοή.

Όταν κανείς υπακούει στον Θεό, τον ακούει και ο Θεός.

14. Ο αββάς Μωυσής είπε σ' έναν αδελφό:

“Άς αποκτήσουμε την υπακοή, η οποία γεννάει την ταπείνωση, την υπομονή, τη μακροθυμία, την κατάνυξη, την αγάπη προς τους αδελφούς και προς όλους τους ανθρώπους, και αυτά είναι τα πολεμικά μας όπλα”.

15. Είπε επίσης:

“Έμπρός, αδελφέ, για την αληθινή υπακοή.

- Σ' αυτήν υπάρχει ταπείνωση,
- σ' αυτήν υπάρχει δύναμη,
- σ' αυτήν υπάρχει χαρά,
- σ' αυτήν υπάρχει υπομονή,
- σ' αυτήν υπάρχει μακροθυμία,
- σ' αυτήν υπάρχει η φιλαδελφία,
- σ' αυτήν υπάρχει κατάνυξη,
- σ' αυτήν υπάρχει αγάπη.

Γιατί αυτός που έχει καλή υπακοή, ήδη έχει εφαρμόσει όλες τις εντολές του Θεού”.

16. Είπε πάλι:

“Μοναχός νηστευτής πού είναι υποτακτικός σε πνευματικό πατέρα, αλλά δεν έχει υπακοή και ταπείνωση, αυτός ο μοναχός δεν θα αποκτήσει καμιά αρετή, αλλ’ ούτε και ξέρει τι θα πει μοναχός”.

25. Είπε η αμμάς Συγκλητική:

“Εφόσον είμαστε σε κοινόβιο, το προβάδισμα το δίνουμε στην υπακοή μάλλον και όχι στην άσκηση. Γιατί αυτή κατευθύνει στην υπερηφάνεια, ενώ η υπακοή στην ταπεινοφροσύνη”.

26. Είπε επίσης:

“Πρέπει με διάκριση να διευθετούμε τα πράγματα της ψυχής. Έτσι, μένοντας σε κοινόβιο μην επιδιώκουμε ό,τι αρέσει σε μας, ούτε να υπηρετούμε τη δική μας γνώμη, αλλά να πειθαρχούμε στον πνευματικό μας πατέρα πού του εμπιστευθήκαμε. Παραδώσαμε τον εαυτό μας σε εξορία, δηλαδή αποξενωθήκαμε από τις κοσμικές φροντίδες. Απ’ ό,τι αποξενωθήκαμε, μην αναζητούμε τα ίδια. Εκεί είχαμε δόξα, εδώ ατιμία, εκεί αφθονία τροφών, εδώ και του ψωμιού ακόμη τη στέρηση”.

27. Είπε ο αββάς Υπερέχιος:

“Θησαυρός μεγάλης αξίας είναι η υπακοή του μοναχού. Αυτός που την έχει θα εισακουσθεί από τον Θεό και θαρρετά θα σταθεί δίπλα στον Εσταυρωμένο. Γιατί ο Εσταυρωμένος Κύριος υπάκουσε μέχρι θανάτου”.

29. Έλεγαν οι Γέροντες ότι εάν κάποιος έχει εμπιστοσύνη σ’ έναν πνευματικό πατέρα και παραδίνει τον εαυτόν του σ’ αυτόν διά της υπακοής, δεν έχει ανάγκη να ‘ναι στραμμένη η προσοχή του στις εντολές του Θεού, αλλά στον πατέρα του να καταθέτει τα θελήματά του και δεν θα τον κατηγορήσει ο Θεός. Γιατί τίποτε δεν ζητάει ο Θεός τόσο από τους αρχαρίους, όσο τον μεγάλο κόπο της υπακοής.

35. Είπε Γέροντας:

“Αδελφοί, από τα πρώτα που είπε ο Σωτήρας στους μαθητές του ήταν ότι θα έχετε θλίψη και στενοχώρια. Και εκείνος που αποφεύγει την αρχή, χάνει τη γνώση του Θεού. Όπως ακριβώς στα παιδιά προσφέρονται τα γράμματα και είναι η αρχή της μόρφωσης, ώστε να αποκτήσουν και την γνώση, έτσι και ο μοναχός μένοντας υπάκουος μέσα σε κόπους και σε θλίψεις, γίνεται συγκληρονόμος Χριστού και υιός του Θεού.

36. Είπε Γέροντας:

“Αυτά ζητάει ο Θεός από τους χριστιανούς:

Να υπακούει ο χριστιανός στις άγιες Γραφές, αυτά που λέγονται να τα εφαρμόζει και να πειθαρχεί στους ορθόδοξους ποιμένες και Πατέρες”.

39. Κάποιος αδελφός πού ήταν υποταγμένος, έτσι όπως ο Θεός θέλει, σε πνευματικό και άγιο Γέροντα, του είπε μια μέρα:

“Πάτερ, επειδή η αγία Γραφή λέει ότι περνώντας μέσα από πολλές θλίψεις θα εισέλθουμε στη Βασιλεία των Ουρανών, και βλέπω ότι εγώ δεν έχω καμιά θλίψη, τι πρέπει να κάνω, μην τυχόν χάσω την ψυχή μου;”

Ο Γέροντας τα άκουσε και του λέει:

“Να μην στενοχωριέσαι καθόλου, εσύ δεν έχεις ευθύνη. Καθένας, πού βάζει τον εαυτό του σε υπακοή στους Πατέρες, αυτή την αμεριμνία και την ανάπαυση εξασφαλίζει”.

ΤΟΜΟΣ Δ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ΄

Περί ταπεινοφροσύνης

1. Ο αββάς Αντώνιος βυθίζοντας κάποια φορά βαθιά τη σκέψη του στου Θεού την κρίση ζήτησε να μάθει:

«Κύριε, είπε, πώς μερικοί ζουν λίγα χρόνια και πεθαίνουν, ενώ άλλοι φτάνουν στα βαθιά γεράματα;

Γιατί κάποιοι ζουν μέσα στη φτώχεια και άλλοι πλουτίζουν;

Και πώς συμβαίνει άδικοι να πλουτίζουν και δίκαιοι άνθρωποι να 'ναι φτωχοί;»

Άκουσε τότε μια φωνή να του λέει:

«Αντώνιε, τον εαυτό σου πρόσεχε. Αυτά είναι κρίματα Θεού και δεν σου συμφέρει να τα μάθεις».

2. Είπε ο αββάς Αντώνιος στον αββά Ποιμένα ότι η σπουδαιότερη εργασία που έχει να κάνει ο άνθρωπος είναι να αναλαμβάνει την ευθύνη των σφαλμάτων του ενώπιον του Θεού και να αναμένει πειρασμό μέχρι τελευταίας του πνοής.

3. Είπε επίσης:

«Είδα όλες τις παγίδες του διαβόλου απλωμένες πάνω στη γη και στενάζοντας είπα: Ποιος άραγε μπορεί να τις προσπεράσει αυτές;

Και άκουσα μια φωνή να μου λέει: Η ταπεινοφροσύνη».

4. Όποιος δεν δοκιμάστηκε σε πειρασμούς -είπε άλλη φορά- δεν θα μπορέσει να μπει στη Βασιλεία του Θεού.

5. Επισκέφθηκαν κάποτε Γέροντες τον αββά Αντώνιο, μαζί τους ήταν και ο αββάς Ιωσήφ.

Θέλοντας ο Γέροντας να τους δοκιμάσει, τους είπε ένα ρητό από την αγία Γραφή και άρχισε από τους νεώτερους να τους ρωτάει ποιο είναι το νόημά του.

Ο καθένας έλεγε όπως το καταλάβαινε, και ο Γέροντας του απαντούσε:

«Δεν το βρήκες».

Τελευταίο απ' όλους ρώτησε τον αββά Ιωσήφ:

«Εσύ τι νομίζεις ότι σημαίνει ο λόγος αυτός;»

«Δεν γνωρίζω» απάντησε εκείνος.

Λέει τότε ο αββάς Αντώνιος:

«Οπωσδήποτε ο αββάς Ιωσήφ βρήκε τον δρόμο, γιατί είπε: δεν γνωρίζω».

6. Έκαναν έφοδο κάποτε οι δαίμονες στον αββά Αρσένιο μέσα στο κελί του και τον ταλαιπωρούσαν.

Έφθασαν κάποια στιγμή οι διακονητές του και καθώς ήσαν έξω από το κελί, τον άκουσαν να κραυγάζει προς τον Θεό και να λέει:

«Θεέ μου, μη με εγκαταλείψεις. Δεν έκανα τίποτε το καλό ενώπιόν σου αλλά βοήθησέ με κατά την αγαθότητά σου να βάλω αρχή».

23. Ρωτήθηκε ο αββάς Αμμωνάς τι είναι «η στενή και τεθλιμμένη οδός».

Και αποκρίθηκε:

«Η στενή και τεθλιμμένη οδός είναι να πολεμάει ο άνθρωπος τους λογισμούς του και να κόβει τα δικά του θελήματα από αγάπη για τον Θεό.

Και αυτό σημαίνει το ρητό: Εγκαταλείψαμε εμείς τα πάντα και σε ακολουθήσαμε».

28. Έλεγε ο μακαριστός Γρηγόριος ο Θεολόγος:

«Πώς θα κατέβουμε προς την σωτήρια ταπεινοφροσύνη, χωρίς να εγκαταλείψουμε τον ολέθριο όγκο της υπερηφάνειας; Εάν παντοτινά επιδιώκουμε την ταπεινοφροσύνη και δεν αδιαφορούμε σε καμιά περίπτωση, με την ιδέα ότι τάχα δεν βλαπτόμαστε από αυτό. Διότι η ψυχή εξομοιώνεται προς το αντικείμενο με το οποίο ασχολείται και διαπλάθεται σύμφωνα μ' αυτά που πράττει και παίρνει το ανάλογο σχήμα μ' αυτά.

Για σένα λοιπόν και η εμφάνιση και το ένδυμα, το βάδισμα όσο και το κάθισμα, η τροφή και η όλη εικόνα της ζωής σου, ακόμη και το στρώσιμο του κρεβατιού και το σπίτι και τα αντικείμενα που υπάρχουν μέσα σ' αυτό, όλα ας είναι προσαρμοσμένα για λιτή ζωή. Αλλά και η ψαλμωδία και το άσμα και η καλή συμπεριφορά προς τον πλησίον, και αυτά ας κλίνουν προς τη λιτότητα περισσότερο παρά στην υπερβολή.

Μην κομπάζεις, σε παρακαλώ, με λόγους επιδεικτικούς, ούτε με άσματα υπερβολικά καλλίφωνα, ούτε με συζητήσεις υπερήφανες και δυσνόητες, αλλά σε όλα να αφαιρείς από το μέγεθος.

Καλοσυνάτος μεταξύ των φίλων, ήπιος στον υπηρέτη, ανεξίκακος στους θρασείς, φιλόανθρωπος στους ανήμπορους, η παρηγοριά σ' όσους υποφέρουν, παρών σ' όσους θλίβονται, μ' ένα λόγο μη παραβλέποντας κανέναν, γλυκός όταν απευθύνεσαι σε κάποιον, ανοιχτόκαρδος στην εξυπηρέτηση, πρόθυμος και καταδεκτικός προς όλους».

30. Έλεγε ο αββάς Επιφάνιος:

«Η Χαναναία κραυγάζει και εισακούεται, η αιμορροούσα σωπαίνει και καλοτυχίζεται, ο Φαρισαίος μιλάει δυνατά και καταδικάζεται, ο Τελώνης ούτε ανοίγει το στόμα και δικαιώνεται».

31. Είπε ο αββάς Ευάγριος: Αρχή σωτηρίας είναι το να καταδικάζεις τον εαυτό σου.

40. Είπε επίσης ότι αυτός που έχει ταπείνωση δεν έχει γλώσσα να πει σε κάποιον ότι είναι αμελής ή να αντιμιλήσει σ' εκείνον ο οποίος τον ταλαιπωρεί, ούτε έχει μάτια να δει ή να αντιληφθεί άλλου ανθρώπου ελαττώματα, ούτε αυτιά ν' ακούσει πράγματα που δεν ωφελούν την ψυχή του. Στόμα δεν έχει να φανερώσει ελαττώματα κάποιου ή να θλίψει κάποιον με τα λόγια του ούτε έχει ενδιαφέροντα με κάποιον εκτός των δικών του αμαρτημάτων. Αντίθετα, είναι ειρηνικός προς όλους τους ανθρώπους, γιατί αυτό είναι εντολή του Κυρίου και όχι γιατί χαρίζεται κάποια άλλη αδυναμία. Γιατί κι αν νηστεύει κανείς όλη την εβδομάδα και κάνει πολλούς κόπους έξω από την πορεία αυτή, πάνε χαμένοι όλοι οι κόποι του.

41. Είπε ο αββάς Ησαίας:

«Η συνειδητή παράδοση του εαυτού μας στον Θεό, και η υπακοή στις εντολές του με ταπείνωση, φέρνουν την αγάπη και η αγάπη φέρνει την απάθεια».

43. Ρώτησαν τον αββά Ησαία τι είναι ταπείνωση, κι εκείνος είπε:

«Ταπείνωση είναι να θεωρούμε τον εαυτό μας πιο αμαρτωλό απ' όλους τους ανθρώπους και να εξουθενώνουμε τον εαυτό μας ότι τίποτε καλό δεν κάναμε ενώπιον του Θεού.

Και η εργασία της ταπείνωσης είναι η εξής: Να σιωπούμε, να μη ψηφίζουμε τον εαυτό μας σε καμιά περίπτωση, να μην είμαστε φιλόνικοι, να είμαστε έτοιμοι για υποταγή, με το βλέμμα χαμηλωμένο, τον θάνατο να έχουμε πρό οφθαλμών, να μην χρησιμοποιούμε το ψέμα και τον αργό λόγο. Να μην αντιμιλούμε στον μεγαλύτερο, να μη θέλουμε να περάσει ο λόγος μας, να υπομένουμε τις περιφρονήσεις, να μισήσουμε την ανάπαυση, να βιάζουμε τον εαυτό μας σε κάθε περίπτωση, να είμαστε νηφάλιοι, να κόψουμε το θέλημά μας, να μην προκαλούμε κανέναν και να μη φθονούμε κανένα».

46. «Ας μη μιλάει η γλώσσα σου -είπε άλλη φορά- αλλά η πράξη. Ο λόγος σου νά' ναι ταπεινός περισσότερο απ' ό,τι η πράξη.

Μην μιλήσεις ερήμην της συνειδήσεώς σου και μη διδάξεις χωρίς ταπείνωση, για να δεχθεί η γη τον σπόρο σου».

49. Βρέθηκε κάποτε ο αββάς Θεόδωρος με αδελφούς και την ώρα που έτρωγαν, ευλαβικά έπαιρναν τα ποτήρια, αμίλητοι, αλλά δεν έλεγαν το «συγχώρησον». Είπε τότε ο αββάς Θεόδωρος: «Έχασαν οι μοναχοί την ευγένειά τους, να λένε: συγχώρησον».

50. Ο ίδιος είπτε:

«Καμιά αρετή δεν μπορεί να συγκριθεί με το να μην εξουθενώνουμε τους άλλους».

59. Έλεγε ο αββάς Ιωάννης:

«Η πόρτα του ουρανού είναι η ταπείνωση.

Και οι Πατέρες μας, περνώντας με χαρά μέσα από πολλές καταφρονήσεις, μπήκαν στην πόλη του Θεού».

60. Είπτε επίσης: «Η ταπεινοφροσύνη και ο φόβος του Θεού είναι πάνω απ' όλες τις αρετές».

61. Ρώτησε κάποια φορά:

«Ποιος πούλησε τον Ιωσήφ;»

«Οι αδελφοί του» αποκρίθηκε ένας αδελφός.

«Όχι» του λέει ο Γέροντας, «η ταπείνωσή του τον πούλησε, γιατί μπορούσε να πεί «είμαι αδελφός τους» και να αντιδράσει, αλλά σώπασε και χάρη στην ταπείνωση πούλησε τον εαυτό του. Και η ταπείνωσή του τον κατέστησε άρχοντα στην Αίγυπτο».

62. Είπτε ο αββάς Ιωάννης:

«Αφήσαμε το ελαφρύ φορτίο, δηλαδή το να μεμφόμεστε τον εαυτό μας και κουβαλάμε το βαρύ, δηλαδή το να δικαιώνουμε τον εαυτό μας».

63. Ο ίδιος καθόταν στη σύναξη και στέναξε μη γνωρίζοντας ότι κάποιος είναι πίσω του.

Όταν το κατάλαβε, έβαλε μετάνοια λέγοντας: «Συγχώρεσέ με, αββά, είμαι ακόμη ακατήχητος».

76. Ρώτησε αδελφός τον αββά Κρόνιο:

«Με ποιόν τρόπο φθάνει ο άνθρωπος στην ταπεινοφροσύνη;»

«Με τον φόβο του Θεού» απαντά ο Γέροντας.

«Και τι κάνοντας -ρωτάει πάλι ο αδελφός- φθάνει στον φόβο του Θεού;»
«Όπως τα βλέπω εγώ -λέει ο Γέροντας- με το να περιμαζεύει τον εαυτό του από κάθε τι και να τον δίνει σε κόπο σωματικό με όση δύναμη έχει, και να θυμάται την έξοδό του από τον κόσμο αυτό και την κρίση του Θεού».

81. Ρώτησαν τον αββά Λογγίνο:

«Ποια απ' όλες τις αρετές είναι μεγαλύτερη, πάτερ;»

Και ο Γέροντας είπε:

«Σκέφτομαι ότι όπως η υπερηφάνεια είναι η χειρότερη απ' όλες τις αμαρτίες, αφού κι από τον ουρανό έριξε κάποιους, αντίστοιχα και η ταπεινοφροσύνη έχει τη δύναμη και απ' αυτά τα απύθμενα βάθη να ανεβάσει πάνω τον άνθρωπο, έστω κι αν έχει αμαρτήσει όσο και ο διάβολος. Γι αυτό και ο Κύριος μακαρίζει αυτούς που έχουν ταπεινό φρόνημα».

84. Πήγαινε κάποτε ο αββάς Μακάριος από το Έλος στο κελί του κρατώντας βλαστούς.

Και ξαφνικά τον συναντάει ο διάβολος πάνω στον δρόμο μ' ένα δρεπάνι στο χέρι.

Έκανε να τον χτυπήσει αλλά δεν το κατόρθωσε και του λέει:

«Πολλή αντίσταση υπάρχει σε σένα, Μακάριε, γιατί η δύναμή μου δεν ενεργεί επάνω σου. Ό,τι κάνεις, κάνω κι εγώ, εσύ νηστεύεις, νηστεύω κι εγώ, εσύ αγρυπνείς, εγώ δεν κοιμάμαι καθόλου. Ένα πράγμα μόνο είναι στο οποίο με νικάς».

«Και ποιο είναι αυτό;» τον ρωτάει ο αββάς Μακάριος.

«Η ταπείνωσή σου -απαντά- και γι αυτό δεν μπορώ να σε νικήσω».

93. Είπε ο αββάς Μωυσής:

«Εάν ο άνθρωπος δεν κρατά μέσα στην καρδιά του ότι είναι αμαρτωλός, ο Θεός δεν τον εισακούει».

«Και τι σημαίνει -ρωτάει ο αδελφός- να κρατάς στην καρδιά σου ότι είσαι αμαρτωλός;»

Και απαντά ο Γέροντας:

«Εκείνος που σηκώνει συνειδητά τις αμαρτίες του, δεν βλέπει τις αμαρτίες του πλησίον».

94. Αδελφός ρώτησε τον αββά Μωυσή:

«Σε κάθε κόπο που κάνει ο άνθρωπος, τι είναι αυτό που θα τον βοηθήσει;»

«Ο Θεός, -του απαντά ο Γέροντας- είναι αυτός πού βοηθάει, διότι είναι γραμμένο στη Γραφή:

Ο Θεός είναι καταφυγή και δύναμή μας και βοηθός πανίσχυρος στις θλίψεις πού μας βρίσκουν».

«Και οι νηστείες -ξαναρωτά ο αδελφός- και οι αγρυπνίες που κάνει ο άνθρωπος, τι σκοπό έχουν;»

«Αυτές -του λέει ο Γέροντας- ταπεινώνουν την ψυχή. Και η Γραφή λέει: Δες την ταπείνωσή μου και τον κόπο μου και συγχώρεσε όλες τις αμαρτίες μου.

Και εάν η ψυχή θα φέρει τους καρπούς αυτούς, θα την σπλαχνιστεί ο Θεός χάρη σ' αυτά».

96. Είπε ο αββάς Ματώης:

«Όσο περισσότερο προσεγγίζει ο άνθρωπος τον Θεό, τόσο πιο πολύ αμαρτωλό χαρακτηρίζει τον εαυτό του.

Ο προφήτης Ησαΐας όταν είδε τον Θεό αποκαλούσε τον εαυτό του ταλαίπωρο και βρωμερό».

97. Έλεγε επίσης:

«Όταν ήμουν νέος, είχα τον λογισμό ότι ίσως κάποια καλή εργασία κάνω.

Τώρα όμως που γέρασα, βλέπω ότι καμιά καλή εργασία δεν έχω κάνει».

98. Αδελφός επισκέφθηκε τον αββά Ματώη και του λέει:

«Πώς οι Σκητιώτες έκαναν περισσότερα απ' αυτά πού λέει η Γραφή αγαπώντας τους εχθρούς τους παραπάνω από τον εαυτό τους;»

Και ο αββάς Ματώης του είπε:

«Εγώ μέχρι τώρα ακόμη δεν έχω καταφέρει να αγαπώ σαν τον εαυτό μου εκείνον που με αγαπά».

102. Αδελφός ρώτησε τον αββά Ματώη:

«Τι να κάνω πού με στενοχωρεί η γλώσσα μου, γιατί σαν βρεθώ ανάμεσα σε ανθρώπους, δεν μπορώ να την συγκρατήσω και τους κατακρίνω για κάθε καλή πράξη αλλά και τους ελέγχω. Τι να κάνω λοιπόν;»

Και ο Γέροντας αποκρίθηκε:

«Εάν δεν μπορείς να κυριαρχήσεις στη γλώσσα σου, πάνε να ζήσεις μόνος, γιατί αυτό είναι αδυναμία σου. Αυτός που μένει μαζί με αδελφούς, δεν πρέπει να είναι τετράγωνος, αλλά στρογγυλός για να κυλάει προς όλους».

Και πρόσθεσε ο Γέροντας:

«Το ότι ζω μόνος δεν είναι από αρετή αλλά από αδυναμία. Δυνατοί είναι αυτοί που βάζουν τον εαυτό τους ανάμεσα σε ανθρώπους».

107. Είπε ο αββάς Ξάνθιος:

«Το σκυλί είναι σε καλύτερη μοίρα από μένα, διότι και αγάπη έχει και δεν θα κριθεί».

112. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

«Έχουμε πολλούς πειρασμούς, γιατί δεν αποδεχόμαστε την τάξη στην οποία είμαστε, καθώς και το όνομά μας, όπως μας λέει η Γραφή. Δεν βλέπουμε τη γυναίκα τη Χαναναία που αποδέχθηκε τον χαρακτηρισμό που της έκανε ο Κύριος και γι' αυτό την ανέπαυσε;

Επίσης την Αβιγαία που είπε στον Δαβίδ: Εγώ έφταιξα, κι εκείνος την άκουσε και την αγάπησε;

Η Αβιγαία εκπροσωπεί την ψυχή και ο Δαβίδ την Θεότητα.

Εάν λοιπόν η ψυχή μεμφθεί τον εαυτό της ενώπιον του Κυρίου, ο Κύριος την αγαπά».

113. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

«Μην έχεις περί πολλού τον εαυτό σου, αλλά να προσκολληθείς σε άνθρωπο που η ζωή του είναι σωστή».

114. Αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

«Το υψηλό φρόνημα τι είναι;»

Και ο Γέροντας του είπε:

«Το να υπεραμύνεσαι το δίκιο σου».

121. Αδελφός είπε στον αββά Ποιμένα:

«Εάν πέσω σε ελεεινό παράπτωμα, με κατάτρωει ο λογισμός μου κατηγορώντας με «πώς έγινε και έπεσες;»

Και ο Γέροντας του λέει:

«Όποια ώρα πέσει ο άνθρωπος σε κάποιο σφάλμα και πει «ήμαρτον», αμέσως παύει ο λογισμός».

125. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

«Ο άνθρωπος έχει ανάγκη από την ταπεινοφροσύνη και τον φόβο του Θεού όλη την ώρα, όπως συμβαίνει με την αναπνοή από τη μύτη του».

127. Είπε επίσης:

«Το να είναι παραδομένος κανείς στον Θεό με απόλυτη εμπιστοσύνη, το να μην έχει περί πολλού τον εαυτό του και το να παραιτείται από το θέλημά του, αυτά είναι εργαλεία της ψυχής».

129. Είπε ο αββάς Ποιμήν ότι ο μακάριος αββάς Αντώνιος έλεγε:

«Η μεγάλη δύναμη του ανθρώπου είναι το να αναλαμβάνει την ευθύνη των σφαλμάτων του ενώπιον του Κυρίου και να αναμένει πειρασμό μέχρι τελευταίας του αναπνοής».

133. Είπε πάλι:

«Να μην κάνεις το θέλημά σου. Ανάγκη είναι να ταπεινώνεις τον εαυτό σου για χάρη του αδελφού σου».

135. Είπε επίσης:

«Αυτό που γνωρίζει ένας άνθρωπος και πού δεν το τήρησε πώς μπορεί να το διδάξει στον άλλον;»

163. Κάποιος αδελφός ρώτησε τον αββά Σισόη:

«Ποια είναι η οδός που οδηγεί στην ταπείνωση;»

Και του απαντά ο Γέροντας:

«Η οδός που οδηγεί στην ταπεινοφροσύνη είναι: η εγκράτεια, η προσευχή στον Θεό και ο αγώνας να έχει κανείς τον εαυτό του κατώτερο από οποιονδήποτε άνθρωπο».

165. Είπε ο αββάς Σαρματάς:

«Προτιμώ άνθρωπο πού αμάρτησε, εάν κατάλαβε ότι αμάρτησε και μετανοεί, παρά άνθρωπο πού δεν αμάρτησε και έχει τον εαυτό του για ενάρετο».

172. Είπε κάποιος Γέροντας:

«Μη λες μόνο λόγια ταπείνωσης, αλλά να έχεις φρόνημα ταπεινό, γιατί χωρίς ταπεινοφροσύνη είναι αδύνατον να υψωθείς στην κατά Θεόν εργασία».

177. Ρώτησαν κάποιον Γέροντα πώς αποκτά η ψυχή ταπείνωση.

Και απάντησε:

«Όταν νοιάζεται μόνον για τα δικά της σφάλματα».

179. Είπε Γέροντας:

«Η ταπείνωση δεν οργίζεται, ούτε κάνει κάποιον να οργιστεί».

182. Είπε Γέροντας:

«Αυτόν που τον τιμούν ή τον επαινούν περισσότερο απ' ότι αξίζει, πολύ ζημιώνεται, ενώ εκείνος που δεν τιμάται καθόλου από τους ανθρώπους, θα δοξασθεί από τον Θεό».

187. Είπε Γέροντας:

«Σε κάθε πειρασμό μην κατηγορείς τους ανθρώπους αλλά μόνο τον εαυτό σου λέγοντας: εξαιτίας των αμαρτιών μου συμβαίνουν αυτά».

193. Είπε Γέροντας:

«Μην πιστέψεις μέσα σου πώς επαγρυπνείς για την σωτηρία σου πιο πολύ απ' τον αδελφό σου και πώς είσαι πιο ασκητικός απ' αυτόν, αλλά μ' ένα πνεύμα πτωχείας εν Χριστώ και με αγάπη ανυπόκριτη, να είσαι υποταγμένος στη χάρη του Χριστού για να μην σε βρει πνεύμα υπερηφάνειας και χάσεις τον κόπο σου. Γιατί έχει γραφεί: Αυτός που νομίζει ότι στέκεται καλά στα πόδια του, ας προσέξει μην πέσει. Να είναι αρτυμένη η ζωή σου με αλάτι μέσα στο πνεύμα του Κυρίου».

194. Είπε Γέροντας:

«Ουδέποτε ξέφυγα απ' τα μέτρα μου για ν' ανεβώ ψηλότερα, ούτε πάλι ταραχθήκα, γιατί αναγκάστηκα να ταπεινωθώ.

Η όλη φροντίδα μου είναι να παρακαλώ τον Θεό, ώσπου να με απαλλάξει απ' τον παλαιό άνθρωπο».

197. Σε κάποιον απ' τους αδελφούς παρουσιάστηκε ο διάβολος μετασχηματισμένος σε άγγελο φωτός και του 'πε:

«Εγώ είμαι ο Γαβριήλ και στάλθηκα σε σένα».

Κι εκείνος απάντησε:

«Πρόσεξε μήπως στάλθηκες για κάποιον άλλον, γιατί εγώ δεν είμαι άξιος».

Κι εκείνος αμέσως έγινε άφαντος.

198. Έλεγαν οι Γέροντες ότι κι αν ακόμη σου παρουσιαστεί πραγματικός άγγελος, μην το πιστέψεις, αλλά ταπεινώσου λέγοντας:

«Δεν είμαι άξιος να δω άγγελο, μια που ζω μέσα στην αμαρτία».

199. Έλεγαν για κάποιο Γέροντα ότι εκεί που καθόταν στο κελί του κι έκανε τον αγώνα του, έβλεπε φανερά μπροστά του τους δαίμονες και τους εξευτέλιζε.

Βλέποντας ο διάβολος τον εαυτό του να νικιέται απ' τον Γέροντα, πήγε και παρουσιάστηκε λέγοντας:

«Εγώ είμαι ο Χριστός».

Μόλις τον είδε ο Γέροντας έκλεισε τα μάτια του. Του λέει τότε ο διάβολος:

«Γιατί κλείνεις τα μάτια σου; Εγώ είμαι, ο Χριστός».

Του αποκρίθηκε ο Γέροντας:

«Εγώ δεν θέλω να δω εδώ τον Χριστό».

Και μόλις τ' άκουσε ο διάβολος έγινε άφαντος.

200. Σ' άλλο Γέροντα έλεγαν οι δαίμονες:

«Θέλεις να δεις τον Χριστό;»

Κι εκείνος τους είπε:

«Να χαθείτε και σεις και αυτά που λέτε. Εγώ πιστεύω στον Χριστό μου πού είπε: Εάν σας πει κάποιος, να, εδώ ο Χριστός, να, εκεί ο Χριστός, να μην πιστέψετε».

Κι αμέσως εξαφανίστηκαν.

208. Κάποιος αδελφός ρώτησε ένα Γέροντα:

«Ποια είναι η προκοπή του ανθρώπου που τη θέλει κι ο Θεός;»

Κι απάντησε ο Γέροντας:

«Η προκοπή του ανθρώπου είναι η ταπείνωση, γιατί όσο κάποιος κατεβαίνει προς την ταπείνωση, τόσο ανεβαίνει σε προκοπή».

210. Είπε Γέροντας:

«Εάν πεις σε κάποιον, συγχώρησέ με, ταπεινώνοντας τον εαυτό σου, καις τους δαίμονες».

213. Ρωτήθηκε κάποιος Γέροντας τι είναι ταπείνωση.

Κι απάντησε:

«Η ταπείνωση είναι μεγάλο και Θεϊκό έργο, ο δρόμος που οδηγεί στην ταπείνωση είναι οι σωματικοί κόποι και το να θεωρεί κανείς τον εαυτό του πιο αμαρτωλό απ' όλους και κατώτερο όλων».

Και είπε ο Γέροντας:

«Αυτό στην πράξη σημαίνει να μην προσέχει κανείς ξένες αμαρτίες, αλλά πάντοτε τις δικές του και διαρκώς να παρακαλεί τον Θεό».

214. Παρακάλεσε κάποιος αδελφός ένα Γέροντα:

«Πες μου -του είπε- κάτι που να το τηρήσω και να σωθώ μ' αυτό».

Και του λέει ο Γέροντας:

«Εάν μπορείς να βαστάξεις όταν σε βρίσουν, αυτό είναι το μεγαλύτερο απ' όλες τις αρετές».

215. Είπε Γέροντας:

«Σώζεται εκείνος που μπορεί να σηκώσει εξουθένωση και βρισιές και ζημία».

220. Είπε Γέροντας:

«Μην κατηγορήσεις μέσα σου τον αδελφό σου για οποιοδήποτε πράγμα».

224. Είπε λοιπόν ο Γέροντας:

«Αυτό είναι που θεραπεύει τον άνθρωπο και αυτό θέλει ο Θεός, να αναλάβει δηλαδή ο άνθρωπος την ευθύνη των σφαλμάτων του ενώπιον του Θεού».

236. Κάποιος ρώτησε έναν Γέροντα:

«Τι να κάνω πού η κενοδοξία μου με θλίβει;»

Και του απαντά ο Γέροντας:

«Καλά κάνεις, μια και συ έκανες τον ουρανό και τη γη».

Και απ' αυτό κατανύχθηκε ο αδελφός και έβαλε μετάνοια λέγοντας:

«Συγχώρεσέ με, γιατί τίποτε τέτοιο δεν έκανα».

Και του είπε ο Γέροντας:

«Αν αυτός που τα δημιούργησε αυτά, ήρθε μέσα σε ταπεινοφροσύνη, εσύ που είσαι πηλός, γιατί κενοδοξείς; Ποιο είναι, λοιπόν, το έργο σου, δυστυχισμένε;»

254. Είπε κάποιος Γέροντας:

«Αν μπροστά σου κατηγορήσει κάποιος αδελφός έναν άλλο αδελφό, πρόσεξε μην τον ντραπείς και πεις:

«Ναι, έτσι είναι», αλλά ή σιώπα ή πες του: «Εγώ αδελφέ, είμαι καταδικασμένος και δεν μπορώ να κρίνω άλλον».

Και έτσι σώζεις και τον εαυτό σου και εκείνον».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤ΄

Περί ανεξικακίας

4. Είπε ο αββάς Ζήνων:

«Εκείνος που θέλει ν' ακούσει γρήγορα ο Θεός την προσευχή του, μόλις σταθεί όρθιος και υψώσει τα χέρια του για να προσευχηθεί προς το Θεό, πριν απ' όλα και προτού ακόμα ευχηθεί για τη δική του ψυχή, ας προσευχηθεί από τα κατάβαθα της ψυχής του για τους εχθρούς του. Και μ' αυτή του την πράξη, για ότι κι αν παρακαλέσει το Θεό, θα εισακουστεί».

6. Ενώ καθόταν κάποτε ο αββάς Ιωάννης ο Κολοβός μπροστά από την εκκλησία, τον περιτριγύρισαν οι αδελφοί και του εμπιστεύονταν τους λογισμούς τους. Τον είδε κάποιος απ' τους Γέροντες και επειδή πολεμήθηκε από φθόνο, του είπε:

«Το κανάτι σου, Ιωάννη, είναι γεμάτο δηλητήριο».

Και ο αββάς Ιωάννης του είπε:

«Έτσι είναι, αββά. Και αυτό το είπες, γιατί βλέπεις μόνο τα έξω. Και τι δεν θα είχες ακόμη να πεις, αν έβλεπες και τα μέσα;»

8. Είπε ο αββάς Ποιμήν για τον αββά Ισιδώρο ότι, όταν μιλούσε στους αδελφούς στην εκκλησία, αυτόν τον λόγο μόνο έλεγε:

«Αδελφοί, συγχωρήστε και θα συγχωρηθούν και οι δικές σας αμαρτίες».

17. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

«Οποιαδήποτε ταλαιπωρία κι αν πέσει επάνω σου, θα τη νικήσεις με τη σιωπή».

18. Ακόμα είπε:

«Η πονηρία δεν εξουδετερώνει καθόλου την πονηρία, αλλά, εάν κάποιος σου κάνει κακό, εσύ ευεργέτησέ τον, για να εξαφανίσεις την κακία με τα καλά έργα».

19. Άκουσε ο αββάς Ποιμήν για κάποιον που έτρωγε κάθε έξι ημέρες, διότι οργιζόταν.

Και είπε ο Γέροντας:

«Έμαθε να σηκώνει το βάρος της νηστείας των έξι ημερών και δεν έμαθε να διώχνει την οργή του».

22. Κάποιος αδελφός, που αδικήθηκε από άλλον αδελφό, ήλθε στον αββά

Σισώη και του είπε:

«Αδικήθηκα από κάποιον αδελφό και θέλω να πάρω πίσω το δίκιο μου».

Ο Γέροντας όμως τον παρακαλούσε λέγοντας:

«Μη, τέκνον, καλύτερα άφησέ το στο Θεό το θέμα του δίκιου σου».

Κι εκείνος επέμεινε:

«Δεν θα σταματήσω την υπόθεση, ώσπου να πάρω το δίκιο μου πίσω».

Τότε ο Γέροντας του είπε:

«Ας σηκωθούμε για προσευχή, αδελφέ».

Και, αφού σηκώθηκε, είπε ο Γέροντας:

«Θεέ δεν σ' έχουμε πλέον ανάγκη να φροντίζεις για μας, γιατί εμείς οι ίδιοι παίρνουμε πίσω το δίκιο μας».

Μόλις λοιπόν το άκουσε αυτό ο αδελφός, έπεσε στα πόδια του Γέροντα λέγοντας:

«Συγχώρεσέ με, αββά, δεν θα ζητήσω πλέον το δίκιο μου από τον αδελφό».

29. Πήγαν κάποτε στο ασκητήριο ενός Γέροντα ληστές και του είπαν:

«Έχουμε έλθει να σου πάρουμε όσα έχεις στο κελί σου».

Κι εκείνος είπε:

«Πάρτε όσα νομίζετε, παιδιά μου».

Πήραν λοιπόν όσα βρήκαν στο κελί, ξέχασαν όμως ένα σακούλι που ήταν εκεί κρεμασμένο.

Το πήρε λοιπόν ο Γέροντας κι έτρεχε από πίσω τους φωνάζοντάς τους και λέγοντας:

«Παιδιά, πάρτε αυτό που ξεχάσατε στο κελί σας».

Κι εκείνοι, επειδή θαύμασαν την αγαθότητα του Γέροντα, έβαλαν στη θέση τους όλα τα πράγματα του κελιού και μετανιωμένοι έλεγαν μεταξύ τους:

«Πραγματικά αυτός είναι άνθρωπος του Θεού».

39. Είπε ένας από τους Πατέρες:

«Εάν κάποιος σε κακολογήσει, εσύ πες του καλά λόγια. Εάν τα δεχθεί, θα είναι καλό και για τους δύο.

Εάν πάλι δεν τα δεχθεί, αυτός θα λάβει από τον Θεό για τα υβριστικά του λόγια κι εσύ για τα καλά σου λόγια».

40. Είπε Γέροντας:

«Εάν κάποιος θυμηθεί αυτόν που τον έθλιψε ή τον περιφρόνησε ή τον κακολόγησε ή τον έβλαψε, οφείλει να τον φέρνει στη μνήμη του σαν γιατρό σταλμένο απ' τον Χριστό. Και έχει χρέος να τον θεωρεί ευεργέτη του.

Διότι το ότι στενοχωρείσαι, είναι χαρακτηριστικό άρρωστης ψυχής, αν δεν ήσουν άρρωστος, δεν θα σε πείραζε. Οφείλεις να χαίρεσαι με τον αδελφό, διότι αυτός σου φανέρωσε την αρρώστια σου, και να εύχεσαι γι αυτόν ωσάν να πρόκειται για ένα θεραπευτικό φάρμακο που σου το 'στειλε ο ίδιος ο Χριστός. Αν όμως νιώθεις μίσος γι αυτόν, είναι σαν να λες μέσα σου κατά του Χριστού:

Δεν θέλω να δεχτώ τα φάρμακά σου, θέλω να σαπίσω μέσα στα τραύματά μου».

41. Είπε άλλη φορά:

«Αυτός που θέλει να γιατρευτεί απ' τα φοβερά τραύματα της ψυχής, προκειμένου ν' απαλλαγεί απ' την αρρώστια, οφείλει να υπομένει όσα θα του κάνει ο γιατρός. Γιατί ούτε κι αυτός που πάσχει σωματικά δέχεται ευχαρίστως να τον κόβουν ή να τον καυτηριάζουν ή να πάρει καθαρτικό, αλλά και μόνο πού τα θυμάται αηδιάζει. Όμως πείθει τον εαυτό του πώς χωρίς αυτό του είναι αδύνατον ν' απαλλαγεί απ' την αρρώστια. Και υπομένει όσα του κάνει ο γιατρός, γιατί γνωρίζει πώς δοκιμάζοντας προσωρινά κάτι όχι ευχάριστο, θα απαλλαγεί απ' την μακροχρόνια ασθένεια.

Όργανο του Χριστού που καυτηριάζει είναι αυτός πού σε προσβάλλει ή σε κακολογεί και σε απαλλάσσει απ' την κενοδοξία.

Καθαρτικό που σου στέλνει ο Χριστός είναι αυτός που σου προκαλεί υλική ζημία, γιατί σε απαλλάσσει απ' την πλεονεξία.

Και αυτός που αποφεύγει έναν πειρασμό απ' τον οποίο θα έχει ωφέλεια, αποφεύγει ζωή αιώνια.

Και ποιος άλλος χάρισε στον Άγιο Στέφανο τέτοια δόξα, σαν αυτή που απέκτησε απ' αυτούς που τον λιθοβόλησαν;»

42. Άλλη φορά είπε:

«Εγώ δεν κατακρίνω αυτούς που με κατηγορούν, αλλά τους αποκαλώ ευεργέτες μου.

Κι ούτε πάλι κάνω πέρα τον γιατρό των ψυχών την ώρα που προσφέρει το φάρμακο της ατιμίας στην κενόδοξη ψυχή μου».

43. Είπε ένας Γέροντας:

«Βλέπουμε τον σταυρό του Χριστού, διαβάζουμε για τα πάθη του, κι όμως εμείς δεν σηκώνουμε καμία προσβολή».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΖ΄

Περί αγάπης

1. Είπε ο αββάς Αντώνιος:

«Εγώ δεν φοβάμαι πια τον Θεό, αλλά τον αγαπώ, γιατί η αγάπη διώχνει πέρα τον φόβο».

2. Είπε πάλι:

«Η ζωή και ο θάνατος της ψυχής εξαρτάται από τον πλησίον. Αν κερδίσουμε τον αδελφό, τον θεό κερδίζουμε, ενώ αν σκανδαλίσουμε τον αδελφό, στον Χριστό αμαρτάνουμε».

4. Ο αββάς Αγάθων είπε:

«Ποτέ δεν πλάγιασα να κοιμηθώ, έχοντας δυσαρεστηθεί με κάποιον, αλλά ούτε και άφησα -όσο μπορούσα- άλλον να κοιμηθεί, έχοντας κάτι με μένα».

7. Έλεγε ο αββάς Αγάθων:

«Αν γινόταν να βρω ένα λεπρό και να του δώσω το δικό μου σώμα και να πάρω το δικό του, ευχαρίστως θα το έκαμνα. Γιατί αυτή είναι η τέλεια αγάπη».

16. Έλεγε ο αββάς Ιωάννης ο Κολοβός:

«Δεν γίνεται να χτίσει κανείς το σπίτι, αρχίζοντας από πάνω και προχωρώντας προς τα κάτω. Από τα θεμέλια θα αρχίσει και θα προχωρήσει προς τα πάνω».

Τον ρωτούν:

«Τι σημαίνουν αυτά τα λόγια;»

«Το θεμέλιο, απαντά, είναι ο πλησίον, προκειμένου να τον σώσεις, και πρώτος εσύ ωφελείσαι, γιατί απ' αυτόν κρέμονται όλες οι εντολές του Χριστού».

18. Ο αββάς Ιωάννης είπε:

«Ο πατέρας μας, ο αββάς Αντώνιος, είπε: Ποτέ δεν έβαλα το δικό μου συμφέρον πιο πάνω από την ωφέλεια του αδελφού μου».

32. Είπε ο αββάς Υπερέχιος:

«Προσπάθησε να γλιτώσεις -όσο μπορείς- τον πλησίον από τις αμαρτίες χωρίς να τον προσβάλεις, διότι και ο Θεός δεν αποστρέφεται όσους μετανοούν. Επίσης, λόγος κακίας ή πονηρίας εναντίον του αδελφού σου ας μην παραμένει στην καρδιά σου, για να μπορείς να λες:

Συγχώρεσέ μας τα παραπτώματά μας, όπως και εμείς συγχωρούμε εκείνους που μας έφταιξαν».

38. Ένας Γέροντας είπε:

«Αν κάποιος σου ζητήσει ένα πράγμα και συ βιάζοντας τον εαυτό σου το προσφέρεις, φρόντισε και ο λογισμός σου να ευαρεστηθεί με αυτό που δίνεις, καθώς είναι γραμμένο: Αν κάποιος σε αγγαρεύσει να πάς μαζί του ένα μίλι, πήγαινε δυο. Δηλαδή αν κάποιος σου ζητήσει κάτι, να του το δώσεις με όλο σου το είναι».

44. Δύο Γέροντες ζούσαν ως μοναχοί πολλά χρόνια μαζί και ποτέ δεν μάλωσαν. Είπε ο ένας στον άλλον:

«Ας φιλονικήσουμε κι εμείς μια φορά όπως όλοι οι άνθρωποι».

Ο άλλος αποκρίθηκε:

«Δεν ξέρω πώς γίνεται η φιλονικία».

Και του λέει ο αδελφός:

«Να, θα βάλω στη μέση ένα τούβλο. Εγώ θα λέω ότι είναι δικό μου κι εσύ να λες, όχι, δικό μου είναι, και από δω γίνεται η αρχή».

Έβαλαν πράγματι στη μέση ένα τούβλο. Λέει ο ένας:

«Αυτό είναι δικό μου».

Ο άλλος είπε: «Όχι, είναι δικό».

Είπε ο πρώτος:

«Έ, αν είναι δικό σου, πάρ' το και πήγαινε».

Και έφυγαν, χωρίς να βρουν αιτία για φιλονικία.

45. Ένας Γέροντας είπε:

«Ποτέ δεν επεθύμησα ένα έργο πού να ωφελεί εμένα και να βλάπτει τον διπλανό, γιατί πίστευα ότι το κέρδος του αδελφού μου είναι καρποφορία για μένα».

51. Κάποιος από τους Πατέρες πήγε στην πόλη να πουλήσει το εργόχειρό του.

Εκεί είδε έναν φτωχό που ήταν γυμνός, και επειδή τον σπλαχνίστηκε, του χάρισε το επανωφόρι του. Ο φτωχός όμως πήγε και το πούλησε. Όταν το έμαθε αυτό ο Γέροντας, λυπήθηκε και μετάνιωσε που του έδωσε το ένδυμα.

Εκείνη τη νύχτα παρουσιάστηκε στον Γέροντα -σε όνειρο- ο Χριστός, φοράοντας το επανωφόρι. Του λέει:

«Μη λυπάσαι, να, φορώ αυτό που μου έχεις δώσει».

52. Οι Γέροντες έλεγαν:

«Ο καθένας οφείλει τα προβλήματα του πλησίον να τα κάνει δικά του και σε όλα να συμπάσχει με αυτόν. Και να χαίρεται και να κλαίει μαζί μ' αυτόν, και με τέτοια διάθεση να στέκεται απέναντί του, σαν να φοράει το σώμα του πλησίον και σαν να πρόκειται για τον εαυτό του, αν ποτέ συμβεί κάτι κακό σ' εκείνον.

Αυτά είναι σύμφωνα με τη Γραφή πού λέει: Χάρη στον Χριστό όλοι είμαστε ένα σώμα.

Και: Όλοι όσοι πίστευσαν στον Χριστό είχαν μια καρδιά και μια ψυχή».

58. Ένας αδελφός ρώτησε κάποιον Γέροντα:

«Γιατί, όταν κάνω τις μικρές μου προσευχές (τον κανόνα μου), προσέχω ότι άλλοτε δεν υπάρχει ευφορία στην καρδιά μου και άλλοτε προθυμία;»

Απαντά ο Γέροντας:

«Πώς λοιπόν θα φανεί ότι ο άνθρωπος αγαπά τον Θεό;»

Και συμπλήρωσε:

«Εμένα το σώμα μου μέχρι τώρα δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στην προαίρεσή μου».

61. Ένας Γέροντας είπε:

«Μην απαιτείς αγάπη από τον πλησίον, γιατί εκείνος που αγαπά κάποιον και δεν βρίσκει ανταπόκριση ταραίζεται.

Καλύτερα, εσύ δείξε την αγάπη στον πλησίον, έτσι κι εσύ νιώθεις ανάπαυση, αλλά με τον τρόπο αυτό οδηγείς σε αγάπη και τον πλησίον».

62. Είπε πάλι:

«Το να υστερείς στο θέμα της αγάπης απέναντι των αδελφών προέρχεται από το ότι δέχεσαι τους λογισμούς που ξεκινούν από υποψία και εμπιστεύεσαι στα αισθήματά σου. Επιπλέον και από το ότι δεν θέλεις να παθαίνεις αντίθετα από ό,τι επιθυμείς. Εκείνο λοιπόν που σου χρειάζεται είναι με τη βοήθεια του Θεού, πρώτα - πρώτα να μη δίνεις εμπιστοσύνη στις υπόνοιές σου και ύστερα με όλη σου την προθυμία και τη δύναμη να ταπεινώνεσαι ενώπιον των αδελφών, και να κόβεις για χάρη τους το θέλημά σου».

63. Έλεγε επίσης ότι η αγάπη που έχει αφετηρία τον Θεό είναι πιο δυνατή και από την αγάπη που την έχει κανείς εκ φύσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΗ΄

Περί διορατικών

4. Ο αββάς Δανιήλ είπε:

«Μας διηγήθηκε ο αββάς Αρσένιος -τάχα για κάποιον άλλον, ενώ ο ίδιος ήταν- τα εξής:

Ένας Γέροντας καθώς καθόταν στο κελί του, άκουσε φωνή που έλεγε:

«Έλα, θα σου δείξω τα έργα των ανθρώπων».

Σηκώθηκε και βγήκε. Τον έφερε σε κάποιο τόπο και του έδειξε έναν Αιθίοπα να κόβει ξύλα και να κάνει απ' αυτά ένα μεγάλο φορτίο, που προσπαθούσε να το φορτωθεί, αλλά δεν μπορούσε. Και αντί να αφαιρέσει ξύλα από αυτό, έκοβε κι άλλα και τα στοίβαζε στο φορτίο. Αυτό το έκαμνε για πολλή ώρα.

Προχώρησε λίγο παρά πέρα. Του δείχνει έναν άνθρωπο να στέκεται πάνω σε λάκκο, να βγάζει νερό απ' αυτόν και να το ρίχνει σε μια δεξαμενή που ήταν όλο τρύπες και έπεφτε το ίδιο το νερό πάλι στον λάκκο.

Ξανά του λέει:

«Έλα, θα σου δείξω άλλο».

Και βλέπει έναν ναό και δύο άνδρες καθισμένους σε άλογα που κρατούσαν οι δυο τους ένα ξύλο σε πλάγια θέση ο ένας δίπλα στον άλλο. Ήθελαν να περάσουν από τη θύρα, αλλά δεν μπορούσαν, γιατί το ξύλο ήταν πλαγιαστό. Και δεν πήρε την ταπεινή θέση ο ένας πίσω από τον άλλο, ώστε να μεταφέρουν το ξύλο κρατώντας το προς την ευθεία που πήγαιναν,

και γι αυτό έμειναν έξω από την πόρτα.

Αυτοί είναι, εξήγησε, εκείνοι που βαστούν τον ζυγό της δικαιοσύνης με υπερηφάνεια, και δεν ταπεινώθηκαν να διορθώσουν τον εαυτό τους και να βαδίσουν την ταπεινή οδό του Χριστού. Γι αυτό και μένουν έξω από τη Βασιλεία του Θεού. Εκείνος που κόβει τα ξύλα, είναι ο άνθρωπος ο πεσμένος σε πολλές αμαρτίες και αντί να μετανοήσει, βάζει κι άλλες πάνω στις αμαρτίες του. Τέλος, εκείνος που τραβά το νερό είναι ο άνθρωπος πού, ναι μεν κάνει καλά έργα, αλλά επειδή σ' αυτά είχε αναμείξει όχι καλό σκοπό, έχασε εξαιτίας αυτού και τα καλά έργα.

Κάθε άνθρωπος λοιπόν πρέπει να είναι προσεκτικός στα έργα του, για να μην κοπιάσει άδικα».

30. Έλεγαν για τον αββά Παχώμιο ότι κάποτε κηδευόταν το σκήνωμα ενός νεκρού και ότι το συνάντησε ο αββάς στον δρόμο.

Βλέπει δύο αγγέλους να ακολουθούν τον νεκρό πίσω από το νεκροκρέβατο.

Απόρησε γι αυτούς και παρακάλεσε τον Θεό να του αποκαλύψει το γεγονός.

Τον πλησιάζουν οι δύο άγγελοι. Τους ρωτάει:

«Γιατί εσείς που είστε άγγελοι ακολουθείτε τον νεκρό;»

Και του λένε οι άγγελοι:

«Ο ένας από μας είναι της Τετάρτης κι ο άλλος της Παρασκευής. Αυτός ως τη μέρα που πέθανε δεν παρέλειπε να νηστεύει Τετάρτη και Παρασκευή, γι αυτόν τον λόγο ακολουθήσαμε πίσω από το σκήνωμά του.

Επειδή λοιπόν μέχρι τον θάνατό του τήρησε τη νηστεία, κι εμείς μ' αυτόν τον τρόπο δοξάσαμε αυτόν που έκανε αγώνα ενώπιον του Κυρίου».

31. Ο μακάριος Παύλος ο απλός, ο μαθητής του αγίου Αντωνίου, διηγήθηκε στους Πατέρες ότι κάποτε επισκέφθηκε ένα μοναστήρι για ωφέλεια των αδελφών. Μετά τη συνηθισμένη συνομιλία μεταξύ τους, μπήκαν στην αγία του Θεού εκκλησία να κάνουν την καθιερωμένη ακολουθία. Ο μακάριος Παύλος -λέει- πρόσεχε τον καθένα που έμπαινε στην εκκλησία, άραγε με ποια ψυχική διάθεση ερχόταν στην ακολουθία. Γιατί ο Θεός και αυτό το χάρισμα του είχε δώσει, να βλέπει ποιος είναι ο καθένας στην ψυχή, όπως εμείς βλέπουμε ο ένας τον άλλο.

Όλοι έμπαιναν με λαμπρή την ψυχή και το πρόσωπο χαρωπό και ο άγγελος του καθενός χαιρόταν μαζί του. Έναν -λέει- τον βλέπει μαύρο και σκοτεινό σ' όλο του το σώμα. Δαίμονες τον περιτριγύριζαν κι απ' τα δύο μέρη, τον τραβούσαν και του περνούσαν χαλινάρι στη μύτη, ενώ ο άγγελός του ακολουθούσε από μακριά, σκυθρωπός και θλιμμένος.

Ο Παύλος κλαίγοντας και χτυπώντας με το χέρι το στήθος, καθόταν έξω από την εκκλησία και θρηνούσε αυτόν που τον είδε σε τέτοια κατάσταση.

Οι Πατέρες μπροστά στην παράξενη στάση του αββά και στην απρόοπτη μεταβολή του σε δάκρυα και πένθος, άρχισαν και οι ίδιοι να θρηνούν, και τον ρωτούσαν και τον παρακαλούσαν να τους πει τι είδε, φοβούμενοι μήπως το έκανε γιατί είχε κάποιο παράπονο από όλους. Τον παρακαλούσαν ακόμη να μπει στην ακολουθία.

Ο Παύλος όμως τους απομάκρυνε και καθόταν έξω, θρηνώντας με την ψυχή του αυτόν που τον είδε έτσι.

Ύστερα από λίγο η ακολουθία τελείωσε και όλοι έβγαιναν. Ο Παύλος πάλι παρατηρούσε τον καθένα, θέλοντας να δει σε τί κατάσταση ήσαν αυτοί που έβγαιναν. Βλέπει λοιπόν εκείνον τον άνδρα, τον μαύρο και ζοφερό, να βγαίνει από την εκκλησία λαμπρός στο σώμα, τους δαίμονες να ακολουθούν κάπου μακριά και τον άγιο άγγελο κοντά του να τον συνοδεύει και να χαιρείται πολύ γι αυτόν. Ο Παύλος αναπήδησε με χαρά και φώναζε ευλογώντας τον Θεό:

«Ω ανέκφραστη φιλανθρωπία του Θεού και αγαθότητα! Ω, δόξα στους θείους οικτιρμούς Του και στην άμετρη φιλανθρωπία Του!»

Τρέχοντας αμέσως ανέβηκε σε ψηλό σκαλοπάτι και έλεγε με μεγάλη φωνή:

«Ελάτε να δείτε τα έργα του Θεού τι καταπληκτικά και αξιοθαύμαστα είναι. Ελάτε να δείτε αυτόν που θέλει όλοι οι άνθρωποι να σωθούν και να γνωρίσουν την αλήθεια. Ελάτε να τον προσκυνήσουμε, να πέσουμε στα πόδια του και να του πούμε: Συ μόνος μπορείς να απαλλάξεις από τις αμαρτίες».

Έτρεχαν όλοι μαζί με ενδιαφέρον να ακούσουν τα λεγόμενα. Όταν συγκεντρώθηκαν όλοι, ο Παύλος περιέγραψε τί είχε αποκαλυφθεί σ' αυτόν, πριν μπουν στην εκκλησία. Ύστερα ζήτησε επίμονα από 'κείνον τον άνδρα να φανερώσει για ποια αιτία ο Θεός του χάρισε ξαφνικά μια τέτοια αλλαγή.

Ο αδελφός, αφού εξετέθη από τον Παύλο μπροστά σε όλους, χωρίς δισταγμό άρχισε να λέει τα σχετικά με τον εαυτό του.

«Εγώ -είπε- είμαι άνθρωπος αμαρτωλός. Από πολύ καιρό και μέχρι τώρα ζούσα μέσ' τα σαρκικά αμαρτήματα. Όταν όμως μπήκα στην αγία του Θεού εκκλησία, αυτή την ώρα άκουσα από τον προφήτη Ησαΐα -μάλλον ο Θεός μιλούσε μέσω αυτού- να λέει: Να λουσθείτε, να καθαρισθείτε. Να αφαιρέσετε τις πονηρίες και τα αμαρτωλά πάθη από τις καρδιές σας, ώστε να είσθε καθαροί ενώπιόν μου. Να μάθετε να κάνετε το καλό. Και αν οι ψυχές σας είναι κόκκινες, θα τις λευκάνω σαν το χιόνι. Κι αν θελήσετε να με ακούσετε, θα απολαύσετε τα αγαθά της γης. Και εγώ ο πόρνος -λέει- με τα λόγια αυτά του προφήτη ένιωσα κατάνυξη στην ψυχή. Στέναξα μέσα μου και είπα στον Θεό: Συ είσαι ο Θεός, που ήρθες στον κόσμο να σώσεις τους αμαρτωλούς. Αυτά που τώρα υποσχέθηκες με τον προφήτη σου, αυτά πραγματοποίησέ τα σε μένα τον αμαρτωλό και ανάξιο. Να, από τώρα σου δίνω τον λόγο μου κι έρχομαι σε συμφωνία μαζί σου, και με την καρδιά μου σου υπόσχομαι ότι δεν θα κάνω πλέον κάτι από αυτά τα κακά. Εγκαταλείπω κάθε παρανομία και από τώρα υπηρετώ εσένα με καθαρή συνείδηση. Σήμερα, Κύριέ μου, και απ' αυτή την ώρα δέξαι με μετανωμένο, πεσμένο στα πόδια σου και αποφασισμένο από δω και πέρα να απέχω από κάθε αμαρτία. Με αυτές τις συμφωνίες -λέει- έφυγα από την εκκλησία παίρνοντας μέσα στην ψυχή μου την απόφαση να μην πράξω πια τίποτε το κακό απέναντι στον Θεό».

Όλοι όσοι τα άκουσαν αυτά, με μια φωνή έψαλλαν δυνατά στον Θεό:

«Ως εμεγαλύνθη τα έργα σου, Κύριε, πάντα εν σοφία εποίησας».

Λοιπόν, χριστιανοί, καθώς ξέρουμε από τις θείες Γραφές και τις αποκαλύψεις πόση αγαθότητα έχει ο Θεός σε όσους καταφεύγουν με

ειλικρίνεια σ' Εκείνον και διορθώνουν με μετάνοια τα προηγούμενα αμαρτήματα, και ότι δίνει πάλι τα αγαθά που έχει υποσχεθεί, χωρίς να τιμωρεί τις προηγούμενες αμαρτίες, εμείς ας μην απελπιστούμε για τη σωτηρία μας. Όπως δηλαδή υποσχέθηκε με τον προφήτη Ησαΐα ότι θα πλύνει όσους έχουν βρεθεί στον βούρκο της αμαρτίας και ότι θα τους λευκάνει σαν μαλλί και χιόνι, και ότι θα τους κάνει άξιους για τα αγαθά της άνω Ιερουσαλήμ, έτσι πάλι με τον άγιο προφήτη Ιεζεκιήλ ορκίζεται ότι δεν θα μας καταστρέψει. Γιατί, λέει η προφητεία:

«Ζω εγώ -διαβεβαιώνει ο Κύριος- και δεν θέλω τον θάνατο του αμαρτωλού, ώσπου να επιστρέψει και να έχει ζωή».

32. Κάποτε ο Ζαχαρίας, μαθητής του αββά Σιλουανού, μπήκε στο κελί και βρήκε τον αββά σε έκσταση, και τα χέρια του υψωμένα στον ουρανό.

Έκλεισε την πόρτα και βγήκε. Ξανά πήγε στις δώδεκα και στις τρεις το μεσημέρι και τον βρήκε στην ίδια στάση.

Κατά τις τέσσερις χτύπησε την πόρτα και μπήκε. Τον βρήκε να ησυχάζει.

Τον ρωτά:

«Πάτερ, τι έχεις σήμερα;»

«Αδιαθέτησα σήμερα, παιδί μου» απάντησε.

Εκείνος όμως αγκάλιασε τα πόδια του και του είπε;

«Δεν θα σ' αφήσω, αν δεν μου πεις τι είδες».

Κι ο Γέροντας του λέει:

«Εγώ αρπάχτηκα στον ουρανό και είδα τη δόξα του Θεού. Εκεί στεκόμουν ως πριν από λίγο, και τώρα γύρισα».

38. Κάποιος από τους Πατέρες είπε ότι οι μοναχοί τρία πράγματα τιμούν ιδιαίτερα, πού κι εμείς πρέπει να τα πλησιάζουμε με φόβο και τρόμο και χαρά πνευματική. Αυτά είναι η κοινωνία των αγίων μυστηρίων, η τράπεζα των αδελφών και ο νιπήρας τους.

Έφερε και ανάλογο παράδειγμα:

Ένας Γέροντας, μεγάλος διορατικός, μια μέρα ήταν μαζί με πολλούς αδελφούς. Την ώρα που αυτοί έτρωγαν, ο Γέροντας καθισμένος στο τραπέζι πρόσεχε με το πνεύμα του, κι έβλεπε άλλους να τρώνε μέλι, άλλους ψωμί, άλλους κόπρο. Απορούσε μέσα του, και παρακαλούσε τον Θεό:

«Κύριε, φανέρωσέ μου αυτό το μυστηριώδες πράγμα, ότι οι ίδιες τροφές είναι μπροστά σε όλους πάνω στο τραπέζι, όμως την ώρα που τρώνε

φαίνονται τόσο αλλαγμένες, ώστε άλλοι τρώνε μέλι, άλλοι ψωμί και άλλοι κόπρο».

Ήρθε φωνή από ψηλά που έλεγε:

«Αυτοί που τρώνε το μέλι είναι όσοι με φόβο και τρόμο και πνευματική χαρά κάθονται στο τραπέζι, και η προσευχή τους είναι ακατάπαυστη, έτσι η ευχή τους σαν θυμίαμα ανεβαίνει στον Θεό, γι αυτό και τρώνε μέλι.

Αυτοί που τρώνε το ψωμί είναι εκείνοι που ευχαριστούν για το ότι τρώνε αυτά που δωρίζει ο Θεός. Αυτοί που τρώνε την κόπρο είναι όσοι γογγύζουν και λένε: Αυτό είναι καλό και κείνο σάπιο.

Δεν πρέπει έτσι να σκέφτεται κανείς, αλλά μάλλον να δοξολογεί τον Θεό και να τον υμνολογεί, για να εκπληρωθεί το ρητό:

«Είτε τρώτε είτε πίνετε είτε κάτι άλλο κάνετε, όλα να τα κάνετε για τη δόξα του Θεού».

41. Ένας Γέροντας είπε:

Αυτό λέει η Γραφή για τις δύο και τρεις αμαρτίες της Τύρου, αλλά και για τις τέσσερις δεν θα στρέψω αλλού το πρόσωπό μου.

Δηλαδή τέσσερα είναι τα στάδια της αμαρτίας:

- το να έρθει το κακό στον νου,
- το να δώσεις τη συγκατάθεση στον λογισμό και
- το να συζητάς μαζί του,
- το τέταρτο είναι το να εκτελέσεις την αμαρτία.

Αλλά και για όλα αυτά δεν θα αποστραφώ εκείνον που μετανοεί, λέει ο Κύριος.

46. Ένας Γέροντας κάποτε πήρε το χάρισμα να βλέπει όσα γίνονται. Έλεγε:

«Είδα αδελφό να μελετάει στο κελί του, και να, ένας δαίμονας ήρθε και στεκόταν έξω από το κελί.

Όσο ο αδελφός μελετούσε, δεν μπορούσε να μπει μέσα.

Μόλις όμως σταματούσε τη μελέτη, τότε ο δαίμονας έμπαινε στο κελί του και του έφερνε πόλεμο».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΗ΄

Περί σημειοφόρων

- 4.** Ἐλεγε ο αββάς Δουλάς, ο μαθητής του αββά Βησαρίωνα:
- Καθώς βαδίζαμε κάποτε στα αμμώδη υψώματα δίπλα από τη θάλασσα, δίψασα και είπα στον αββά Βησαρίωνα:
- «Αββά, διψώ πολύ».
- Και ο Γέροντας, αφού έκαμε ευχή, μου είπε:
- «Πιες απ' τη θάλασσα».
- Κι έγινε γλυκό το νερό και ήπια. Ωστόσο όμως εγώ γέμισα και το δοχείο μου, μη τυχόν διψάσω παρακάτω.
- Και μόλις με είδε ο Γέροντας μου είπε:
- «Γιατί γέμισες νερό;»
- «Συγχώρησέ με, του απάντησα, μη τυχόν διψάσω παραπέρα».
- Και η απάντηση του Γέροντα:
- «Ο Θεός είναι εδώ αλλά και παντού είναι ο Θεός».
- 6.** Κάποια άλλη φορά πάλι, καθώς πηγαίναμε σε κάποιον Γέροντα, πήγε ο ήλιος να βασιλέψει.
- Προσευχήθηκε τότε ο Γέροντας και είπε:
- «Σε παρακαλώ, Κύριε, ας σταθεί ο ήλιος ώσπου να φτάσω στον δούλο σου».
- Κι έγινε έτσι.
- 13.** Κάποια γυναίκα που έπασχε από καρκίνο του μαστού, καθώς άκουσε σχετικά με τον αββά Λογγίνο, ζήτησε να τον συναντήσει.
- Ασκήτευε εκείνος στο Ένατο της Αλεξανδρείας.
- Καθώς τον αναζητούσε η γυναίκα, συμπτωματικά ο μακαριστός εκείνος μάζευε ξύλα στην ακροθαλασσιά.
- Μόλις τον συνάντησε του είπε:
- «Αββά, που μένει ο αββάς Λογγίνος, ο δούλος του Θεού;» χωρίς να βάλει με το νου της ότι είναι ο ίδιος.
- Κι εκείνος της είπε: «Τι τον θέλεις εκείνον τον απατεώνα; Καθόλου μην πας σ' αυτόν, γιατί είναι κατεργάρης. Και τι είναι αυτό που έχεις;»

Η γυναίκα τότε έδειξε το πάθος της κι εκείνος, αφού έκαμε το σημείο του σταυρού στο μέρος που έπασχε, την άφησε να φύγει λέγοντάς της:

«Πήγαινε και θα σε θεραπεύσει ο Θεός, γιατί ο Λογγίνος σε τίποτε δεν μπορεί να σε ωφελήσει».

Έφυγε η γυναίκα, αφού πίστεψε στον λόγο του και θεραπεύτηκε αμέσως. Μετά από αυτά, αφού διηγήθηκε σε κάποιους την υπόθεση και ανέφερε τα χαρακτηριστικά του Γέροντα, διαπίστωσε ότι αυτός ο ίδιος ήταν ο αββάς Λογγίνος.

14. Άλλοτε πάλι του έφεραν κάποιο έναν δαιμονισμένο κι εκείνος τους είπε:

«Σαν τι θα μπορούσα να σας κάνω, πάτε καλύτερα στον αββά Ζήνωνα».

Αργότερα ο αββάς Ζήνων άρχισε να επιπλήττει τον δαίμονα προσπαθώντας να τον διώξει.

Κι άρχισε να φωνάζει το δαιμόνιο:

«Και τι νομίζεις, αββά Ζήνων, ότι εξαιτίας σου φεύγω; Να, εκεί προσεύχεται ο αββάς Λογγίνος, παρακαλώντας τον Θεό εναντίον μου και επειδή φοβάμαι τις προσευχές του βγαίνω, εσένα ούτε που σου έδινα σημασία».

15. Άλλοτε πάλι μια γυναίκα πού είχε στο χέρι της αρρώστια πού δεν θεραπευόταν, πήγε μαζί με μια άλλη γυναίκα έξω απ' το κελί του, προς το βορινό παράθυρο και τον έβλεπε εκεί που καθόταν και εργαζόταν. Και τη μάλωνε λέγοντας:

«Φύγε από δω, γυναίκα».

Αλλ' αυτή έμενε εκεί κοιτάζοντάς τον δίχως να μιλάει, γιατί φοβόταν.

Κατάλαβε όμως ο Γέροντας τι είχε, από πληροφορία πού του έδωσε ο Θεός.

Σηκώνεται λοιπόν και κλείνοντας το παράθυρο μπροστά της, της είπε:

«Φύγε, δεν έχεις τίποτε το κακό».

Και από εκείνη τη στιγμή θεραπεύτηκε η γυναίκα.

16. Άλλοτε πάλι πήγε σ' αυτόν κάποιος με σκοπό να τον συναντήσει. Και πήρε το κουκούλι του Γέροντα και καθώς πήγε σε κάποιον που έπασχε από δαιμόνιο, μόλις ακούμπησε την πόρτα για να μπει, έβγαλε κραυγή ο δαιμονισμένος λέγοντας:

«Τι μου έφερες εδώ τον Λογγίνο για να με διώξει;»

Και αμέσως, την ίδια στιγμή, βγήκε το δαιμόνιο απ' αυτόν.

24. Έλεγαν για τον άγιο Σπυρίδωνα ότι είχε μια θυγατέρα παρθένο, ευλαβή σαν τον πατέρα της, με το όνομα Ειρήνη. Ένας γνωστός αυτής της έδωσε ένα πολύτιμο κόσμημα να του το φυλάξει. Κι αυτή για να το ασφαλίσει καλύτερα, έκρυψε το θησαυρό στη γη. Μετά όμως από λίγο καιρό έφυγε από τον κόσμο αυτό η παρθένος.

Πέρασε κάποιο χρονικό διάστημα και παρουσιάζεται αυτός που είχε δώσει τον θησαυρό. Μη βρίσκοντας την θυγατέρα του, τα έβαλε με τον πατέρα της, τον αββά Σπυρίδωνα, άλλοτε απειλώντας τον και άλλοτε παρακαλώντας τον.

Και επειδή ο Γέροντας θεωρούσε ως συμφορά τη ζημιά που έπαθε αυτός που έδωσε τον θησαυρό, ήρθε στον τάφο της θυγατέρας του και ζητούσε από τον Θεό να του δείξει πρόωρα την ανάσταση που έχει υποσχεθεί. Και να πού δεν διαψεύδεται, γιατί εμφανίζεται αμέσως ζωντανή η παρθένος στον πατέρα της και αφού του έδειξε τον τόπο, όπου βρισκόταν το κόσμημα, έφυγε πίσω πάλι. Έτσι πήρε ο Γέροντας τον θησαυρό και τον έδωσε.

30. Έλεγαν για κάποιον Γέροντα ότι το κελί του ήταν φωτεινό σαν την ημέρα. Και όπως διάβαζε και εργαζόταν την ημέρα, έτσι γινόταν και τη νύχτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Κ΄

Σχετικά με την ενάρετη ζωή

1. Κάποια φορά την ώρα που ο άγιος Αντώνιος προσευχόταν στο κελί του, άκουσε μια φωνή που του έλεγε:

«Αντώνιε, δεν έφθασες ακόμη στο μέτρο του τάδε τσαγκάρη που ζει στην Αλεξάνδρεια».

Σηκώθηκε το πρωί, πήρε το βαϊτικό ραβδί του και πήγε να τον βρει. Έφθασε σε κείνο το μέρος και μπήκε στο εργαστήριό του. Εκείνος όταν τον είδε τaráχτηκε. Του λέει λοιπόν ο Γέροντας:

«Μίλησέ μου για τις πράξεις σου».

Ο τσαγκάρης είπε:

«Δεν ξέρω να έχω κάνει ποτέ κάτι καλό, παρά μόνο, μόλις σηκωθώ το πρωί να καθίσω στο εργόχειρό μου, λέω ότι ολόκληρη η πόλη αυτή, από τον πιο μικρό μέχρι τον πιο μεγάλο, μπαίνουν στη Βασιλεία του Θεού για τις ενάρετες πράξεις τους και ότι μόνο εγώ κληρονομώ την κόλαση για τις αμαρτίες μου. Το βράδυ πάλι λέω τα ίδια λόγια, πριν κοιμηθώ».

Τ' άκουσε αυτά ο αββάς Αντώνιος και είπε:

«Αληθινά, σαν καλός χρυσοχόος, ενώ κάθεται στο σπίτι, αναπαυτικά κληρονόμησε τη Βασιλεία των Ουρανών. Εγώ όλο μου τον χρόνο τον περνώ στην έρημο, όμως, καθώς δεν έχω διάκριση, δεν σε έφθασα».
5. Κάποτε την ώρα που προσευχόταν ο αββάς Μακάριος στο κελί του, άκουσε μια φωνή που έλεγε:

«Μακάριε, δεν έφθασες ακόμη στα μέτρα των τάδε γυναικών αυτής εδώ της πόλης».

Το πρωί ο Γέροντας σηκώθηκε, πήρε το βαϊτικό ραβδί του κι άρχισε να οδοιπορεί για την πόλη.

Όταν έφτασε στην πόλη και βρήκε το σπίτι, χτύπησε την πόρτα. Βγήκε η μία και τον υποδέχτηκε στο σπίτι. Αφού κάθισε για λίγο, ήρθε και η άλλη.

Τις κάλεσε, κι εκείνες ήρθαν και κάθισαν μαζί του. Τις λέει ο Γέροντας:
«Για σας έκανα τόση πορεία και υπέμεινα τόσο κόπο, ώσπου να φτάσω από την έρημο. Πέστε μου λοιπόν την εργασία σας, ποια είναι;»

«Πάτερ -του λένε- πίστεψέ μας, δεν είμαστε η καθεμιά μας έξω από την κλίνη του άνδρα της μέχρι σήμερα. Ποια εργασία λοιπόν ζητάς από μας;»

Ο Γέροντας έβαλε μετάνοια και τις παρακαλούσε:

«Φανερώστε μου το έργο σας».

Τότε του λένε:

«Εμείς κατά κόσμοι είμαστε ξένες μεταξύ μας. Έτυχε όμως να παντρευτούμε δύο αδελφούς κατά σάρκα. Και να, εδώ και δεκαπέντε χρόνια ως σήμερα κατοικούμε σ' αυτό το σπίτι και δεν ξέρουμε να φιλονικήσαμε ποτέ ή να αναφερθήκαμε σε αισχρά πράγματα. Μάλιστα, ήρθε στο λογισμό μας να αφήσουμε τους άνδρες μας και να μπούμε στο τάγμα των μοναχών. Πολύ παρακαλέσαμε τους άνδρες μας να μας επιτρέψουν να φύγουμε, αλλά δεν τους πείσαμε. Έτσι, αφού δεν πετύχαμε αυτόν τον σκοπό, κάναμε συμφωνία μεταξύ μας και με τον Θεό, μέχρι τον θάνατό μας να μη βγει από το στόμα μας κανένας κοσμικός λόγος».

Όταν τ' άκουσε αυτά ο αββάς Μακάριος, είπε:

«Αληθινά, δεν υπάρχει παρθένα ή παντρεμένη ή μοναχός ή κοσμικός, ο Θεός την πρόθεση ζητάει και δίνει το Άγιο Πνεύμα σε όλους».

6. Ο αββάς Ποιμήν είπε ότι ο αββάς Αντώνιος είχε πει για τον αββά Παμβώ ότι από τον φόβο του Θεού, που είχε, έκανε το Πνεύμα του Θεού να κατοικεί μέσα του.

7. Είπε ο αββάς Ποιμήν:

«Πολλοί από τους Πατέρες μας έγιναν ανδρείοι στην άσκηση, αλλά στη λεπτότητα των λογισμών ελάχιστοι».

8. Ο ίδιος είπε:

«Τρεις σωματικές πράξεις είδαμε στον αββά Παμβώ:

Ασιτία κάθε μέρα ως το βράδυ, σιωπή και εργόχειρο».

9. Έλεγαν για τον αββά Ποιμένα ότι αν κάθονταν μπροστά του κάποιοι Γέροντες και μιλούσαν για αββάδες ή ανέφεραν το όνομα του αββά Σισώη, τους έλεγε: «Αφήστε τον αββά Σισώη, τα σχετικά μ' αυτόν ξεπερνούν κάθε διήγηση».

- 17.** Έλεγαν για τον αββά Σαρματά ότι πολλές φορές έκανε άσκηση επί σαράντα ημέρες σύμφωνα με τη γνώμη του αββά Ποιμένα, και περνούσαν οι μέρες σαν ένα τίποτε γι αυτόν. Ήρθε ο αββάς Ποιμήν και του λέει: «Πες μου τι έχεις κερδίσει κάνοντας τόσο κόπο». Εκείνος έλεγε: «Τίποτε περισσότερο». Του λέει πάλι ο αββάς: «Δεν θα σ' αφήσω, αν δεν μου πεις». Εκείνος είπε: «Ένα μόνο είδα, ότι αν πω στον ύπνο «πήγαινε», πηγαίνει. Και αν πω «έλα», έρχεται».
- 20.** Έλεγαν για τον αββά Όρ ότι ούτε ποτέ είπε ψέματα ούτε ορκίστηκε ούτε έδωσε κατάρα σε άνθρωπο ούτε μίλησε χωρίς να υπάρχει ανάγκη.
- 21.** Ο ίδιος ο αββάς Όρ έλεγε στον μαθητή του Παύλο: «Πρόσεχε να μη φέρεις ποτέ σ' αυτό το κελί ανάρμοστα λόγια».
- 22.** Έλεγαν για τον αββά Ωρ και τον αββά Θεόδωρο ότι συνήθιζαν αδιάκοπα να βάζουν αρχή για κάθε καλό και να ευχαριστούν τον Θεό.
- 31.** Δύο άνθρωποι συμφώνησαν και έγιναν ασκητές. Έκαναν μεγάλη άσκηση κι έζησαν ενάρετη ζωή. Ο ένας συνέβη να γίνει ηγούμενος κοινοβίου. Ο άλλος παρέμεινε αναχωρητής και φτάνοντας στην τελειότητα της ασκήσεως, έκαμνε μεγάλα θαύματα: γιάτρευε δαιμονισμένους, έλαβε το προορατικό χάρισμα, και αρρώστους θεράπευε. Εκείνος πού από ασκητής έγινε κοινοβιάρχης, όταν άκουσε ότι τόσα χαρίσματα αξιώθηκε να πάρει ο συνασκητής του, απομονώθηκε για τρεις βδομάδες από τους ανθρώπους και προσευχήθηκε εκτενώς στον θεό να του φανερώσει «πώς εκείνος κάνει θαύματα κι έχει γίνει περιβόητος σ' όλους, εγώ όμως σε τίποτε απ' αυτά δεν μετέχω». Παρουσιάστηκε άγγελος Κυρίου σ' αυτόν και του λέει: «Εκείνος την πνευματική εργασία του μέσα στο κελί την κάνει με στεναγμούς και δάκρυα στον Θεό μέρα και νύχτα, πεινώντας και διψώντας για χάρη του Κυρίου. Εσύ καθώς μεριμνάς για πολλά, έχεις την επικοινωνία με τους πολλούς, έ, σου φτάνει η παρηγοριά των ανθρώπων».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑ΄

Διάλογος αγίων Γερόντων με ερωτήσεις και αποκρίσεις

- 1.** Πώς πρέπει να είναι ο μοναχός στο κελί;

Απόκριση: Να απέχει από τη γνώση των πολλών πραγμάτων, ώστε, καθώς ο λογισμός μένει ελεύθερος από τα διάφορα, να κατοικήσει η γνώση του Κυρίου.

- 2.** Ερώτηση: Τι είναι ο μοναχός;

Απόκριση: Ο μοναχός είναι σαν την περιστέρα. Όπως η περιστέρα βγαίνει στον αέρα την κατάλληλη στιγμή να τινάξει τα φτερά της, κι αν καθυστερήσει έξω από τη φωλιά, δέχεται χτυπήματα από τα άγρια πουλιά και χάνει την ομορφιά της, έτσι και ο μοναχός, βγαίνει την ώρα της σύναξης να ξετινάξει τους λογισμούς του, κι αν αργοπορήσει έξω απ' το κελί, ραπίζεται από τους δαίμονες και σκοτεινιάζουν οι λογισμοί του.

- 3.** Ερ.: Με ποιο λογισμό ο διάβολος βγάζει έξω από το κελί τον μοναχό;

Απ.: Ο διάβολος είναι σαν τον γητευτή των φιδιών. Όπως ο γητευτής με μαγευτικά λόγια κάνει το φίδι να βγει από τη φωλιά και αφού το πιάσει, το πάει και το ρίχνει στις πλατείες της πόλης και το αφήνει εκεί να το περιπαίζουν οι άνθρωποι, κι όταν γεράσει πολύ μαζί του, ύστερα ή το θανατώνει στη φωτιά ή το πνίγει στη θάλασσα, έτσι και ο μοναχός τα ίδια παθαίνει, όταν παρασύρεται απ' τους λογισμούς και εγκαταλείπει το κελί του.

- 7.** Ερ.: Πώς πρέπει να γίνεται το έργο της ψαλμωδίας και ποιο να είναι το μέτρο της νηστείας;

Απ.: Τίποτε παραπάνω απ' αυτό που έχει ορισθεί. Γιατί πολλοί θέλοντας το παραπάνω, ύστερα ούτε το λίγο μπόρεσαν να εκτελέσουν.

9. Ερ.: Αν με σκανδαλίσει ο αδελφός, με συμβουλεύεις να του βάλω μετάνοια;

Απ.: Βάλε του μετάνοια και ξέκοψε απ' αυτόν. Έχουμε τον αββά Αρσένιο πού λέει: Με όλους να έχεις αγάπη κι απ' όλους να βρίσκεσαι σε απόσταση.

10. Ερ.: Τι σημασία έχει για τον άνθρωπο το να προσφέρει ευχαριστήριο δώρο στην εκκλησία;

Απ.: Αυτό το πράγμα είναι θησαυρός φυλαγμένος μπροστά στον Θεό. Ό,τι βάζεις εδώ, αμέσως πηγαίνει επάνω.

11. Ερ.: Έχω επιθυμία να μαρτυρήσω για τον Θεό.

Απ.: Αν σε ώρα δύσκολη υπομείνει κανείς τον πλησίον, αυτό είναι ίσο με το καμίνι των τριών Παίδων.

12. Ερ.: Γιατί η πορνεία ενοχλεί τον άνθρωπο;

Απ.: Επειδή ο διάβολος γνωρίζει ότι η πορνεία μας αποξενώνει από το Πνεύμα το Άγιο, καθώς ακούει τον Κύριο που λέει:

«Δεν θα παραμείνει το Πνεύμα μου σ' αυτούς τους ανθρώπους, γιατί αυτοί είναι σάρκες».

(Ερώτηση ενός νέου σε κάποιο Θηβαίο Γέροντα για το πώς πρέπει να κάνει την πνευματική εργασία στο κελί).

13. Ερ.: Πώς πρέπει να «ησυχάζει» κανείς στο κελί;

Απ.: Όταν κάνει την άσκηση στο κελί, διόλου να μη θυμάται άνθρωπο.

14. Ερ.: Ποια εργασία οφείλει η καρδιά να κάνει, για να είναι στραμμένος ο μοναχός στον εαυτό του;

Απ.: Αυτή είναι η τέλεια εργασία του μοναχού, το να έχει πάντοτε στραμμένη την προσοχή στον Θεό χωρίς να περισπάται ο νους.

15. Ερ.: Πώς οφείλει να διώχνει ο νους τους πονηρούς λογισμούς;

Απ.: Είναι εντελώς αδύνατον από μόνος του να το κάνει αυτό ούτε έχει τέτοια δύναμη. Αλλά κι αν η ψυχή πέσει σε λογισμούς, αμέσως οφείλει να καταφύγει σ' αυτόν πού την έπλασε ικετεύοντας τον, και κείνος τους διαλύει σαν κερί. Γιατί ο Θεός μας είναι φωτιά που κατακαίει.

- 18.** Ερ.: Λοιπόν, με ποια τέχνη καταφεύγει ο λογισμός στον Θεό;
Απ.: Αν σου έρθει λογισμός πορνείας, αμέσως τράβηξε από κει τον νου και φέρτον ψηλά με βιασύνη.
Μην αργοπορήσεις, γιατί η αργοπορία ισοδυναμεί με συγκατάθεση.
- 19.** Ερ.: Αν έρθει λογισμός κενοδοξίας ότι κατόρθωσες αρετή, δεν οφείλει να τον αντικρούσει ο λογισμός;
Απ.: Οποιαδήποτε ώρα κανείς αντιλέγει στον λογισμό, αμέσως ο λογισμός γίνεται πιο ισχυρός και πιο ορμητικός, εκείνος με την αντιλογία του βρίσκεται σε πλεονεκτικότερη θέση από σένα. Επιπλέον το Πνεύμα το Άγιο δεν σε βοηθάει και τόσο, γιατί παρουσιάζεσαι σαν να καυχιέσαι, ότι δηλαδή μπορώ εγώ να τα βγάλω πέρα με τα πάθη.
Όπως εκείνος που έχει πνευματικό πατέρα, στον πατέρα τα αναθέτει και είναι αμέριμνος για όλα και ούτε νοιάζεται πια τι λόγο θα δώσει και στον Θεό, έτσι κι εκείνος που παρέδωσε τον εαυτό του στον Θεό δεν πρέπει να έχει καθόλου φροντίδα για τον λογισμό ή να αντιπαραταχθεί στον λογισμό ή γενικά να μην τον αφήσει να μπει μέσα του.
Αν γίνει και μπει, σύρε τον πάνω στον Πατέρα σου και πες στο λογισμό:
«Εγώ δεν έχω τίποτε με σένα, να ο Πατέρας μου, αυτός ξέρει». Κι επίμονα τράβα τον επάνω, οπότε σ' αφήνει στα μισά του δρόμου και φεύγει, γιατί δεν μπορεί να έρθει μαζί σου σε Εκείνον ούτε να σταθεί μπροστά Του. Απ' αυτή την εργασία ανώτερη και πιο αμέριμνη δεν υπάρχει σ' όλη την Εκκλησία.
- 28.** Ερ.: Πώς μπορεί κανείς πάντοτε να προσεύχεται; Γιατί το σώμα παρουσιάζει αδυναμία προκειμένου να προσευχηθεί.
Απ.: Προσευχή δεν λέγεται μόνο το να στέκεται κανείς την συγκεκριμένη ώρα προσευχής και να προσεύχεται, αλλά το να προσεύχεται πάντοτε.
- 29.** Ερ.: Πώς πάντοτε;
Απ.: Είτε τρως είτε πίνεις είτε περπατάς σε δρόμο είτε κάποιο έργο κάνεις, να μην αφήνεις την προσευχή.
- 30.** Ερ.: Αν ένας συνομιλεί με κάποιον, πώς μπορεί να πραγματοποιήσει το να προσεύχεται πάντοτε;
Απ.: Γι αυτό είπε ο απόστολος, με κάθε προσευχή και δέηση.

Έτσι, όταν δεν είσαι ελεύθερος να προσευχηθείς, καθώς συναναστρέφεται με άλλον, να προσεύχεσαι με δέηση.

31. Ερ.: Με ποια προσευχή οφείλει να προσεύχεται κανείς;

Απ.: Να λέει το Πάτερ ημών ο έν τοίς ουρανοίς κ.λ.π.

32. Ερ.: Πόσο μέτρο οφείλει να έχει η προσευχή;

Απ.: Δεν όρισε μέτρο. Εφόσον είπε πάντοτε και χωρίς διακοπή να προσεύχεστε, δεν έχει μέτρο.

Έλεγε ακόμη κι αυτό, ότι εκείνος που θέλει να τα κατορθώσει αυτά, οφείλει όλους τους ανθρώπους να τους βλέπει ως έναν και να μην καταλαλεί.

Αποφθέγματα αυτών που γήρασαν στην άσκηση, αποφθέγματα που δηλώνουν σε περιληπτική έκθεση την τελειότητα της αρετής τους

36. Έλεγε (ο αββάς Ησαΐας) πάλι ότι, αν θέλει ο Θεός να δείξει το έλεός Του σε μια ψυχή κι αυτή ξεφεύγει από την κανονική πορεία και δεν δέχεται, αλλά κάνει το θέλημά της, επιτρέπει ο Θεός να πάθει εκείνα πού δεν θέλει, ώστε μ' αυτόν τον τρόπο να Τον επιζητήσει.

38. Τον ίδιον τον ρώτησαν τι είναι φιλαργυρία και απάντησε:

«Το να μην εμπιστεύεσαι στον Θεό ότι έχει τη φροντίδα σου, να μην ελπίζεις υποσχέσεις του Θεού και να θέλεις να φαίνεσαι σπουδαίος».

39. Ρωτήθηκε πάλι τι είναι καταλαλιά κι αποκρίθηκε:

«Το να αγνοεί κανείς τη δόξα του Θεού και να φθονεί τον πλησίον του».

40. Ρωτήθηκε πάλι τι είναι η οργή και απάντησε:

«Φιλονικία, ψέμα και έλλειψη γνώσης».

41. Είπε ο αββάς Ηλίας, ο διακονητής:

«Τι δύναμη έχει η αμαρτία, όπου υπάρχει μετάνοια; Και τι ωφελεί η αγάπη εκεί που υπάρχει υπερηφάνεια;»

42. Είπε πάλι:

«Οι άνθρωποι έχουν τον νου τους στραμμένο ή στις αμαρτίες ή στον Ιησού ή προς τους ανθρώπους».

43. Είπε ο αββάς Θεόδωρος:

«Πολλοί στην εποχή μας διάλεξαν την ανάπαυση, προτού τους την δώσει ο Θεός».

47. Ο αββάς Ιάκωβος είπε:

«Δεν θέλησα ποτέ να πω ή να ακούσω λόγο κοσμικό».

48. Ο αββάς Λογγίνος είπε στον αββά Ακάκιο:

«Η γυναίκα τότε καταλαβαίνει ότι έχει συλλάβει, όταν σταματήσει το αίμα της. Έτσι και η ψυχή τότε ξέρει ότι έχει συλλάβει Πνεύμα Άγιο, όταν σταματήσουν τα πάθη τα χαμηλά που ρέουν απ' αυτήν. Όσο καιρό περιπλέκεται σ' αυτά, πώς μπορεί να υπερηφανεύεται σαν να είναι τάχα απαθής; Δώσε αίμα και πάρε Πνεύμα».

49. Ο αββάς Ποιμίν είπε ότι το θέλημα και η ανάπαυση και, προπαντός, η συνήθεια σ' αυτά, οδηγούν τον άνθρωπο στην πώση.

55. Ο αββάς Παύλος είπε: «Ας πηγαίνουμε πίσω από τον Ιησού».

58. Είπε πάλι ότι πολλές φορές η απουσία της ντροπής και του φόβου φέρνουν την αμαρτία.

59. Κάποιος Γέροντας είπε:

«Άνθρωπε, αν θέλεις να ζήσεις σύμφωνα με τον νόμο του Θεού, θα βρεις βοηθό τον Νομοθέτη».

60. Είπε πάλι: «Αν εκούσια θελήσεις να παρακούσεις τις εντολές του Θεού, θα βρεις τον διάβολο να σε βοηθάει στην πώση».

61. Είπε Γέροντας: «Η αμεριμνησία, η σιωπή και η μυστική εσωτερική μελέτη γεννούν την αγνότητα».

62. Είπε Γέροντας: «Η μέλισσα όπου πηγαίνει, κάνει μέλι. Έτσι κι ο μοναχός όπου πηγαίνει, το έργο του Θεού εργάζεται».

63. Είπε πάλι ότι ο Σατανάς πλέκει σχοινιά, όσο εσύ του δίνεις λουρίδες αυτός πλέκει. Αυτό το είπε για τους λογισμούς.

- 64.** Είπε Γέροντας: «Όταν κάποιος αδελφός θέλει να πάει να συναντήσει έναν αδελφό, ο δαίμονας της κατακρίσεως ή πηγαίνει πιο μπροστά απ' αυτόν εκεί ή έρχεται μαζί του στον αδελφό».
- 65.** Είπε Γέροντας: «Τον τεμπέλη και τον ακαμάτη δεν τους θέλει ο Θεός».
- 66.** Άλλος Γέροντας είπε: «Δώσε διάθεση και θα πάρεις δύναμη».
- 67.** Άλλος είπε: «Η αχαριστία μειτεύει για χάρη της αδυναμίας ενώπιον του Θεού».
- 68.** Ένας Γέροντας είπε:
«Όπως ο κασσίτερος αφού μαυρίσει, πάλι γίνεται λαμπερός, έτσι και αυτοί που πιστεύουν, κι αν μαυρίζουν, καθώς αμαρτάνουν, πάλι λαμπρύνονται, όταν μετανοούν, γι αυτόν τον λόγο ίσως η πίστη παρομοιάστηκε με κασσίτερο».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΒ΄

Για τους δώδεκα αναχωρητές

- 1.** Δώδεκα αναχωρητές άγιοι, σοφοί και πνευματικοί άνθρωποι, συγκεντρώθηκαν κάποτε και ζήτησαν να ομολογήσει ο καθένας όσα κατόρθωσε στο κελί του και ποια ήταν η πνευματική του άσκηση.
Ο πρώτος, ο μεγαλύτερος στην ηλικία, είπε:
«Αδελφοί, εγώ από τη στιγμή που άρχισα να ζω ησυχαστική ζωή σταύρωσα όλο τον εαυτό μου απέναντι στα εξωτερικά πράγματα, έχοντας στον νου μου αυτό που είναι γραμμένο: Να σπάσουμε τους δεσμούς που μας

συνδέουν μαζί τους και να ρίξουμε από πάνω μας τον ζυγό τους. Έτσι, έκανα ένα τείχος ανάμεσα στην ψυχή μου και στα σωματικά πράγματα και αναλογίσθηκα ότι, όπως αυτός που είναι μέσα από το τείχος δεν βλέπει αυτόν που στέκεται έξω, με τον ίδιο τρόπο και σύ μη θελήσεις να βλέπεις τα πράγματα πού έχουν σχέση με τα έξω. Αλλά να έχεις στραμμένη την προσοχή σου στον εαυτό σου, αναμένοντας κάθε μέρα με ελπίδα τον Θεό. Έτσι θεωρώ τις πονηρές επιθυμίες φίδια και απόγονους από οχιές, και όταν τις αισθάνομαι να ξεφυτρώνουν στο νου μου, τις ξηραίνω με φοβέρες και οργή. Ακόμη, δεν σταμάτησα ποτέ να τα βάζω με το σώμα μου και με την ψυχή μου, για να μην εκτραπούν σε τίποτε ανάρμοστο».

Ο δεύτερος είπε:

«Εγώ από τότε που αρνήθηκα τον κόσμο, είπα στον εαυτό μου: Σήμερα αναγεννήθηκες, σήμερα άρχισες να δουλεύεις στον Θεό, σήμερα άρχισες να κατοικείς εδώ σαν ξένος. Έτσι κάθε μέρα να αισθάνεσαι, σαν ένας ξένος και ότι αύριο θα φύγεις».

Ο τρίτος είπε:

«Εγώ από το πρωί ανεβαίνω στον Κύριό μου, και αφού τον προσκυνήσω, πέφτω με το πρόσωπο κάτω και εξομολογούμαι τα αμαρτήματά μου. Έπειτα κατεβαίνοντας προσκυνώ τους αγγέλους του και τους παρακαλώ να ικετέψουν τον Θεό για μένα και για ολόκληρη την κτίση. Αφού το κάνω αυτό, κατεβαίνω στην άβυσσο και ό,τι κάνουν οι Ιουδαίοι, όταν πηγαίνουν στα Ιεροσόλυμα, πού σχίζουν τα ενδύματά τους και κλαίνε και πενθούν για τη συμφορά που βρήκε τους πατέρες τους, αυτό κάνω κι εγώ.

Περιπλανιέμαι στους τόπους της κόλασης, βλέπω τα δικά μου μέλη (δηλαδή τους εκεί άλλους χριστιανούς) να βασανίζονται και κλαίω μ' αυτούς που κλαίνε».

Ο τέταρτος είπε:

«Εγώ έτσι νιώθω, σαν να κάθομαι με τον Κύριο και τους Αποστόλους του στο όρος των Ελαιών. Είπα στον εαυτό μου: από δω και πέρα κανέναν συγγενή να μην ξέρεις, αλλά πάντοτε να βρίσκεσαι μ' αυτούς, να τους αναζητάς και να μιμείσαι τον καλό τρόπο της ζωής τους, όπως η Μαρία που καθόταν κοντά στα πόδια του Κυρίου και άκουγε τα λόγια του:

«Να γίνετε άγιοι, γιατί εγώ είμαι άγιος. Να γίνετε σπλαχνικοί και τέλειοι, όπως ο Πατέρας σας είναι τέλειος. Να διδασχείτε από μένα ότι είμαι πράος και ταπεινός στην καρδιά».

Ο πέμπτος είπε:

«Εγώ κάθε φορά βλέπω αγγέλους να ανεβαίνουν και να κατεβαίνουν για την πρόσκληση των ψυχών. Και πάντοτε, περιμένοντας το τέλος μου, λέω: Είναι έτοιμη η καρδιά μου, Θεέ μου».

Ο έκτος είπε:

«Εγώ καθώς κάνω την πνευματική μου εργασία στο κελί, νομίζω ότι ακούω από τον Κύριο αυτά τα λόγια: Να κοπιάστε για μένα κι εγώ θα σας αναπαύσω, ακόμη λίγο να αγωνιστείτε και θα σας δείξω τη σωτηρία και τη δόξα μου. Αν με αγαπάτε, αν είσαστε παιδιά μου, σαν Πατέρα που παρακαλάει, να αισθανθείτε για μένα σεβασμό, αν είστε αδελφοί μου, να με σεβαστείτε όπως εκείνον που υπέμεινε πολλά για σας. Αν είσαστε πρόβατά μου, να ακούστε τη φωνή του ποιμένα, αν είστε δούλοι μου, να ακολουθήσετε τα παθήματα του δεσπότη σας».

Ο έβδομος είπε:

«Εγώ αυτά τα τρία μελετώ συνεχώς και λέω αδιάκοπα στον εαυτό μου: πίστη, ελπίδα, αγάπη, για να χαίρομαι με την ελπίδα, να στηρίζομαι με την πίστη, και με την αγάπη να μη λυπήσω ποτέ κανένα».

Ο όγδοος είπε:

«Εγώ βλέπω τον διάβολο να πετάει ζητώντας ποιον να καταπιεί. Όπου κι αν πάει, βλέπω με τα εσωτερικά μάτια, και αναφέρομαι ικετευτικά στον Δεσπότη μου Χριστό εναντίον του, ώστε να μείνει άπρακτος και να μην μπορέσει να κάνει τίποτε σε κανέναν, ιδίως σ' αυτούς που φοβούνται τον Θεό».

Ο ένατος είπε:

«Εγώ όταν κάνω την πνευματική μου εργασία, βλέπω την εκκλησία των νοερών δυνάμεων κι ανάμεσά τους τον Κύριο της δόξας να λάμπει περισσότερο απ' όλους. Όταν με βρει ακηδία, ανεβαίνω στους ουραμούς και βλέπω την έξοχη ωραιότητα των αγγέλων κι ακούω τους ύμνους που ανυψώνουν ακατάπαυστα στον Θεό, καθώς και τη μελωδία τους.

Υψώνομαι με τους ήχους και τη φωνή και τη μουσικότητά τους, ώστε να νιώσω αυτό που είναι γραμμένο:

«Οι ουρανοί διηγούνται τη δόξα του Θεού» και όλα τα επίγεια τα θεωρώ στάχτη και σκουπίδια».

Ο δέκατος είπε:

«Εγώ πάντοτε βλέπω κοντά μου τον φύλακα άγγελό μου και προσέχω τον εαυτό μου, έχοντας στο μυαλό μου αυτό που έχει γραφεί:

«Έβλεπα μπροστά μου τον Κύριο πάντοτε, ότι στέκεται στα δεξιά μου, για να μην κλονισθώ από τη θέση μου».

Φοβούμαι λοιπόν αυτόν που παρακολουθεί την πορεία μου. Διότι τον βλέπω κάθε μέρα να ανεβαίνει στον Θεό και να παρουσιάζει τα έργα και τα λόγια μου».

Ο ενδέκατος είπε:

«Εγώ προσωποποίησα τις αρετές, όπως π.χ. την εγκράτεια, τη σωφροσύνη, τη μακροθυμία, την αγάπη κι έστησα τον εαυτό μου ανάμεσά τους ώστε να με περικυκλώσουν αυτές. Κι όπου κι αν πάω, λέω στον εαυτό μου: «Πού είναι οι παιδαγωγοί σου; Μην αδιαφορήσεις, μην ακηδιάσεις, αφού παντοτινά αυτές τις έχεις δίπλα σου, όποια αρετή θέλεις κοντά σου είναι, και καλά λόγια θα πουν στον Θεό για σένα, ότι δηλαδή βρήκαν σε σένα ανάπαυση».

Ο δωδέκατος είπε:

«Εσείς, Πατέρες, έχοντας φτερούγες από τον ουρανό, αποκτήσατε ουράνια ζωή. Κι αυτό καθόλου παράξενο δεν είναι, σας βλέπω να στέκεστε ψηλά λόγω των έργων σας και να επιδιώκετε τα ουράνια. Με δύναμη μάλιστα μετακινείστε απ' τη γη εσείς που αποξενωθήκατε εντελώς απ' αυτήν. Πώς να σας ονομάσω; Επίγειους αγγέλους ή ουράνιους ανθρώπους; Εγώ κρίνοντας τον εαυτό μου τόσο ανάξιο ακόμη και να ζει, βλέπω μπροστά μου τις αμαρτίες μου. Όπου κι αν πάω, όπου κι αν στραφώ τις βλέπω να προχωρούν πριν από μένα.

Στα καταχθόνια καταδίκασα τον εαυτό μου. Λέω «Θα είμαι μαζί μ' αυτούς που μου αξίζει. Μ' αυτούς ύστερα από λίγο θα με κατατάξουν». Βλέπω εκεί θρηνητικές κραυγές και δάκρυα, που δεν σταματούν ποτέ και είναι ανεκδιήγητα. Βλέπω κάποιους να τρίζουν τα δόντια και να πηδούν μ' όλο τους το σώμα και να τρέμουν απ' το κεφάλι μέχρι τα πόδια. Πέφτω με το πρόσωπο κάτω και ρίχνοντας στάχτη στο κεφάλι μου ικετεύω τον Θεό να μη δοκιμάσω εκείνες τις συμφορές. Βλέπω και μια θάλασσα από φωτιά να παφλάζει και να φυσομανάει εδώ κι εκεί και να βρυχιέται, σε σημείο πού να νομίζει κανείς ότι τα κύματα της φωτιάς φτάνουν μέχρι τον ουρανό. Και μέσ' τη φοβερή αυτή θάλασσα αμέτρητους ανθρώπους ριγμένους από άγριους αγγέλους, και όλοι μαζί εκείνοι οι άνθρωποι με μια φωνή να βγάζουν δυνατές κραυγές και να κράζουν με ισχυρούς θρήνους και φωνές τέτοιες, πού κανείς δεν έχει ακούσει. Σαν ξερά χόρτα όλοι να

καίγονται, και οι οικτιρμοί του Θεού να φεύγουν μακριά απ' αυτούς, για τις αμαρτίες τους.

Τότε θρηνώ το γένος των ανθρώπων, πώς τολμά να μιλήσει ή να δίνει την προσοχή του σε κάτι εφήμερο, αφού τόσο μεγάλα κακά περιμένουν τον κόσμο. Με τέτοιους λογισμούς κρατώ το πένθος στην καρδιά μου, κρίνοντας τον εαυτό μου ανάξιο για τον ουρανό και τη γη, και πραγματοποιείται σε μένα ο λόγος της Γραφής: Τα δάκρυά μου έγιναν για μένα ψωμί μέρα και νύχτα».

Αυτά είναι τα κατορθώματα των σοφών και πνευματικών Πατέρων.

Μακάρι κι εμείς να δείξουμε στους άλλους μια ζωή άξια να την θυμούνται, για να ευχαριστήσουμε τον Δεσπότη μας Χριστό, αφού γίνουμε τέλειοι και αψεγάδιαστοι.

2. Ένας Γέροντας είπε ότι υπήρχε κάποιος αναχωρητής, που κατοικούσε στην πιο βαθιά έρημο από αρκετά χρόνια κι είχε αποκτήσει χάρισμα διορατικό, ώστε να συναναστρέφεται με τους αγγέλους. Και συνέβη το εξής: Δύο αδελφοί μοναχοί άκουσαν τα σχετικά μ' αυτόν και είχαν την επιθυμία να τον γνωρίσουν και να ωφεληθούν. Βγήκαν από τα κελιά τους και πήγαιναν προς αυτόν με εμπιστοσύνη στην καρδιά. Και αναζητούσαν τον δούλο του Θεού στην έρημο.

Ύστερα από μερικές μέρες πλησίασαν στη σπηλιά του Γέροντα. Από μακριά βλέπουν κάποιον σαν άνθρωπο ντυμένο στα λευκά να στέκεται πάνω σε έναν από τους λόφους που ήταν κοντά στον όσιο σε απόσταση περίπου τριών σημείων.

Τους φώναξε:

«Αδελφοί, αδελφοί».

Αυτοί τον ρώτησαν:

«Ποιος είσαι και τι θέλεις?»

«Να πείτε, τους αποκρίθηκε, στον αββά εκείνον που θα συναντήσετε: θυμήσου αυτό που σε παρακάλεσα».

Οι αδελφοί ήρθαν, βρήκαν τον Γέροντα, τον χαιρέτισαν και πέφτοντας στα πόδια του παρακαλούσαν να ακούσουν από το στόμα του λόγο σωτηρίας.

Πράγματι, διδάχτηκαν απ' αυτόν και ωφεληθήκαν πολύ.

Του μίλησαν και για τον άνθρωπο που είδαν καθώς έρχονταν, και την παράκλησή του. Ο Γέροντας κατάλαβε ποιος ήταν, αλλά προσποιούνταν ότι δεν τον ήξερε. Μάλιστα έλεγε: «Κανένας άλλος άνθρωπος δεν

κατοικεί εδώ». Οι αδελφοί όμως βάζοντας συνέχεια μετάνοιες και αγκαλιάζοντας τα πόδια του τον υποχρέωναν να πει ποιος ήταν αυτός που είδαν.

Ο Γέροντας τους σήκωσε όρθιους και τους είπε:

«Δώστε μου τον λόγο σας ότι δεν θα μιλήσετε επαινετικά σε κανέναν για μένα σαν για κάποιον άγιο, μέχρι να φύγω στον Κύριο, και τότε θα σας μιλήσω καθαρά για την υπόθεση». Εκείνοι έκαναν όπως τους ζήτησε. Τους λέει λοιπόν:

«Αυτός που έχετε δει ντυμένο στα λευκά είναι άγγελος Κυρίου, που ήρθε εδώ και παρακαλεί εμένα τον αδύναμο και μου λέει: «ΙΚέτευσε τον Κύριο για μένα, να ξαναγυρίσω στον τόπο μου, γιατί έχει πια συμπληρωθεί η προθεσμία που ορίστηκε σε βάρος μου από τον Θεό». Στην ερώτησή μου «ποια είναι η αιτία της ποινής σου?» απάντησε:

«Συνέβη σε μια επαρχιακή πόλη πολλοί άνθρωποι να παροργίζουν τον Θεό με τις αμαρτίες τους για μεγάλο χρονικό διάστημα, και μ' έστειλε να τους παιδεύσω με ευσπλαχνία. Εγώ όμως όταν τους είδα πολύ να ασεβούν, τους επέβαλα μεγαλύτερο παιδεμό, με αποτέλεσμα πολλοί να εξοντωθούν.

Γι αυτό μου επεβλήθη η απομάκρυνσή μου από προσώπου του Θεού πού μου είχε αναθέσει την αποστολή».

Όταν του είπα «και πώς είμαι άξιος να παρακαλέσω τον Θεό για έναν άγγελο;», εκείνος είπε:

«Αν δεν ήξερα ότι ο Θεός δέχεται την προσευχή των γνήσιων δούλων του δεν θα ερχόμουν και δεν θα σε ενοχλούσα».

Εγώ αναλογίσθηκα εκείνη τη στιγμή το αμέτρητο έλεος του Κυρίου και την άπειρη αγάπη του προς τον άνθρωπο, που τον έκανε άξιο να μιλάει μαζί του και να τον βλέπει, επίσης οι άγγελοί του να υπηρετούν τους ανθρώπους και να έχουν επαφή μαζί τους, όπως έχει γίνει με τους μακάριους δούλους του Ζαχαρία και Κορνήλιο και τον προφήτη Ηλία και τους άλλους αγίους. Ένωσα κατάπληξη μ' αυτά και δόξασα την ευσπλαχνία του».

Μετά απ' το περιστατικό αυτό ο τρισμακαριστός πατέρας μας αναπαύτηκε. Οι αδελφοί τον έθαψαν τιμητικά με ύμνους και προσευχές. Κι εμείς ας επιδιώξουμε να μιμηθούμε τις αρετές αυτού του Γέροντα με τη δύναμη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, που θέλει όλοι οι άνθρωποι να σωθούν και να φτάσουν στην επίγνωση της αλήθειάς του».

8. Ένας Γέροντας έλεγε ότι δεν πρέπει κανείς να μεριμνά για τίποτε παρά μόνο για τον φόβο του Θεού. Και πρόσθετε:
«Κι αν αναγκασθώ να φροντίσω για γήινη ανάγκη, ποτέ δεν την σκέφτομαι πριν από την ώρα της».
9. Έλεγαν οι Γέροντες ότι όπως η φωτιά καίει τα ξύλα, έτσι και το έργο του μοναχού οφείλει να καίει τα πάθη.
10. Για κάποιο Γέροντα που κατοικούσε σε κοινόβιο έλεγαν οι αδελφοί της ίδιας μονής ότι αυτά τα τρία πλεονεκτήματα απέκτησε περισσότερο από κάθε άλλο μοναχό αυτής της γενιάς: το να νηστεύει πολύ, το να αγρυπνεί πολύ και το να εργάζεται πολύ.
14. Ο άγιος Γέροντας Θεόδωρος που καταγόταν απ' τα Άδανα, μας διηγήθηκε ότι όταν ζούσε στα μέρη της Αγίας Πόλεως, στο κοινόβιο του Πενθουκλά, κοντά στον άγιο ποταμό Ιορδάνη, ήρθε κάποιος απ' τα μέρη της Ασίας θέλοντας να γίνει μοναχός στο μοναστήρι αυτό. Και ο ηγούμενος τον δέχτηκε.
Έμεινε κάποιο χρονικό διάστημα και επειδή ωφελήθηκε πνευματικά απ' την καλή κατάσταση του μοναστηριού, μια που είχε αρκετό χρυσάφι το φέρνει και το δίνει στον αββά, λέγοντάς του:
«Αββά, επειδή ωφελήθηκα απ' την ζωή στο κοινόβιο και θέλω εάν και ο Θεός συγκατανεύει, να κάνεις την κουρά μου και να μου δώσεις το άγιο σχήμα, πάρε αυτήν την ευλογία και διαχειρίσου την όπως νομίζεις», και του δείχνει το χρυσάφι.
Ο ηγούμενος όμως που ήταν άνθρωπος ενάρετος και είχε φόβο Θεού, δεν έσπευσε να πάρει το χρυσάφι, αλλά του λέει:
«Αυτά, παιδί μου, εδώ δεν τα χρειαζόμαστε. Όπως γνωρίζεις δεν είμαστε πολυέξοδοι στις ανάγκες μας, αλλ' όπως τύχει με φτηνά πράγματα περνούμε, καθώς ζούμε εδώ στην έρημο. Αλλά σύμφωνα με την εντολή του Κυρίου, πήγαινε και δώσ' τα στους φτωχούς και θα έχεις θησαυρό στους ουρανούς». Εκείνος όμως επέμενε να παρακαλεί και να λέει:
«Το έταξα, πάτερ, όπου εγκαταβιώσω, εκεί να τα προσφέρω».
Κι ο Γέροντας του απαντά:
«Εγώ, παιδί μου, εάν τα πάρω, θα τα δώσω στους φτωχούς. Γιατί δεν μάθαμε να συγκεντρώνουμε θησαυρό επάνω στη γη». Εκείνος πάλι επέμενε λέγοντας, «Πάρε τα, Πάτερ, και όπως νομίζεις διαχειρίσου τα».

Τότε ο αββάς δέχτηκε τον χρυσό και του έκανε την κουρά και του 'δωσε το άγιο σχήμα.

Κατ' οικονομίαν Θεού όμως δεν ξόδεψε ο αββάς τα χρήματα, αλλά περίμενε θέλοντας να δει την προκοπή του. Ωστόσο κανένας δεν γνώριζε, ούτε και ο ίδιος ο αδελφός, ότι υπήρχαν ακόμη τα χρήματα. Στην αρχή λοιπόν, που είχε ακόμη τη θέρμη της αποταγής, εκπλήρωνε κάθε υποταγή και έκανε ακούραστα και το διακόνημα που του ανέθεταν. Μετά όμως από καιρό άρχισε να χαλαρώνει και να μη δείχνει την ίδια προθυμία, αλλά σιγά-σιγά άρχισε κάπως να μουρμουρίζει λέγοντας:

«Εγώ είχα δώσει πολλά λεφτά στο κοινόβιο και δεν τρώω δωρεάν το ψωμί».

Όταν άκουσαν λοιπόν αυτά κάποιοι αδελφοί, άρχισαν να σκανδαλίζονται και προπαντός οι πιο απλοϊκοί. Όταν το 'μαθε αυτό ο αββάς, τον κάλεσε και του είπε:

«Δεν με πίεσες, αδελφέ, συ ο ίδιος, για να δεχθώ τα χρήματά σου? Δεν τα έχεις δώσει για να τα μοιράσουμε στους φτωχούς; Ή μήπως κάναμε συμφωνία να μην εργάζεσαι και να σκανδαλίζεις τους αδελφούς με τους γογγυσμούς σου; Όχι, έτσι, παιδί μου, γιατί η Γραφή λέει: Προσέξτε να μην σκανδαλίσετε κανέναν απ' αυτούς τους μικρούς».

Κι ενώ πολλές και διάφορες νουθεσίες του έκαμε ο αββάς, δεν απομακρύνθηκε απ' τη διαβολική ενέργεια, πού ενισχύθηκε μέσα του απ' την πονηρή συνήθεια του γογγυσμού. Βλέποντας, λοιπόν, ο αββάς ότι δεν αλλάζει γνώμη, του λέει κάποια μέρα, «Έλα, αδελφέ, να πάμε κάτω στον Ιορδάνη». Όπως είπαμε παραπάνω, το μοναστήρι βρίσκεται σε κοντινή απόσταση απ' το ποτάμι. Κατέβηκαν, λοιπόν, εντελώς μόνοι οι δυο τους.

Και καθώς περπατούσαν στις όχθες του Ιορδάνη, άρχισε ο αββάς να τον νουθετεί. Βγάζει κάποια στιγμή το χρυσάφι έτσι όπως ήταν σφραγισμένο και του λέει: «Το γνωρίζεις αυτό?» «Ναι, δέσποτα», του απαντά.

Τότε του λέει ο αββάς: «Πάρε, παιδί μου, τον χρυσό και είτε, όπως έταξες, δώσ' τα στους φτωχούς, είτε κατά την κρίση σου κράτα τα. Γιατί δεν παραβαίνω τον κανόνα του κοινοβίου εξαιτίας αυτών των χρημάτων, ούτε πάλι σκανδαλίζω τους αδελφούς, ώστε να παροργίζω και τον Θεό. Είναι αδύνατο να μένεις μαζί μας χωρίς να κάνεις διακόνημα, όπως ακριβώς κάνουν και οι άλλοι αδελφοί. Και εγώ όταν ήμουν νέος έκανα το ίδιο και μέχρι τώρα πιέζω τον εαυτό μου να κάνω όσο μπορώ, όπως και συ ο ίδιος το γνωρίζεις».

Ο αδελφός μόλις είδε τον χρυσό και άκουσε αυτά απ' τον αββά, πέφτει στα πόδια του λέγοντας:

«Συγχώρεσέ με, πάτερ, αυτά τα έχω δώσει στον Θεό και σε σας, και δεν τα παίρνω πίσω».

Κι ο Γέροντας του λέει:

«Παιδί μου, ο Θεός δεν έχει ανάγκη απ' αυτά, διότι όλα είναι δικά του δημιουργήματα. Ζητάει όμως την ψυχική μας σωτηρία. Αποκλείεται να τα κρατήσω αυτά από δω και πέρα». Εκείνος πάλι επέμενε πέφτοντας στα πόδια του και λέγοντας: «Δεν σηκώνομαι απ' τα πόδια σου, εάν δεν μου δώσεις τον λόγο σου ότι δεν θα με αναγκάσεις να τα πάρω».

Βλέποντας, λοιπόν, ο Γέροντας να τον παρακαλεί με πόνο ψυχής, του λέει: «Σύμφωνοι, παιδί μου, ούτε κι εγώ στο εξής σε αναγκάζω να τα πάρεις, αλλ' ούτε κι εγώ τα κρατώ».

Και μόλις, λοιπόν, σηκώθηκε ο αδελφός, λύνει ο αββάς το κομπόδεμα και του λέει:

«Αυτά είναι, παιδί μου, τα νομίσματα».

Κι εκείνος είπε: «Όπως μου 'κανες τη χάρη να συμφωνήσεις μαζί μου, πάτερ, μη μου ξαναμιλήσεις γι αυτά».

Κι ο Γέροντας χαμογέλασε ήρεμα και είπε, «Όχι, παιδί μου».

Και μόλις είπε αυτά, μπροστά στα μάτια του αδελφού, τα εκσφενδονίζει στον βυθό του ποταμού. Και λέει στον αδελφό: «Όλα αυτά, παιδί μου, διδαχτήκαμε από τον Κύριο να τα περιφρονούμε, ο οποίος είπε:

«Ποιο το όφελος αν κάποιος κερδίσει όλο τον κόσμο, χάσει όμως την ψυχή του?»

Και «πόσο δύσκολα θα μπουν στη Βασιλεία των ουρανών αυτοί που έχουν χρήματα!»

Κι ο Μωυσής, πάλι, όταν είδε τους Ισραηλίτες να έχουν ξεπέσει στην ειδωλολατρία, το ίδιο το χρυσό αυτό είδωλο, αφού το έσπασε σε πολύ μικρά κομμάτια, το διασκόρπισε μέσα στα νερά, δείχνοντας πώς απ' όλα τα πράγματα προτιμότερη είναι η ευσέβεια.

Έλα, λοιπόν, παιδί μου, στο κοινόβιο και μαζί με τους αδελφούς αγωνίσου χωρίς ντροπή σε κάθε διακόνημα για τον Κύριο, φέροντας στη μνήμη σου τον ίδιο τον Κύριο, πού έλεγε:

«Δεν ήρθε ο Υιός του Θεού για να τον υπηρετήσουν, αλλά για να υπηρετήσει και να δώσει την ψυχή του λύτρο για πολλούς».

Βλέποντας ο αδελφός την θεοφιλή πρόθεση του αββά και την περιφρόνησή του προς τα χρήματα, ένωσε κατάνυξη με τον φόβο του Θεού και επέστρεψε μαζί του στο κοινόβιο. Απέκτησε μεγάλη ταπείνωση και υποταγή σε όλους. Και με τη χάρη του Θεού έγινε σκεύος εκλογής και εκοιμήθη σ' αυτή τη μονή.

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΘΕΟ Η ΔΟΞΑ!!!